

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU'NA GÖRE
DİSİPLİN SUÇLARI VE DİSİPLİN SORUŞTURMALARI,
DANIŞTAY KARARLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Hakan Coşkun

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATAY/2009

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU'NA GÖRE
DİSİPLİN SUÇLARI VE DİSİPLİN SORUŞTURMALARI,
DANIŞTAY KARARLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Hakan Coşkun

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Murat Tek

HATAY/2009

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı öğrencisi Hakan Coşkun tarafından hazırlanan “657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu’na Göre Disiplin Suçları ve Disiplin Soruşturmaları, Danıştay Kararları Üzerine Bir İnceleme” başlıklı, 29/01/2009 Tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı
(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Murat Tek

Üye

Prof. Dr. Cemal Yükselen

Üye

Yrd. Doç. Dr. Sabahattin Nal

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../.....

**657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU'NA GÖRE DİSİPLİN
SUÇLARI VE DİSİPLİN SORUŞTURMALARI, DANIŞTAY
KARARLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**Yüksek Lisans Tezi, Hakan Coşkun
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat Tek**

ÖZET

Kamu hizmetinin kendine özgü kural ve kurumları olması nedeni ile, toplum düzenini sağlayan ceza hukuku kurallarıyla kamu düzeninin korunması mümkün olmamıştır. Bu nedenle kamu hizmetinin etkili ve verimli olarak yerine getirilebilmesi için ayrı kurallara ihtiyaç duyulmuştur.

Devlet memurları veya kamu görevlilerine verilecek disiplin cezaları, 657 sayılı DMK ile özel kanunlar ve bu kanunlara dayanılarak çıkarılmış tüzük ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Özellikle temel yasa olarak 657 sayılı DMK'daki disiplin suçları ve cezalarına ilişkin düzenleme, ceza kanunlarında yapıldığı gibi suçun unsurlarına yer vermemiştir. Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi hakkında herhangi bir eğitimi veya deneyimi olmayan devlet memurları veya kamu görevlileri tarafından yapılan disiplin soruşturmalarında, özellikle de disiplin suçlarının unsurlarının tespit edilmesi ve bu tespit ışığında disiplin cezasına karar verilmesi aşamasında çoğunlukla yanlışlıklar yapılmaktadır.

Tez çalışmasında öncelikle konu ile ilgili kavramlar ve kamu görevlilerinin tabi olduğu rejim aktarılmış, bunların yanında disiplin suçu, disiplin cezası, disiplin soruşturması kavramları genel

olarak tanımlanmış ve 657 sayılı DMK uyarınca disiplin soruşturmasının aşamaları ve yöntemi kısaca açıklanmıştır.

Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi ile suçun unsurları üzerine bilimsel görüşler ve yargısal tartışmalar ele alınmış ve suç genel teorisine uygun bir biçimde, genel olarak disiplin suçlarının kanunilik unsuru, maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru üzerine detaylı bir inceleme yapılmıştır.

Daha sonra, 657 sayılı DMK 125. maddesinde düzenlenmiş olan disiplin suçları, Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi ile incelenmiş ve bu disiplin suçlarının unsurları tespit edilmeye çalışılmıştır. İdare Hukuku'nun İçtihat Hukuku olduğu yönündeki genel kabule uygun olarak, konunun uygulama açısından somutlaştırılabilmesi amacıyla Danıştay kararları incelenmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Devlet Memuru, Kamu Görevlisi, Disiplin Suçu, Disiplin Cezası, Suç Genel Teorisi, Suçun unsurları.

**AN ANALYSIS OF DISCIPLINARY CRIMES AND DISCIPLINARY
INVESTIGATIONS OF PUBLIC OFFICERS LAW, ARTICLE 657 BASED
ON THE VERDICTS OF THE COUNCIL OF STATE**

Hakan Coşkun
Department of Public Administration, Master of Science
Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Murat Tek

ABSTRACT

Since public service has its own rules and institutions, it has not been possible to achieve public order through punishment law regulations which regulate society. Thus, separate regulations were needed in order to accomplish public service efficiently and effectively. The discipline punishments given to government and public officers are organized with the Public Officers Law (POL) article 657 and with the special laws, charters, and regulations. Especially, the arrangements on discipline misdemeanor and punishments in the article 657 of POL do not involve the elements of crime. In the investigations done by government or public officers who have no education or experience about the general crime theory in the Crime Law, mistakes are usually made in determining the aspects of disciplinary crimes deciding on an appropriate punishment.

In this thesis, firstly related concepts and the regime that government officers are subject to are described; disciplinary crime, punishment, and investigation concepts are discussed and the stages of disciplinary investigation and management based on article 657 of POL are explained.

Academic perspectives and judicial discussions about the general theory of crime and the elements of crime in the Crime Law are examined; and the legal terms of disciplinary crimes; their tangible, intangible and juristic contradictory elements are analyzed in detail.

Next, disciplinary crimes which are organized in the article 657, section 125 of POL are analyzed under the light of general crime theory in the Crime Law and the elements of these disciplinary penalties are determined. Based on the general agreement that the Administrative Law is the Jurisprudence Law, verdicts of the Council of State are examined in order to provide a tangible approach to implementation.

KEY WORDS

Public Officer, Government Officer, Disciplinary Crime, Disciplinary Punishment, General Crime Theory, Elements Of Crime.

**657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU'NA GÖRE DİSİPLİN
SUÇLARI VE DİSİPLİN SORUŞTURMALARI, DANIŞTAY
KARARLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Hakan Coşkun

İÇİNDEKİLER

Dış Kapak	
İç Kapak	
Jüri Üyeleri Onay Sayfası	
Özet ve Anahtar Sözcükler.....	i
Abstract and Key Words.....	iii
İçindekiler.....	v
Kısaltmalar.....	x
BİRİNCİ KESİM	1
1. GİRİŞ	1
2. TEMEL KAVRAMLAR	3
2.1. Kamu Hizmeti	3
2.2. Devlet Memurluğu	6
2.3. Kamu Görevlisi	9
2.3.1. Sözleşmeli Personel.....	12
2.3.2. Geçici Personel	12
2.3.3. İşçiler.....	13
2.4. Devlet Memurlarının Ödevleri ve Yükümlülükleri.....	13
2.4.1. Sadakat Yükümlülüğü	14
2.4.2. Tarafsızlık Yükümlülüğü.....	15
2.4.3. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Uygun Davranış ve Uyumlu	17
Çalışma Yükümlülüğü	17
2.4.4. Amir Olmanın Gereklilerini Yerine Getirme Yükümlülüğü	17
2.4.5. Hiyerarşik Üste Bağlılık ve İtaat Yükümlülüğü.....	18
2.4.6. Dikkat, Özen Yükümlülüğü ve Verdiği Zararları Giderme.....	18
Yükümlülüğü.....	18
2.4.7. Mal Bildirimi Yükümlülüğü	19
2.4.8. Basına Bilgi veya Demeç Vermeme Yükümlülüğü	21
2.4.9. Resmi Belge, Araç ve Gereçleri Yerinde Tutma.....	21
Yükümlülüğü.....	21
2.4.10. Etik Davranış İlkelerine Uyma Yükümlülüğü	22
2.4.11. Devlet Memurunun Diğer Yükümlülükleri	22
2.5. Devlet Memurlarına Yasak Olan Konular	23
2.5.1. Toplu Eylem ve Hareketlerde Bulunma Yasağı.....	23
2.5.2. Grev Yasağı	24
2.5.3. Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma	25
Yasağı	25
2.5.4. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı	25
2.5.5. Gizli Bilgileri Açıklama Yasağı.....	26

2.5.6. Diğer Yasaklar	26
2.5.6.1. İkinci Görev Yasağı	27
2.5.6.2. Siyasi Partilere Girme Yasağı	27
2.6. Disiplin Soruşturması	28
2.6.1. Disiplin	28
2.6.2. Disiplin Suçu	29
2.6.3. Disiplin Cezası	30
2.6.4. 657 Sayılı DMK'ya Göre Disiplin Soruşturması Usulü	31
2.6.4.1. Disiplin Soruşturmasına Başlanması	32
2.6.4.2. Disiplin Soruşturmasının Uygulanması	33
2.6.4.3. Zamanaşımı ve Karar Süreleri	34
2.6.4.4. Disiplin Cezalarının Verilmesi, Tebliği ve İnfazı	35
2.6.4.5. Disiplin Cezalarına İtiraz ve Süresi	36
İKİNCİ KESİM	37
3. DİSİPLİN SUÇLARININ SUÇ GENEL TEORİSİNE GÖRE	38
UNURLARI	38
3.1. Kanunilik Unsuru	39
3.1.1. Ceza Hukuku'nda Suçun Kanunilik Unsuru	40
3.1.2. Disiplin Suçları Bakımından Kanunilik Unsuru	42
3.2. Maddi Unsur	48
3.2.1. Ceza Hukukunda Suçun Maddi Unsuru	49
3.2.1.1. Hareket	49
3.2.1.2. Netice	50
3.2.1.3. Nedensellik (İllyet) Bağı	50
3.2.1.4. Fail	51
3.2.1.5. Mağdur	52
3.2.1.6. Suçun Konusu	52
3.2.2. Disiplin Suçları Bakımından Maddi Unsur	53
3.2.2.1. Hareket	53
3.2.2.2. Netice	54
3.2.2.3. Nedensellik Bağı	55
3.2.2.4. Fail	55
3.2.2.5. Mağdur	56
3.2.2.6. Konu	56
3.3. Manevi Unsur	57
3.3.1. Ceza Hukukunda Suçun Manevi Unsuru	57
3.3.1.1. İsnat (Kusur) Yeteneği	58
3.3.1.2. Kusurluluk	58
3.3.1.2.1. Kast	59
3.3.1.2.2. Taksir	60
3.3.2. Disiplin Suçları Bakımından Manevi Unsur	60
3.3.2.1. İsnat Yeteneği	61
3.3.2.2. Kusurluluk	62
3.3.2.2.1. Kast	62
3.3.2.2.2. Taksir	63
3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru	63
3.4.1. Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedenleri	64

3.4.1.1. Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi	64
3.4.1.2. Yetkii Merciiin Emrini İfa.....	65
3.4.1.3. Meşru Savunma.....	67
3.4.1.4. Zorunluluk Hali	68
3.4.1.5. Hakkın Kullanılması	69
3.4.1.6. İlgilinin (Hak Sahibinin) Rızası	69
3.4.2. Disiplin Suçları Bakımından Hukuka Uygunluk Nedenleri	70
3.4.2.1. Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi	70
3.4.2.2. Yetkili Merciiin Emrini İfa.....	71
3.4.2.3. Meşru Savunma.....	71
3.4.2.4. Zorunluluk Hali	72
3.4.2.5. Hakkın Kullanılması	72
ÜÇÜNCÜ KESİM	73
4. 657 SAYILI DMK'DA DÜZENLENMİŞ OLAN DİSİPLİN SUÇLARININ UNSURLARI	73
4.1. Uyarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları	74
4.1.1. Verilen Emir ve Görevlerin Tam ve Zamanında Yapılmasında, Görev Mahallinde Kurumlarca Belirlenen Usul ve Esasların Yerine Getirilmesinde, Görevle İlgili Resmi Belge, Araç ve Gereçlerin Korunması, Kullanılması ve Bakımında Kayıtsızlık Göstermek veya Düzensiz Davranmak.....	75
4.1.2. Özürsüz veya İzinsiz Olarak Göreve Geç Gelmek, Erken Ayrılmak, Görev Mahallini Terk Etmek.....	76
4.1.3. Kurumca Belirlenen Tasarruf Tedbirlerine Riayet Etmemek	78
4.1.4. Usulsüz Müracaat veya Şikayette Bulunmak	79
4.1.5. Devlet Memuru Vakarına Yakışmayan Tutum ve Davranışta Bulunmak.....	80
4.1.6. Görevine veya İş Sahiplerine Karşı Kayıtsızlık Göstermek veya İlgisiz Kalmak.....	82
4.1.7. Belirlenen Kılık ve Kıyafet Hükümlerine Aykırı Davranmak.....	83
4.1.8. Görevin İşbirliği İçinde Yapılması İlkesine Aykırı Davranışlarda Bulunmak.....	85
4.2. Kınama Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları.....	85
4.2.1. Verilen Emir ve Görevlerin Tam ve Zamanında Yapılmasında, Görev Mahallinde Kurumlarca Belirlenen Usul ve Esasların Yerine Getirilmesinde, Görevle İlgili Resmi Belge, Araç ve Gereçlerin Korunması, Kullanılması ve Bakımından Kusurlu Davranmak.....	87
4.2.2. Eşlerinin, Reşit Olmayan veya Mahcur Olan Çocuklarının Kazanç Getiren Sürekli Faaliyetlerini Belirlenen Sürede Kurumuna Bildirmemek.....	89
4.2.3. Görev Sırasında Amire Hal ve Hareketi İle Saygısız Davranmak	90
4.2.4. Hizmet Dışında Devlet Memurunun İtibar ve Güven Duygusunu Sarsacak Nitelikte Davranışlarda Bulunmak.....	92
4.2.5. Devlete Ait Resmi Belge, Araç, Gereç ve Benzeri Eşyayı Özel İşlerinde Kullanmak	93

4.2.6. Devlete Ait Resmi Belge, Araç, Gereç ve Benzeri Eşyayı Kaybetmek.....	94
4.2.7. İş Arkadaşlarına, Maiyetindeki Personele ve İş Sahiplerine Kötü Muamelede Bulunmak.....	95
4.2.8. İş Arkadaşlarına ve İş Sahiplerine Söz veya Hareketle Sataşmak.....	96
4.2.9. Görev Mahallinde Genel Ahlak ve Edep Dışı Davranışlarda Bulunmak ve Bu Tür Yazı Yazmak, İşaret, Resim ve Benzeri Şekiller Çizmek ve Yapmak.....	96
4.2.10. Verilen Emirlere İtiraz Etmek.....	97
4.2.11. Borçlarını Kasten Ödemeyerek Hakkında Yasal Yollara Başvurulmasına Neden Olmak.....	98
4.2.12. Kurumların Huzur Sükun ve Çalışma Düzenini Bozmak.....	99
4.2.13. Yetkili Olmadığı Halde Basına, Haber Ajanslarına veya Radyo ve Televizyon Kurumlarına Bilgi veya Demeç Vermek.....	100
4.3. Aylıktan Kesme Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları.....	101
4.3.1. Kasıtlı Olarak; Verilen Emir ve Görevleri Tam ve Zamanında Yapmamak, Görev Mahallinde Kurumlarca Belirlenen Usul ve Esasları Yerine Getirmemek, Görevle İlgili Resmi Belge, Araç ve Gereçleri Korumamak, Bakımını Yapmamak, Hor Kullanmak.....	102
4.3.2. Özürsüz Olarak Bir veya İki Gün Göreve Gelmemek.....	102
4.3.3. Devlete Ait Resmi Belge, Araç, Gereç ve Benzerlerini Özel Menfaat Sağlamak İçin Kullanmak.....	103
4.3.4. Görevle İlgili Konularda Yükümlü Olduğu Kişilere Yalan ve Yanlış Beyanda Bulunmak.....	104
4.3.5. Görev Sırasında Amirine Sözle Saygısızlık Etmek.....	105
4.3.6. Görev Yeri Sınırları İçerisinde Her Hangi Bir Yerin Toplantı, Tören ve Benzeri Amaçlarla İzinsiz Olarak Kullanılmasına Yardımcı Olmak.....	106
4.3.7. İkamet Ettiği İlin Hudutlarını İzinsiz Terk Etmek.....	107
4.3.8. Toplu Müracaat Veya Şikayet Etmek.....	107
4.3.9. Hizmet İçinde Devlet Memurunun İtibar ve Güven Duygusunu Sarsacak Nitelikte Davranışlarda Bulunmak.....	108
4.3.10. Yasaklanmış Her Türlü Yayını Görev Mahallinde Bulundurmak.....	109
4.4. Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları.....	110
4.4.1. Göreve Sarhoş Gelmek, Görev Yerinde Alkollü İçki İçmek.....	111
4.4.2. Özürsüz ve Kesintisiz Olarak 3-9 gün Göreve Gelmemek.....	113
4.4.3. Görevi İle İlgili Olarak Her Ne Şekilde Olursa Olsun Çıkar Sağlamak.....	114
4.4.4. Amirine veya Maiyetindekiler Karşı Küçük Düşürücü veya Aşağılayıcı Fiil ve Hareketler Yapmak.....	114
4.4.5. Görev Yeri Sınırları İçinde Herhangi Bir Yeri Toplantı, Tören, ve Benzeri Amaçlarla İzinsiz Kullanmak veya Kullandırmak.....	115
4.4.6. Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenlemek.....	116

4.4.7. Ticaret Yapmak veya Devlet Memurlarına Yasaklanan Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunmak	116
4.4.8. Görevin Yerine Getirilmesinde Dil, Irk, Cinsiyet, Siyasi Düşünce, Felsefi İnanç, Din ve Mezhep Ayrımı Yapmak, Kişilerin Yarar veya Zararını Hedef Tutan Davranışlarda Bulunmak	117
4.4.9. Belirlenen Durum ve Sürelerde Mal Bildiriminde Bulunmamak	118
4.4.10. Açıklanması Yasaklanan Bilgileri Açıklamak.....	118
4.4.11. Amirine, Maiyetindekilere, İş Arkadaşları veya İş Sahiplerine Hakarete Bulunmak veya Tehdit Etmek.....	119
4.4.12. Diplomatik Statüsünden Yararlanmak Suretiyle Yurt Dışında, Haklı Bir Sebep Göstermeksizin Ödeme Kabiliyetinin Üstünde Borçlanmak ve Borçlarını Ödemedeki Tutum ve Davranışlarıyla Devlet İtibarını Zedelemek veya Zorunlu Bir Sebebe Dayanmaksızın Borcunu Ödemeden Yurda Dönmek.....	120
4.4.13. Verilen Görev ve Emirleri Kasten Yapmamak	121
4.4.14. Herhangi Bir Siyasi Parti Yararına veya Zararına Fiilen Faaliyette Bulunmak	121
4.5. Devlet Memurluğundan Çıkarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları	122
4.5.1. İdeolojik veya Siyasi Amaçlarla Kurumların Huzur, Sükun ve Çalışma Düzenini Bozmak, Boykot, İşgal, Engelleme, İş Yavaşlatma ve Grev Gibi Eylemlere Katılmak veya Bu Amaçlarla Toplu Olarak Göreve Gelmemek, Bunları Tahrik ve Teşvik Etmek veya Yardımda Bulunmak.....	124
4.5.2. Yasaklanmış Her Türlü Yayını veya Siyasi veya İdeolojik Amaçlı Bildiri, Afiş, Pankart, Bant ve Benzerlerini Basarak, Çoğaltarak, Dağıtmak veya Bunları Kurumların Herhangi Bir Yerine Asmak veya Teşhir Etmek.	127
4.5.3. Siyasi Partiye Girmek.....	128
4.5.4. Özürsüz Olarak (1) Bir Yılda Toplam 20 Gün Göreve Gelmemek.	129
4.5.5. Savaş, Olağanüstü Hal veya Genel Afetlere İlişkin Konularda Amirlerin Verdiği Görev veya Emirleri Yapmamak.....	129
4.5.6. Amirine ve Maiyetindekilere Fiili Tecavüzde Bulunmak.....	130
4.5.7. Memurluk Sıfatı İle Bağdaşmayacak Nitelik ve Derecede Yüz Kızartıcı ve Utanç Verici Hareketlerde Bulunmak	131
4.5.8 Yetki Almadan Gizli Bilgileri Açıklamak	132
4.5.9. Siyasi ve İdeolojik Eylemlerden Aranılanları Görev Mahallinde Gizlemek.....	133
4.5.10. Yurt Dışında Devletin İtibarını Düşürecek veya Görev Haysiyetini Zedeleyecek Tutum ve Davranışlarda Bulunmak	134
4.5.11. 5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna Aykırı Fiilleri İşlemek.....	135
4.6. Danıştay Kararlarında Disiplin Suçlarının Unsurları	136
DÖRDÜNCÜ KESİM	154
5. GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	154
EKLER :	158

KISALTMALAR

Bknz.	: Bakınız
C.M.K.	: Ceza Muhakemesi Kanunu
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
E.H.A.E.	: Enerji Hukuku Araştırma Enstitüsü
KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
M.B.B.R.Y.M.K.	:Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet Ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
T.T.K	: Türk Ticaret Kanunu
v.b.	: ve benzerleri
v.d.	: ve diğerleri
V.U.K.	: Vergi Usul Kanunu

BİRİNCİ KESİM

1. GİRİŞ

Devlet tarafından, genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi ile görevlendirilen devlet memurları veya kamu görevlilerinin, etkili ve verimli olarak çalışabilmeleri için gerekli olan davranış ve düzenlemeler disiplin kuralları olarak tanımlanır. Bir başka ifadeyle disiplin kuralları, devlet memuru veya kamu görevlilerinin, görev esnasında veya görev dışında, birbirleriyle ve vatandaşla olan ilişkilerinde uymaları gereken kurallardır. Bu özellikleri nedeniyle disiplin kuralları, devlet memuru veya kamu görevlisinin ödev ve yükümlülüklerini, yasaklanmış davranışlarını belirler ve kurumun iç düzenini korumaya çalışır.

Kamu hizmetinin kendine özgü kuralları ve kurumları olması nedeniyle, kamu düzeninin toplum düzenini sağlayan Ceza Hukuku kurallarıyla korunması mümkün olmamıştır. Kamu hizmetinin etkili ve verimli olarak yerine getirilebilmesi için ayrı kurallara ihtiyaç duyulmuştur. İşte bu ihtiyaçtan da disiplin kuralları ortaya çıkmıştır. Bu kurallar devlet memurları ve kamu görevlilerinin cezalandırılması ve ödüllendirilmesi şeklindedir. Belirlenen kamusal çalışma düzenine aykırı davranan devlet memuru veya kamu görevlisinin cezalandırılmasına ve çalışma düzeni içerisinde başarılı görülen devlet memuru veya kamu görevlisinin ödüllendirilmesine ilişkin kurallar memur disiplin kurallarıdır.

Devlet memurlarına veya kamu görevlilerine verilecek disiplin cezaları ve bu cezaların uygulama şekli, 657 sayılı DMK ile özel kanunlar ve bu kanunlara dayanılarak çıkarılmış tüzük ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Özellikle temel yasa olarak 657 sayılı DMK'daki disiplin suçları ve cezalarına ilişkin düzenleme, ceza kanunlarında yapıldığı gibi suçun unsurlarına yer vermemiştir. Bunun yanında varolan düzenleme ile disiplin soruşturmaları

herhangi bir devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından yapılabilmektedir. Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi hakkında herhangi bir eğitimi veya deneyimi olmayan devlet memurları veya kamu görevlileri tarafından yapılan disiplin soruşturmalarında, özellikle de disiplin suçları unsurlarının tespit edilmesi ve bu tespit ışığında disiplin cezasına karar verilmesi aşamasında çoğunlukla yanlışlıklar yapılmaktadır. İşte bu durum tez konusunun belirlenmesinde en önemli etken olmuştur.

Üç ana bölüm olarak hazırlanan tezin birinci bölümünde; kamu hizmeti ile disiplin hukukunun özneleri olarak kabul edilebilecek olan, devlet memuru, kamu görevlisi kavramları konusunda var olan yasal düzenlemeler ve yargısal tartışmalar üzerinde durulacaktır; ayrıca, devlet memurları ve kamu görevlilerinin ödev ve sorumlulukları ile tabi oldukları yasakların nelerden ibaret olduğu da bu bölümde ele alınacaktır. Bunların yanında disiplin suçu, disiplin cezası, disiplin soruşturması kavramları genel olarak tanımlanacak ve 657 sayılı DMK uyarınca disiplin soruşturmasının aşamaları ve yöntemi yine bu bölümde kısaca açıklanacaktır.

Tezin ikinci bölümünde Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi ile suçun kanunilik unsuru, maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru üzerine bilimsel görüşler ve yargısal tartışmalar ele alınacak ve suç genel teorisine uygun bir biçimde, genel olarak disiplin suçlarının kanunilik unsuru, maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru üzerine detaylı bir inceleme yapılacaktır. Bu bölümde ayrıca 657 sayılı DMK 125. maddesinde düzenlenmiş olan disiplin suçları, Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi ile incelenecek ve bu disiplin suçlarının kanunilik unsuru, maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru tespit edilmeye çalışılacaktır.

Tezin üçüncü bölümünde ise, İdare Hukuku'nun "İçtihat Hukuku" olduğu yönündeki genel kabule uygun olarak, konunun uygulama açısından somutlaştırılabilmesi amacıyla Danıştay kararları incelenecektir. Danıştay'ın değişik tarihlerde vermiş olduğu kararlar, Danıştay internet sitesi taranarak

elde edilecek ve bunlar üzerine araştırmayla ilgili olarak çözümlerler yapılacaktır. Bu bölümü takiben genel değerlendirme ve sonuç kısmı yer alacaktır.

Tez konusu 657 sayılı DMK esas alınarak çalışılacak olmakla beraber, yeri geldiğinde başta Anayasa olmak üzere 657 sayılı DMK dışındaki mevzuat hükümleri üzerinde de durulacaktır.

2. TEMEL KAVRAMLAR

Çalışma konusu 657 sayılı DMK'daki disiplin suçları üzerine bir inceleme olduğundan; incelemeye başlamadan önce bu bölümde konuyla ilgili temel kavramlar açıklanacaktır. Disiplin cezası, devlet memurları ve kamu görevlilerine uygulanan bir yaptırımdır. Bu nedenle öncelikle kamu hizmeti, kamu görevlisi, devlet memuru, disiplin, disiplin suçu ve disiplin cezası kavramlarının açıklanması gerekir. Yukarıda sayılan temel kavramlar hem sözcük anlamları ile ele alınacak hem de başta Anayasa olmak üzere ilgili yasalardaki tanımları üzerinde durulacaktır.

2.1. Kamu Hizmeti

TDK tarafından hazırlanmış olan Güncel Türkçe Sözlük'te kamu hizmeti; "Devlet ve öteki kamu tüzel kişileri tarafından halkın genel ve ortak gereksinimlerinin karşılanması" (TDK, 2008). şeklinde tanımlanmıştır. Sözlük anlamına bakıldığında kamu hizmeti; devletin, bütün halkın eğitim, sağlık, güvenlik v.b. ortak ve genel ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan faaliyetleri

olarak karşımıza çıkıyor. Bu tanımda kamu hizmeti kavramı; devletin yaptığı faaliyet, iş, uğraş olarak kabul edilmiştir.

Anayasanın 128. maddesi de bu tanıma uygun olarak kamu hizmeti kavramını iş, faaliyet, uğraş olarak kullanmıştır.

“Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” (Başbakanlık, 2008).

kuralı bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Diğer taraftan Anayasa 47. maddesinde kamu hizmeti kavramını iş, faaliyet, uğraş anlamıyla kullanmıştır:

“Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir” (Başbakanlık, 2008).

Anayasa kamu hizmeti kavramını iş, faaliyet, uğraş anlamıyla kullanmasının yanında kamu kuruluşları anlamıyla da kullanmıştır. Anayasanın 70. maddesinde “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir” (Başbakanlık, 2008). kuralı kamu hizmeti kavramı kamu kuruluşları anlamındadır.

Anayasa Mahkemesi de bir kararında kamu hizmeti kavramının tanımını yapmıştır. Mahkemenin 9.2.1994 tarih ve 94/43 Esas, 94/42-2 sayılı kararında;

“Kamu hizmeti, devlet yada diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.” (Anayasa Mahkemesi, 2008).

şeklinde tespit edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin bu tespitinde kamu hizmeti kavramının; devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların

gözetim ve denetimleri altında yapılması ve kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılması şartları aranmıştır. Bu şartlar Anayasa Mahkemesine göre kamu hizmeti kavramının temel unsurlarıdır.

Danıştay'ın da kararlarında kamu hizmeti tanımlarına rastlanmaktadır. Yüksek mahkemenin 03.10.1996 tarih ve 1996/79 esas, 1996/83 karar numaralı kararında;

“Kamu hizmeti, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların gözetim ve denetimi altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdendir. Kamu hizmetinin genel idare esaslarına göre yürütülen hizmetler alanının dışına taşıdığı ve yayıldığı bilinen bir gerçektir. Gerek kapsamın genişlemesi, gerekse yönetimin işinin çokluğu ve kaynak bulmadaki güçlükler kamu hizmetinin bir özel girişimci eliyle yürütülmesini gündeme getirmekte, bu da idare ile girişimci arasında bir sözleşme yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Kamu hizmetinin kurulmasını ve/veya işletilmesini özel bir girişimciye devreden "imtiyaz sözleşmeleri" ile esasen idareye ait olduğu kabul edilen, hizmetin yürütülmesi için gerekli üstün yetkilerin özel hukuk tüzel kişisince kullanılması söz konusudur. Bir başka anlatımla, imtiyaz sözleşmeleri ile kamu hizmetinin yapısında bulunan "ayrıcalık", kendisine kamu görevi verilen özel hukuk tüzel kişisine geçmekte, onun tarafından kullanılmaktadır.” (E.H.A.E., 2008).

şeklinde açıklanmıştır.

Doktrin, kamu hizmeti kavramını, İdare Hukuku'nun temel kavramlarından biri olarak kabul eder. Ancak kavramın tanımı veya tanıma elverişsizliği hakkında böyle bir genellik yoktur (Ozansoy, 1997:86; Çal, 2002: 178). Bunun yanında, doktrinde genellikle “organik”, “maddi” ve “biçimsel” açılardan kamu hizmetinin tanımlamış olduğu gözlemlenmektedir.

Organik anlamda kamu hizmeti; kamusal belirli bir görevi yürütmek için kamu tüzel kişileri tarafından ayrılmış ve görevlendirilmiş olan personel

ve araçların tamamıdır. Anayasanın 70. maddesinde belirtilen kamu hizmeti bu anlamda kullanılmıştır (Odyakmaz v.d., 2006:412). Gözler'e göre (2002:423) ise organik kamu hizmeti; bir organizasyonu, örgütü ifade eder.

Maddi anlamda kamu hizmeti; kamu yararını hedef alan ve toplumsal bir ihtiyacı karşılayan faaliyetlerdir. Anayasanın 47. maddesinde yer alan kamu hizmeti kavramı maddi anlamda kamu hizmetini ifade etmektedir (Odyakmaz v.d., 2006:412). Bu konuda Gözler (2002:423) ise; maddi anlamda kamu hizmetinin fonksiyonel kamu hizmeti olarak adlandırılabilceğini ve maddi anlamda kamu hizmetinin kamu yararına yönelik faaliyetler olduğunu belirtmiştir.

Şekli anlamda kamu hizmeti tanımına göre ise; asıl olan kamusal yönetim biçimidir ve kamusal yönetim biçimine göre yürütülen faaliyetler kamu hizmetidir (Odyakmaz v.d., 2006:412).

Sonuç olarak kamu hizmeti kavramının hukuksal tanımı "Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetimi ve denetimi altında sair kişilerce, vatandaşın genel ve ortak nitelikli gereksinimlerini karşılamak için yapılan iş ve işlemlerin tümüdür" (Odyakmaz v.d., 2006:413). Bu çalışmada bu tanım benimsenip, çözümlenmelerde esas alınacaktır. Gerek yukarıda belirtilen Anayasanın ilgili maddelerinden çıkan sonuç, gerekse Anayasa Mahkemesi'nin ve Danıştay'ın yapmış olduğu kamu hizmeti tanımları, bu tanımın benimsenmesinde etkili olmuştur.

2.2. Devlet Memurluğu

Kamu hizmetlerini diğer hizmet türlerinden ayırt eden özelliği, devamlı ve istikrarlı olarak yerine getirilmesidir. Bu özeliğin sağlanabilmesi hizmete daimi olarak bağlanan kişilerin varlığı ile mümkündür (Dinçer,

1976:71). Bu kişilerin çeşitli tanımlarından biri de memur tanımıdır. Memur kavramının hem doktrin hem mevzuat tarafından kabul edilen ortak bir tanımı yoktur. Hukukumuzda birden çok memur tanımı vardır. Anayasa, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, DMK ayrı ayrı memur tanımı yapmıştır. Bu tanımlardan en yenisi ve kapsamlısı 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'daki tanımıdır. Anayasa ve 657 sayılı DMK'daki tanımlamalar daha dar kapsamlıdır.

Anayasal düzenlemeler bakımından; Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Anayasası olarak kabul edilen 1921 Anayasasında memurlarla ilgili bir düzenleme yoktur. 1924 Anayasasında ise üç maddeye yer verilmiştir. Memurlarla ilgili ayrıntılı düzenlemeler ilk olarak 1961 Anayasasında yapılmıştır. 1982 Anayasasında ise kamu yönetimi ve kamu görevlileri ile ilgili pek çok düzenlemeye yer verilmiştir (Eren, 2007:13-14; Kanlıgöz, 1993: 172-174).

Anayasa 128. maddesinde memur tanımını doğrudan yapmamıştır. Ancak kamu hizmeti görevlilerinin atanmalarının, niteliklerinin, görevlerinin, haklarının, sorumluluklarının kanunla düzenleneceğini belirtmiştir. 128. maddedeki düzenleme şu şekildedir:

“Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir” (Başbakanlık, 2008).

Madde, yapmış olduğu düzenleme ile kamu hizmetini tanımlayıp, genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken bu hizmetlerin hem memur hem de kamu görevlileri tarafından yapabileceği kuralını koymuştur. Bu nedenle maddenin metninden hareket ederek bir memur tanımı yapmak, memuru diğer kamu görevlilerinden ayırt etmek güçtür.

657 sayılı DMK ise Anayasadaki düzenlemeden ayrı olarak bir memur tanımı yapmıştır. Kanunun “İstihdam Şekilleri” başlıklı 4. maddesinin memuru tanımlayan bölümü aşağıdaki gibidir:

Madde 4 – (Değişik:30/5/1974 - KHK-12; Değiştirilerek kabul: 15/5/1975 - 1897/1 md.)

Kamu hizmetleri; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle gördürülür.

A) Memur:

Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.

Yukarıdaki tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlar da memur sayılır” (Başbakanlık, 2008).

657 sayılı DMK'nın bu tanımından çıkan sonuca göre; bir kişinin memur olabilmesi için birinci koşul, devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetimi ve denetimi altında sair kişilerce kurulan yerlerde çalışması gerekir. İkinci koşul ise, genel idare esaslarına göre görevlendirilmiş olmalıdır. Son olarak bu kişinin gördüğü hizmetin asli ve sürekli kamu hizmeti niteliğinde olması şarttır (Giritli v.d., 2006:228).

5237 sayılı TCK “Tanımlar” başlıklı 6.c maddesinde kamu görevlisi tanımını yapmıştır. Bu maddede şu şekilde bir düzenleme söz konusudur:

“Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla yada herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi” (Başbakanlık, 2008).

Maddenin gerekçesinde, yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “memur” tanımının tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan “kamu görevlisi” tanımına yer verildiğini ve yapılan yeni tanıma göre, kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegane ölçütün, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasının yeterli olduğu

belirtilmiştir. Kamusal faaliyet, Anayasada ve kanunlarda belirlenmiş usullere göre verilmiş bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesi olarak tanımlanmış ve bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddî karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmadığı belirtilmiştir. Bu bakımdan, örnek olarak mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında kişinin bir kamu görevlisi olduğu açıkça ortaya konmuştur. Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı özellikle belirtilmiştir (Özgenç, 2004:81).

5237 sayılı TCK kamu görevlisi tanımı yapmıştır. Bu tanıma göre, niteliği ne olursa olsun kamu hizmeti gören herkes kamu görevlisidir. Böylesine geniş kapsamlı bir tanım Ceza Hukukunun gereklerini karşılayabilir, ancak bu İdare Hukukundaki memur kavramının karşılığı olarak geçerli olamaz. Çünkü İdare Hukuku açısından kişinin memur olarak kabul edilebilmesi için; devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetimi ve denetimi altında sair kişilerce kurulan yerlerde çalışıyor olması, genel idare esaslarına göre görevlendirilmiş olması ve son olarak memur olarak adlandırılan kişinin gördüğü hizmetin asli ve sürekli kamu hizmeti niteliğinde olması şarttır.

2.3. Kamu Görevlisi

Kamu yönetiminin ve kamu hizmetlerinin etkin ve verimli olabilmesi, istihdam edilen kişilerin nicelik ve nitelik yönünden yeterli olmalarına bağlıdır. İşte bu insan ögesine kamu görevlileri denir. Kamu görevlileri deyimî öğretide iki anlamda kullanılır. Bunlardan birincisi “dar anlamda kamu görevlisi, ikincisi

ise geniş anlamda kamu görevlisi”dir. Dar anlamda kamu görevlisi deyimine göre, “kamu kurum ve kuruluşlarının genel idare esaslarına göre yürütmekte yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yürüten kişiler kamu görevlisidir.” Geniş anlamda kamu görevlisi deyimine göre ise, “Kamu kesiminde görev yapan, hukuksal durumları birbirinden farklı olan tüm görevliler kamu görevlisidir.” Anayasamız 128. maddesindeki düzenleme dar anlamda kamu görevlisi deyimini kullanmıştır. Kamu görevlisi kavramının hangi anlamı kullanılırsa kullanılsın, bir kişinin kamu görevlisi olabilmesi için, kamu kesimindeki bir örgüte bağlı olarak çalışması gerekir. Bu nedenle kamu hizmeti gören her kişi kamu görevlisi değildir. Örneğin serbest olarak çalışan bir avukat kamu hizmeti görür ancak, kamu kesimindeki bir örgüte bağlı olarak çalışmadığı için kamu görevlisi değildir (Gözübüyük, 2006:199).

Anayasada memur ve diğer kamu görevlilerinin tanımı yapılmamıştır. Ancak 128. maddede; kamu hizmeti görevlilerinin atanmalarının, niteliklerinin, görevlerinin, haklarının, sorumluluklarının kanunla düzenleneceğini belirtmiştir. 657 sayılı DMK ise “İstihdam Şekilleri” başlıklı 4. maddesinde memurları, sözleşmeli personeli, geçici personeli ve işçileri ayrı ayrı tanımlamış ve 5. maddesinde bir önceki maddede sayılan memur, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler dışında personelin çalıştırılmayacağını hüküm altına almıştır. 657 sayılı DMK’nın 4. maddesinin ilgili fıkraları ve personel çalıştırma yasağını içeren 5. maddesi aşağıdaki gibidir (657 sayılı DMK’nın personel tanımlarını içeren 4. maddesinin memur tanımını içeren (A) fıkrasına 7. sayfada yer verildiği için bu bölümde (B), (C), ve (D) fıkraları verilecektir.);

“B) Sözleşmeli personel:

Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, kurumun teklifi üzerine Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak Bakanlar Kurulunca geçici olarak

sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir. (36 ncı maddenin II - Teknik Hizmetler Sınıfında belirtilen görevlerde yukarıdaki fıkra uyarınca çalıştırılanlar için, işin geçici şartı aranmaz.)

Ancak, yabancı uyrukluların; tarihi belge ve eski harflerle yazılmış arşiv kayıtlarını değerlendirenlerin mütercimlerin; tercümanların; Millî Eğitim Bakanlığında norm kadro sonucu ortaya çıkan öğretmen ihtiyacının kadrolu öğretmen istihdamıyla kapatılamaması hallerinde öğretmenlerin; dava adedinin azlığı nedeni ile kadrolu avukat istihdamının gerekli olmadığı yerlerde avukatlarını, kadrolu istihdamın mümkün olmadığı hallerde tabip veya uzman tabiplerin; Adli Tıp Müessesesi uzmanlarının; Devlet Konservatuvarları sanatçı öğretim üyelerinin; İstanbul Belediyesi Konservatuvarı sanatçılarının; bu Kanuna tâbi kamu idarelerinde ve dış kuruluşlarda belirli bazı hizmetlerde çalıştırılacak personelin de zorunlu hallerde sözleşme ile istihdamları caizdir.

(Ek paragraf: 4/4/2007-5620/4 md.) Sözleşmeli personel seçiminde uygulanacak sınav ile istisnaları, bunlara ödenebilecek ücretlerin üst sınırları ile verilecek iş sonu tazminatı miktarı, kullanılacak izinler ve bu hususlara ilişkin esas ve usûller Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır.

C) Geçici personel:

Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşlerine dayanılarak Bakanlar Kurulunca karar verilen görevlerde ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde sözleşme ile çalıştırılan ve işçi sayılmayan kimselerdir.

D) İşçiler:

(Değişik birinci cümle: 4/4/2007-5620/4 md.) (A), (B) ve (C) fıkralarında belirtilenler dışında kalan ve ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir. Bunlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Dört istihdam şekli dışında personel çalıştırılmıyacağı:

Madde 5 – (Değişik: 23/12/1972 - KHK - 2/1 md.)

Bu Kanuna tabi kurumlar, dördüncü maddede yazılı dört istihdam şekli dışında personel çalıştıramazlar.” (Başbakanlık, 2008).

2.3.1. Sözleşmeli Personel

657 sayılı DMK'nın yukarıda yer verilen düzenlemesine göre; sözleşmeli personel çalıştırmak için; Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği türünden meslek bilgisi ve uzmanlık isteyen bir iş söz konusu olmalıdır. Böyle bir işin varlığının yanında, sözleşmeli personel çalıştırmak için bir zorunluluk ya da istisnai bir durum söz konusu olmalıdır. Ancak bu şartlar gerçekleştiğinde, geçici veya istisnai olarak devamlı sözleşmeli personel çalıştırılabilir.

Bir kamu kurumunun sözleşmeli personel çalıştırabilmesi için, Devlet Personel Başkanlığının ve Maliye Bakanlığının olumlu görüşü ve Bakanlar Kurulu'nun kararı şarttır. Bunun yanında sözleşmeli personel alımında uygulanacak sınav ile istisnaları, bunlara ödenebilecek ücretlerin üst sınırları ile verilecek iş sonu tazminatı miktarı, kullanılacak izinler de Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılır.

Uygulamada; yabancı uyruklular, çevirmenler, kadrolu avukat çalıştırılmıyorsa avukatlar, Adli Tıp uzmanları, sanatçı öğretim üyeleri, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı bazı personel v.b. sözleşmeli personel olarak çalıştırılır (Giritli v.d., 2006:229).

2.3.2. Geçici Personel

Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Devlet Personel Başkanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşlerine dayanılarak Bakanlar

Kurulunca karar verilen görevlerde ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde sözleşme ile çalıştırılan ve işçi sayılmayan kimselere geçici personel denir.

Geçici personelin yerine getirdiği, yerine getireceği hizmetlerin hangisinin geçici, hangisinin mevsimlik olduğuna Bakanlar Kurulu karar verir. Bakanlar Kurulu aynı kararında geçici personelin sayısını ve ücretini de tespit eder. Geçici personelle bir iş sözleşmesi yapılır ve bunlar işçi olarak kabul edilir. Uygulamada; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çalıştırılan İngilizce Dil ve Bilgisayar öğretmenleri, Üniversitelerin çalıştırdığı canlı modeller, Türkiye İstatistik Kurumu'nda çalışan anketörler v.b. geçici personel olarak çalıştırılır (Giritli v.d., 2006:229).

2.3.3. İşçiler

Memur, sözleşmeli personel ve geçici personel dışında olup, idareye bir hizmet sözleşmesiyle bağlı olan ve haklarında 657 sayılı DMK değil, 4857 sayılı İş Kanunu uygulanan kişilere işçi denir.

2.4. Devlet Memurlarının Ödevleri ve Yükümlülükleri

Memurluk bilgi ve yeteneğe göre girilebilen bir meslektir, bu nedenle memur ile idare arasındaki ilişki kanunla belirlenmiş olmalıdır. Memur olan bir kişi, kanunlarla önceden düzenlenmiş bir takım ödev ve sorumlulukları yüklenmiş, haklara sahip olmuş ve yasakları ihlal etmemekle yükümlü kılınmış kabul edilir (Kaya, 2005: 61).

Devlet memuru olarak göreve başlayan kişiler, yaptıkları görevi etkin, verimli ve gereği gibi yerine getirebilmek için ve bu nedenle, normal vatandaşın farklı olarak çeşitli yükümlülüklerle ve yasaklara tabi hale gelirler. Bunun nedeni, devlet memurlarının yürütmekte oldukları kamu hizmetlerinin, Anayasaya ve kanunlara uygun, devamlı, eşitlik ve tarafsızlık içinde yerine getirilmesini sağlamaktır. Devlet memurlarının bu ödev ve yükümlülüklerinin Anayasadaki karşılığı 129. maddede görülür. Bu maddede, memurların ve diğer kamu görevlilerinin, Anayasaya ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü oldukları kuralı getirilmiştir. Diğer taraftan Anayasanın 68. maddesinde, devlet memurlarının siyasi partilere üye olamayacağını belirtmiştir. 657 sayılı DMK ise 6 ile 16. maddeleri arasında bu ödev ve yükümlülükleri ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bu düzenlemelerin yanı sıra; 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet Ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nda da devlet memurlarına bir takım ödev ve yükümlülükler getirilmiştir. Devlet memurlarının bu ödev ve yükümlülükleri çeşitli kaynaklarda, benzer bir biçimde ele alınmıştır (Dinlen, 1987; Eroğlu 1998; Aslan, 2001; Gözler, 2002; Akyılmaz, 2003; Metin, 2003; Pınar, 2003; Sağlam, 2003; Giritli v.d., 2006; Gözübüyük, 2006; İnal, 2006; Odyakmaz v.d., 2006; Pınar, 2006; Taşkın, 2006; Canatan, 2008;). Aşağıda yer alan bölüm, Anayasa, 657 sayılı DMK ve 3628 sayılı M.B.B.R.Y.M.K. esas alınarak düzenlenmiştir.

2.4.1. Sadakat Yükümlülüğü

Hukuk Devleti ilkesinin zorunlu bir sonucu olarak; devlet memurları kamu hizmeti görevlerini yerine getirirken Anayasaya ve kanunlara bağlı ve saygılı olmak zorundadırlar. Bu nedenle Anayasa, 129. maddesinde, memurlarının ve diğer kamu görevlilerinin, Anayasaya ve kanunlara sadık

kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü olduklarını belirtmiştir (Gözübüyük, 2006:220).

657 sayılı DMK'nın 6. maddesinde ise, Anayasaya ve devlete bağlılık konusu ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; devlet memurları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına sadakatle bağlı kalmanın yanında, milletin hizmetinde Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatle uygulamak zorundadırlar. Bununla beraber her durumda devletin menfaatlerini korumakla yükümlü hale getirilmişlerdir. 657 sayılı DMK 6. maddesinde ayrıca devlet memurlarının aşağıda yazılı sadakat yeminini edip yemin belgesi imzalamaları gerektiğini de belirtmiştir.

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, Atatürk İnkılap ve İlkelerine, Anayasada ifadesi bulunan Türk Milliyetçiliğine sadakatle bağlı kalacağıma; Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını milletin hizmetinde olarak tarafsız ve eşitlik ilkelerine bağlı kalarak uygulayacağıma; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyip, koruyup bunları geliştirmek için çalışacağıma; insan haklarına ve Anayasanın temel ilkelerine dayanan milli, demokratik, laik, bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilerek, bunları davranış halinde göstereceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim” (Başbakanlık, 2008).

2.4.2. Tarafsızlık Yükümlülüğü

Anayasa 68. maddesinde devlet memurlarının siyasi partilere üye olamayacağını düzenlemiştir. Bu maddeye göre:

“Hakimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar.

Yüksek öğretim elemanlarının siyasi partilere üye olmaları ancak kanunla düzenlenebilir. Kanun bu elemanların, siyasi partilerin merkez organları dışında kalan parti görevi almalarına cevaz veremez ve parti üyesi yüksek öğretim elemanlarının yüksek öğretim kurumlarında uyacakları esasları belirler.

Yüksek öğretim öğrencilerinin siyasi partilere üye olabilmelerine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.” (Başbakanlık, 2008).

657 sayılı DMK ise “Tarafsızlık ve Devlete Bağlılık” başlıklı 7. maddesinde; devlet memurlarının siyasi partilere üye olamayacağını belirttiikten sonra; herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamayacağını da hüküm altına almıştır. Ayrıca; devlet memurlarının kamu hizmetini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi konularda ayırım yapamayacaklarını; hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamayacaklarını ve bu eylemlere katılamayacaklarını da belirtmiştir.

Maddenin ikinci paragrafında ise; devlet memurlarının her durumda Devletin menfaatlerini korumak zorunda oldukları belirtilmiştir. Devamla, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına aykırı olan, memleketin bağımsızlığını ve bütünlüğünü bozan Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğini tehlikeye düşüren herhangi bir faaliyette bulunmaları da yasaklanmıştır. Bunların yanında aynı nitelikte faaliyet gösteren herhangi bir harekete, gruplaşmaya, teşekküle veya derneğe katılmaları veya bunlara yardım etmeleri de yasak kapsamı içerisine alınmıştır.

2.4.3. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Uygun Davranış ve Uyumlu alışma Yükümlülüğü

657 sayılı DMK “Davranış ve işbirliği:” başlıklı 8. maddesinde Devlet memurlarının, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hem hizmet içindeki hem de hizmet dışındaki davranışlarıyla göstermek zorunda oldukları belirtilmiş ve devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmaları şartı getirilmiştir.

Devlet memurlarının sürekli veya geçici görevle veya yetişme, inceleme ve araştırma için yabancı memleketlerde bulunmaları durumunda, Devlet itibarını veya görev haysiyetini zedeleyici fiil ve davranışlarda bulunamayacaklarına dair yükümlülük ise, 657 sayılı DMK’nın “Yurt Dışında Davranış” başlıklı 9. maddesinde belirtilmiştir.

2.4.4. Amir Olmanın Gereklerini Yerine Getirme Yükümlülüğü

Devlet memurlarının bu yükümlülüğü, 657 sayılı DMK’nın “Amir Durumda Olan Devlet Memurlarının Görev ve Sorumlulukları” başlıklı 10. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre;

“Devlet memurları amiri oldukları kuruluş ve hizmet birimlerinde kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurlarını yetiştirmekten, hal ve hareketlerini takip ve kontrol etmekten görevli sorumludurlar.

Amir, maiyetindeki memurlara hakkaniyet ve eşitlik içinde davranır. Amirlik yetkisini kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslar içinde kullanır.

Amir, maiyetindeki memurlara kanunlara aykırı emir veremez ve maiyetindeki memurdan hususi bir menfaat temin edecek bir talepte bulunamaz, hediyesini kabul edemez ve borç alamaz.” (Başbakanlık, 2008).

2.4.5. Hiyerarşik Üste Bağlılık ve İtaat Yükümlülüğü

Devlet memurlarının bu yükümlülüğü, 657 sayılı DMK'nın “Devlet memurlarının görev ve sorumlulukları” başlıklı 11. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

“Devlet memurları kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar.

Devlet memuru amirinden aldığı emri, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, memur bu emri yapmağa mecburdur. Ancak emrin yerine getirilmesinden doğacak sorumluluk emri verene aittir.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Acele hallerde kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.” (Başbakanlık, 2008).

2.4.6. Dikkat, Özen Yükümlülüğü ve Verdiği Zararları Giderme Yükümlülüğü

Devlet memurlarının bu yükümlülüğü, 657 sayılı DMK'nın “Kişisel sorumluluk ve zarar” başlıklı 12. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

“Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir.” (Başbakanlık, 2008).

2.4.7. Mal Bildirimi Yükümlülüğü

Mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü; Anayasanın 71. maddesinde, 657 sayılı DMK'nın 14. maddesinde, 3628 sayılı “Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet Ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu” ve 10.08.1990 tarih ve 90/748 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konan ve 15.11.1990 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan “Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik” te düzenlenmiştir.

Anayasa devlet memurlarının mal bildiriminde bulunma yükümlülüğünü, “Siyasal Haklar Ve Ödevler” başlıklı dördüncü bölümünün 71. maddesinde düzenlenmiştir. “Mal Bildirimi” başlıklı bu madde;

“Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.” (Armağan, 2007:144).

şeklindedir.

657 sayılı DMK ise devlet memurlarının mal bildiriminde bulunma yükümlülüğünü, “Mal Bildirimi” başlıklı 14. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre;

“Devlet memurları, kendileriyle, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca, mal bildirimini verirler.” (Başbakanlık, 2008).

3628 sayılı M.B.B.R.Y.M.K. 2. maddesinde ayrıntılı olarak kimlerin mal beyanında bulunacağını belirttikten sonra devam eden maddelerinde hediye, haksız mal edinme, bildirimlerin konusu, bildirim zamanı, bildirim yenilenmesi, bildirimlerin verileceği merciler, bildirimlerin gizliliği konularını düzenlemiştir. Ceza hükümleri başlıklı üçüncü bölümünde ise, gerçeğe aykırı açıklama, gerçeğe aykırı bildirimde bulunma, haksız mal edinme, mal kaçırmaya veya gizleme, zoraltım, kamu hizmetlerinden yasaklanma, tecil, paraya çevirme ve ön ödeme yasağı düzenlenmiştir. Mal bildirim yükümlülüğü ile ilgili bu düzenleme ayrı bir çalışma konusu olabileceği için ve tez konusuyla doğrudan ilişkisi olmadığından, burada sadece konu başlıkları verilmiştir.

Devlet memurlarının mal bildirim yükümlülüğü ile ilgili olarak son düzenleme, 10.08.1990 tarih ve 90/748 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konan ve 15.11.1990 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan “Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik”tir. Bu yönetmelik 3628 sayılı M.B.B.R.Y.M.K.’ya dayanılarak çıkarılmış ve kanunun nasıl uygulanacağını gösteren bir yönetmeliktir.

Yukarıda sayılan bütün bu yasal düzenlemelerden çıkan sonuç ise; 3628 sayılı M.B.B.R.Y.M.K kapsamına giren tüm devlet memurları ve sözleşmeli personelin, bunların eşleri ve velayeti altında bulunan çocuklarının mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü vardır. Mal bildirim gizli tutulmak zorundadır.

2.4.8. Basına Bilgi veya Demeç Vermeme Yükümlülüğü

Devlet memurlarının bu yükümlülüğü, 657 sayılı DMK'nın "Basına Bilgi veya Demeç Verme" başlıklı 15. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

"Devlet Memurları, kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç veremezler. Bu konuda gerekli bilgi ancak bakanın yetkili kılacağı görevli illerde valiler veya yetkili kılacağı görevli tarafından verilebilir.

Askeri hizmet ile ilgili bilgiler özel kanunların yetkili, kıldığı personel dışın da hiç bir kimse tarafından açıklanamaz" (Başbakanlık, 2008).

2.4.9. Resmi Belge, Araç ve Gereçleri Yerinde Tutma Yükümlülüğü

Devlet memurlarının bu yükümlülüğü, 657 sayılı DMK'nın "Resmi belge, araç ve gereçlerin yetki verilen mahaller dışına çıkarılmaması ve iadesi" başlıklı 16. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

"Devlet memurları görevleri ile ilgili resmi belge araç ve gereçleri, yetki verilen mahaller dışına çıkaramazlar, hususi işlerinde kullanamazlar.

Devlet memurları görevleri icabı kendilerine teslim edilen resmi belge, araç ve gereçleri görevleri sona erdiği zaman iade etmek zorundadırlar. Bu zorunluluk memurun mirasçısına da şamildir." (Başbakanlık, 2008).

2.4.10. Etik Davranış İlkelerine Uyma Yükümlülüğü

5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" a dayanılarak çıkarılan "Kamu Görevlileri Etik Davranış ilkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik" ile kamu görevlilerine etik davranış ilkelerine uyma yükümlülüğü getirilmiştir.

Bu yönetmelik, kamu hizmeti görülürken; etik kültürü yerleştirmek, kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkelerini belirlemek ve görevlerin yerine getirilmesinde adalet, dürüstlük, saydamlık, tarafsızlık ilkelerine aykırı ve toplumda güvensizlik yaratan durumları ortadan kaldırmak amacıyla yürürlüğe girmiştir (Taşkın, 2006).

2.4.11. Devlet Memurunun Diğer Yükümlülükleri

657 sayılı DMK devlet memurlarının temel yükümlülüklerini "Ödevler ve Sorumluluklar" başlığı ile 6-16 maddeleri arasında sıralamıştır. Ancak kanun diğer bölümlerinde yaptığı düzenlemeler ile de devlet memurlarına çeşitli yükümlülükler getirmiştir.

657 sayılı DMK 99. maddesinde; devlet memurunun iş başında bulunma ve çalışma süresi yükümlülüğünü düzenlemiştir. Benzer şekilde Ek.19. maddesinde devlet memurlarının; kanun, tüzük ve yönetmeliklerin öngördüğü kılık ve kıyafet kurallarına uyma yükümlülükleri düzenlenmiştir. Yine Ek. 20. maddesinde ikamet yükümlülüğü ve izinsiz il sınırlarını terk etmememe yükümlülüğü vardır.

2.5. Devlet Memurlarına Yasak Olan Konular

Devlet memurlarının kamu hizmeti görüyor olmaları nedeniyle, hizmet içinde ve hizmet dışında, bazı faaliyetler ve davranışlarda bulunmaları kanun tarafından yasaklanmıştır. Bu yasaklar başta Anayasa olmak üzere, 657 sayılı DMK, 5237 sayılı TCK ve Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği v.b. ilgili kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerde düzenlenmiştir. Devlet memurlarının bu yasakları çeşitli kaynaklarda, benzer bir biçimde ele alınmıştır (Dinlen, 1987; Eroğlu 1998; Aslan, 2001; Gözler, 2002; Akyılmaz, 2003; Metin, 2003; Pınar, 2003; Sağlam, 2003; Giritli v.d., 2006; Gözübüyük, 2006; İnal, 2006; Odyakmaz v.d., 2006; Pınar, 2006; Taşkın, 2006; Canatan, 2008;). Aşağıda yer alan bölüm, Anayasa, 657 sayılı DMK ve 5237 sayılı TCK esas alınarak düzenlenmiştir.

2.5.1. Toplu Eylem ve Hareketlerde Bulunma Yasağı

657 sayılı DMK'nın 21. maddesi, devlet memurlarına başvuru, şikayet ve dava açma hakkı tanımıştır. Ancak, birden çok devlet memurunun toplu olarak başvuruda veya şikayette bulunmaları yasaklanmıştır. Devlet memurlarına getirilen bu yasak, 657 sayılı DMK'nın "Toplu eylem ve hareketlerde bulunma yasağı" başlıklı 26. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

"Bu Kanunun 21. maddesi ile hükme bağlanan hakkın kullanılmasında birden fazla Devlet memurunun toplu olarak söz ve yazı ile müracaatları ve şikayetleri yasaktır.

Devlet memurlarının kamu hizmetlerini aksatacak şekilde memurluktan kasıtlı olarak birlikte çekilmeleri veya görevlerine gelmemeleri veya görevlerine gelipte Devlet hizmetlerinin ve işlerinin yavaşlatılması veya aksatılması sonucunu doğuracak eylem ve hareketlerde bulunmaları yasaktır.” (Başbakanlık, 2008).

5237 sayılı TCK’da 260. maddesinde, yukarıda belirtilen kasıtlı eylemleri suç olarak nitelemiştir. TCK’nın “Kamu Görevinin Terki veya Yapılmaması” başlıklı bu maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk eden, görevlerine gelmeyen, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmayan veya yavaşlatan kamu görevlilerinin her biri hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Kamu görevlisi sayısının üçten fazla olmaması halinde cezaya hükmolunmaz.

(2) Kamu görevlilerinin mesleki ve sosyal hakları ile ilgili olarak, hizmeti aksatmayacak biçimde, geçici ve kısa süreli iş bırakmaları veya yavaşlatmaları halinde, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza da verilmeyebilir” (Sönmez, 2007).

2.5.2. Grev Yasağı

657 sayılı DMK’nın 22. maddesi, devlet memurlarına sendika kurmak ve kurulu sendikalara üye olmak hakkı tanımıştır ancak, devlet memurlarının grev yapmasını yasaklamıştır. Devlet memurlarına getirilen bu yasak, 657. sayılı DMK’nın “Grev Yasağı” başlığı ile 27. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

“Devlet memurlarının greve karar vermeleri, grev tertiplenmeleri, ilan etmeleri, bu yolda propaganda yapmaları yasaktır.

Devlet memurları, herhangi bir greve veya grev teşebbüsüne katılamaz, grevi destekleyemez veya teşvik edemezler.” (Başbakanlık, 2008).

2.5.3. Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağı

Devlet memurlarına getirilen bu yasağın, 657. sayılı DMK'nın "Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı" başlığı ile 28. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

"Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre (Tacir) veya (Esnaf) sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamaz, ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamaz, ticari mümessil veya ticari vekil veya kolektif şirketlerde ortak veya komandit şirkette komandite ortak olamazlar. (Görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumlarını temsil alacakları görevler hariç).

Memurların üyesi oldukları yapı, kalkınma ve tüketim kooperatifleri ile kanunla kurulmuş yardım sandıklarının yönetim ve denetim kurulları üyelikleri görevleri ve özel kanunlarda belirtilen görevler bu yasaklamanın dışındadır.

Eşleri, reşit olmayan veya mahcur olan çocukları, yasaklanan faaliyetlerde bulunan memurlar bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler" (Başbakanlık, 2008).

2.5.4. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı

Devlet memurlarına getirilen bu yasağın, 657. sayılı DMK'nın "Hediye alma, menfaat sağlama yasağı" başlığı ile 29. maddesi ile "Denetimdeki teşebbüsten menfaat sağlama yasağı" başlıklı 30. maddesinde düzenlenmiştir. 29. maddeye göre:

"Devlet memurlarının doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemeleri ve görevleri sırasında olmasa dahi menfaat sağlama amacı ile hediye kabul etmeleri veya iş sahiplerinden borç para istemeleri ve almaları yasaktır.

(Ek fıkra: 25/5/2004-5176/9 md.) Kamu Görevlileri Etik Kurulu, hediye alma yasağının kapsamını belirlemeye ve en az genel müdür veya eşiti seviyedeki

üst düzey kamu görevlilerince alınan hediyelerin listesini gerektiğinde her takvim yılı sonunda bu görevlilerden istemeye yetkilidir” (Başbakanlık,2008).

30. madde ise aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Devlet memurunun, denetimi altında bulunan veya kendi görevi veya mensup olduğu kurum ile ilgisi olan bir teşebbüsten, doğrudan doğruya veya aracı eliyle her ne ad altında olursa olsun bir menfaat sağlaması yasaktır” (Başbakanlık, 2008).

2.5.5. Gizli Bilgileri Açıklama Yasağı

Devlet memurlarına getirilen bu yasak, 657. sayılı DMK'nın “Gizli bilgileri açıklama yasağı” başlığı ile 31. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

“Devlet memurlarının kamu hizmetleri ile ilgili gizli bilgileri görevlerinden ayrılmış bile olsalar, yetkili bakanın yazılı izni olmadıkça açıklamaları yasaktır” (Başbakanlık, 2008).

2.5.6. Diğer Yasaklar

657 sayılı DMK'nın “Yasaklar” başlıklı bölümü dışındaki bazı bölümlerinde de devlet memurlarına çeşitli yasaklar getirilmiştir. Kanunun 87. maddesi ikinci görev yasağını, 7. maddesi ise siyasi partilere girme yasağını düzenlemiştir.

2.5.6.1. İkinci Görev Yasağı

Devlet memurlarına getirilen bu yasak, 657 sayılı DMK'nın "İkinci görev yasağı" başlıklı 87. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre:

"Memurlara;

a) Bu Kanuna tabi kurumlarda,

b) Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi kurumlar ile sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait bankalarda,

c) Özel kanunlarla veya özel kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlarda,

ç) Yukarıdaki bentlerde yazılı idare, kuruluş ve bankalar tarafından sermayelerinin yarısından fazlasına katılmak suretiyle kurulan kuruluşlarla bunların aynı oranda katılmaları ile vücut bulan kurumlarda,

İkinci görev verilemez; bu kurumlardan her ne ad ile olursa olsun para ödenemez ve yarar sağlanamaz.

Ancak, bu Kanunun memurlara ikinci görev verilmesini öngören hükümleri ile hakem, tasfiye memuru ve bilirkişilere takdir olunan İl Genel Meclisi ve İl Daimi Encümeni başkanları, özel kanunlarla kurulan ve asli görevlerinin devamı niteliğinde olmayan çeşitli kurul, komisyon, heyet ve jüri çalışmalarına, Üniversiteler, Akademiler, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve Özel Kanunlarla kurulan araştırma kurumları tarafından idareyle ilgili olarak yapılan inceleme ve araştırma çalışmalarına katılanlar için özel kanunlarınca gösterilen veya bu kanunlara dayanılarak tespit edilen ücretlerin ödenmesine ilişkin hükümler saklıdır." (Başbakanlık, 2008).

2.5.6.2. Siyasi Partilere Girme Yasağı

Çalışmanın "Devlet Memurlarının Ödev Ve Yükümlülükleri" bölümünün, "Tarafsızlık Yükümlülüğü" başlığı altında belirtildiği üzere (Bknz.15s), Anayasa 68. maddesinde devlet memurlarının siyasi partilere

üye olamayacağını düzenlemiştir. 657 sayılı DMK ise; “Tarafsızlık ve Devlete Bağlılık” başlıklı 7. maddesinde; devlet memurlarının siyasi partilere üye olamayacağını belirttikten sonra; herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamayacağını da hüküm altına almıştır. Ayrıca; devlet memurlarının kamu hizmetini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi konularda ayırım yapamayacaklarını; hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamayacaklarını ve bu eylemlere katılamayacaklarını da belirtmiştir.

2.6. Disiplin Soruşturması

Çalışmanın bu bölümünde; öncelikle disiplin, disiplin suçu, disiplin cezası kavramları açıklanacaktır. Bu temel kavramlar açıklandıktan sonra, 657 sayılı DMK tarafından düzenlenen disiplin soruşturmalarının aşamaları kısaca aktarılacaktır. Devlet memurlarının disiplin soruşturmaları çeşitli kaynaklarda, benzer bir biçimde ele alınmıştır (Dinlen, 1987; Eroğlu 1998; Aslan, 2001; Gözler, 2002; Akyılmaz, 2003; Livanelioğlu, 2003; Metin, 2003; Pınar, 2003; Sağlam, 2003; Giritli v.d., 2006; Gözübüyük, 2006; İnal, 2006; Odyakmaz v.d., 2006; Pınar, 2006; Taşkın, 2006; Canatan, 2008;).Aşağıda yer alan bölüm, özellikle 657 sayılı DMK esas alınarak düzenlenmiştir.

2.6.1. Disiplin

Disiplin sözcüğü, Fransızca’dan dilimize geçmiş bir sözcüktür. Türkçe’deki anlamlarının ilki “sıkıdüzen”dir. İkinci anlamı ise, “kişilerin içinde

yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünüdür.” Son olarak, “Öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı anlamında da kullanılır.” (TDK, 2008).

Hukuk sözlüğü disiplin sözcüğünü; “yasalara ve kurallara uygun davranma, görevini ve yaptığı işi, kendisinden istenilen biçimde, kurallara uygun olarak yerine getirme” şeklinde tanımlamıştır (Tekin, 2007:100).

Kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilebilmesi için, hizmeti sunan kamu kuruluşunun örgütlenme ve işleyişine ait kuralların olması gerekir. Bunun yanında kamu hizmetleri kişiler eliyle yürütüldüğünden, bu kişilerin çalışma düzen ve kurallarının da tespit edilmesi gerekir. İşte bu kuralların tamamı anlamındaki disiplin kavramı bu çalışmada esas alınacaktır.

2.6.2. Disiplin Suçu

TDK (2008); disiplin suçunu, “Eğitim ve iş hayatında bir kimsenin disiplin yönetmeliğine aykırı davranışı.” şeklinde tanımlamıştır. Bir başka ifadeyle disiplin suçu, bir kimsenin disiplin yönetmeliğine veya tabi olduğu kanunun disiplin ile ilgili hükümlerine göre yapmaması gereken davranışlardan birini veya birkaçını yapmasıdır

Disiplin suçunun tanımı mevzuatta yapılmamıştır. Doktrinde kullanılan başlıca tanımlar ise şunlardır:

Yüce (1994:8); disiplin suçunu, bir kamu hizmetini bozan eylemler demeti olarak tanımlamıştır.

Gözler'e göre (2002:537) disiplin suçu; memurun göreviyle ilgili kusurlu filleridir.

Gözübüyük ise (2006:239), bir kurumda çalışan memurların kurumun düzenini bozucu davranışlarını disiplin suçu olarak adlandırmıştır.

2.6.3. Disiplin Cezası

TDK (2008); disiplin cezasını, "Disiplin suçlarından birini işleyen kimseye davranışlarının ağırlık derecesine göre verilen ceza." şeklinde tanımlamıştır.

Hukuk Sözlüğü'nde disiplin cezası; belli statüde bulunan kimselere hizmet ve iç düzenle ilgili kurallara aykırı davrandıkları zaman uygulanan cezalar olarak tanımlanmıştır (Tekin, 2007:100).

Doktrinde disiplin cezalarının farklı tanımları bulunmaktadır.

Gözübüyük (2006:239) disiplin cezasını; memurların, kurumun düzenini bozucu davranışlarına karşı uygulanan yaptırımlar olarak tanımlamıştır.

Aslan (2001:25); kamu hizmeti yürüten memurların önceden belirlenmiş ve kanunlarda yer alan kurallara uymamaları halinde uygulanan idari yaptırımları disiplin cezası olarak adlandırmıştır.

Pınar'a göre (2003:705) disiplin cezası; kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve kamu yararının devamlılığının sağlanması için, kamu görevlileri için görev, yetki ve sorumlulukları bakımından yasal olarak getirilmiş yaptırımlardır.

657 sayılı DMK disiplin cezası tanımı yapmayıp, hangi durum ve şartlarda disiplin cezası verileceğini ve bu cezaların nelerden ibaret olduğunu düzenlemiştir. 657 sayılı DMK “Disiplin Amiri ve Disiplin Cezaları” başlıklı 124. maddesinin 2. fıkrasında hangi durumlarda disiplin cezası verileceğini

“ Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125 inci maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir” (Başbakanlık,2008).

şeklinde düzenlemiştir. 125. maddesinde ise disiplin suçlarını oluşturan fiil, davranış ve durumları sayıp, bu fiil, davranış ve durumlarda hangi disiplin cezalarının verileceğini ve disiplin cezalarının uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması, devlet memurluğundan çıkarma cezalarından ibaret olduğunu belirtmiştir.

2.6.4. 657 Sayılı DMK’ya Göre Disiplin Soruşturması Usulü

Mevzuatta disiplin soruşturmasının nasıl yapılacağına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. 657 sayılı DMK’nın 124-136. maddelerinde belirtilen hükümler incelendiğinde; soruşturma, soruşturma dosyası, soruşturma evrakı, soruşturmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun savunma için belli bir süre vermesi gibi hususların belirtilmesinden disiplin soruşturmasının uygulamada nasıl yapılacağı anlaşılmaktadır.

Soruşturmaya, yetkili makamın emri ile başlanabilir. Soruşturmayı yürüten personel; soruşturma dosyasını oluşturmalı, soruşturma evraklarını toplayarak sanığın ifadesini almalı ve savunma için belirli bir süre tanınmalıdır.

Bütün bu işlemleri tamamladıktan sonra kanunda belirtilen sürelerde dosyayı tamamlayarak disiplin amirine vermelidir.

Anayasa'nın 129. maddesinde, memurlar ve diğer kamu görevlilerine savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Anayasanın bu hükmüne uygun olarak düzenlenmiş olan 657 sayılı DMK'nın 130. maddesine göre, devlet memurundan savunma alınmadan disiplin cezası verilmesi mümkün değildir. Bu bir anayasal zorunluluk olup, hakkında disiplin soruşturması yapılan memura, soruşturmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun yedi günden az olmamak üzere savunma yapması için süre tanınması gerekmektedir. Bu süre içinde savunma yapmayan memur savunma hakkından vazgeçmiş sayılacaktır.

Disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder ve derhal uygulanır. Ancak aylıktan kesme cezası, cezanın verilmiş tarihini takip eden aybaşında uygulanır.

Verilen disiplin cezaları sıralı sicil amirine, devlet memurluğundan çıkarma cezası ayrıca Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

2.6.4.1. Disiplin Soruşturmasına Başlanması

Disiplin suçunu oluşturan eylem veya işlemler denetleme, şikayet, ihbar gibi yollarla ortaya çıkar. Bir şekilde öğrenilen disiplin suçunun; işlenip işlenmediği, işlenmişse yeri ve zamanı, işlenme şekli, faili, verilecek disiplin cezası ve türü gibi hususların tespit edilmesi gerekir. Danıştay, disiplin cezası verilebilmesi için disiplin soruşturması yapılmasını zorunlu kabul etmiştir (Danıştay 8. Dairesi, E.1996/1793, K. 1997/1778, Bknz. <http://www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp>).

Disiplin soruşturması; disiplin cezası vermeye yetkili amir tarafından yapılabileceği gibi, bir soruşturmacı atanarak da yapılabilir. Disiplin suçları her ne şekilde öğrenilmiş olursa olsun, soruşturmaya yetkili makamın emri ile başlanabilir. Soruşturma yapmakla görevlendirilen soruşturmacının, memuriyet statüsü veya rütbesinin, hakkında işlem yapılan memurun statü veya rütbesinden üst konumda, en azından eş değer konumda bulunması gerekir (Taşkın, 2006:272).

2.6.4.2. Disiplin Soruşturmasının Uygulaması

Soruşturma; olayı incelemek, ihbar veya şikayeti inceleyip gerçeği ortaya çıkarmak, olayla ilgili tüm delilleri toplamak, gerekli durumlarda bilirkişi incelemesi ve keşif yapmak ve şüphelinin savunmasını almak yoluyla yapılır. 657 sayılı DMK'nın 130. maddesinde savunma hakkı, "Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemez. Soruşturmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun 7 günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmayan memur, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır." şeklinde tanımlanmıştır. Bütün bu işlemler tamamlanınca bir rapor düzenlenir ve soruşturma dosyası yetkili amire verilir (Taşkın, 2006:272).

Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar 657 sayılı DMK'nın 126. maddesinde belirtilmiştir. Bu Maddeye göre:

"Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde Valiler tarafından verilir.

Devlet memurluğundan çıkarma cezası amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir. Disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisi yoktur, cezayı

kabul veya reddeder. Ret halinde atamaya yetkili amirler 15 gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbesttirler.

Özel kanunların disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullarla ilgili hükümleri saklıdır” (Başbakanlık,2008).

Aynı suçtan dolayı bir memur hakkında hem ceza hem de disiplin soruşturması açılabilir. Memurun, hakkında açılan disiplin veya ceza soruşturmasının birinden beraat etmesi diğer soruşturmayı durdurmaz. Ancak, bir devlet memuruna yüklenen disiplin suçu; Ceza Kanununa göre de suç niteliğinde ise ve ceza yargılaması sonucunda suçun unsurlarının oluşmadığı, eylemin suç oluşturmadığı yada suçun o kişi tarafından işlenmediği mahkeme kararıyla saptanmışsa, bu ceza mahkemesi kararı disiplin soruşturması yönünden bağlayıcıdır (Taşkın, 2006:133-134).

2.6.4.3. Zamanaşımı ve Karar Süreleri

657 sayılı DMK'nın 127. maddesi zamanaşımı sürelerini, 128. maddesi ise karar sürelerini tespit etmiştir. Bu düzenlemelerin sonucu olarak; disiplin amirlerinin ve disiplin kurullarının, disiplin soruşturması işlemlerini yaparken belirlenen sürele uymak zorunlulukları vardır.

657 sayılı DMK'nın “Zamanaşımı” başlıklı 127. maddesine göre;

“Bu Kanunun 125 inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren;

a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına,

b) Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, Başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.” (Başbakanlık, 2008).

Yukarıda yer verilen maddelerde yer alan süreler içerisinde kullanılmayan ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

657 sayılı DMK'nın "Karar Süresi" başlıklı 128. maddesi ise; karar sürelerini;

"Disiplin amirleri uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarını soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün içinde vermek zorundadırlar.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde soruşturma dosyası, kararını bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilir. Disiplin kurulu, dosyayı aldığı tarihten itibaren 30 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirir.

Memurluktan çıkarma cezası için disiplin amirleri tarafından yaptırılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren azami altı ay içinde bu kurulca, karara bağlanır" (Başbakanlık, 2008).

şeklinde düzenlemiştir.

2.6.4.4. Disiplin Cezalarının Verilmesi, Tebliği ve İnfazı

Disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder ve derhal uygulanır. Aylıktan kesme cezası, cezanın verilmiş tarihini takip eden aybaşında uygulanır. Verilen disiplin cezaları sıralı sicil amirine, devlet memurluğundan çıkarma cezası ayrıca Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 15. maddesi uyarınca;

"Disiplin amirlerince verilen disiplin cezaları bu amirler, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası atamaya yetkili amirler ve memuriyetten çıkarma cezasına ilişkin kararlar ise yüksek disiplin kurulu başkanı tarafından

en geç kararların verildiği tarihi izleyen 15 gün içinde ilgili memurlara tebliğ edilir” (Başbakanlık, 2008).

Bu süre içinde tebliğ edilmeyen kararlar zamanaşımına uğrar.

2.6.4.5. Disiplin Cezalarına İtiraz ve Süresi

Disiplin cezalarına karşı itiraz; 657 sayılı DMK'nın 135. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre; “Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı itiraz, varsa bir üst disiplin amirine yoksa disiplin kurullarına yapılabilir” (Başbakanlık, 2008).

Anayasanın 129. maddesindeki “Uyarma ve kınama cezalarıyla ilgili olanlar hariç, disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz” (Başbakanlık, 2008) hükmü uyarınca, uyarma ve kınama cezaları yargı denetimi dışında tutulmuştur. Uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması hukuk devleti açısından önemli bir eksiklikler. Disiplin amirinin verdiği uyarma veya kınama cezasına karşı varsa bir üst disiplin amirine yoksa disiplin kuruluna itiraz edilir. Bir üst disiplin amirine itiraz edilmiş ve itiraz reddedilmiş ise disiplin kuruluna itiraz edilemez. Bir üst disiplin amiri veya disiplin kurulunun kararı kesin olup, idari yargıya itiraz edilmesi yolu kanunla kapanmıştır.

Aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.

Disiplin kararlarına itiraz süreleri ve itiraz halinde yapılacak işlemler 657 sayılı DMK'nın 136. maddesinde açıklanmaktadır. Buna göre;

“Disiplin amirleri ve disiplin kurulları tarafından verilen disiplin cezalarına karşı yapılacak itirazlarda süre, kararın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren 7 gündür.

Bu süre içinde itiraz edilmeyen disiplin cezaları kesinleşir.

İtiraz halinde, itiraz mercileri kararı gözden geçirerek verilen cezayı aynen kabul edebilecekleri gibi cezayı hafifletebilir veya tamamen kaldırabilirler.

İtiraz edilmeyen kararlar ile itiraz üzerine verilen kararlar kesin olup, bu kararlar aleyhine idari yargı yoluna başvurulamaz.

İtiraz mercileri, itiraz dilekçesi ile karar ve eklerinin, kendilerine intikalinden itibaren 30 gün içinde kararlarını vermek zorundadırlar.

Kaldırılan cezalar sicilden silinir” (Başbakanlık, 2008).

İKİNCİ KESİM

3. DİSİPLİN SUÇLARININ SUÇ GENEL TEORİSİNE GÖRE UNSURLARI

Disiplin suçlarının niteliği doktrinde tartışmalıdır. Tartışmanın sonucunda, disiplin suçlarına ceza hukukunun temel ilkelerinin uygulanıp uygulanamayacağı ortaya çıkacaktır (Karahanoğulları, 1999: 55).

Tez çalışması disiplin suçlarının unsurlarını çözmeği amaçladığından, burada disiplin suçlarına ceza hukukunun genel ilkelerinin uygulanması gerektiğini belirten görüşlere yer verilecektir.

Disiplin suç ve cezalarına ilişkin 657 sayılı DMK'daki düzenleme, 5237 sayılı TCK'da olduğu gibi, suçun genel ve özel unsurlarına yer vermemiştir. Bu nedenle disiplin suçlarının unsurlarının belirlenmesi için kanun koyucunun gerçek iradesini araştırmak ve yorumlamak zorunludur (Livanelioğlu, 2003:22).

Disiplin suçları bir normu ihlal ettikleri için disiplin cezası yaptırımını ile karşılaşır. Bu durum Ceza Hukuku'ndaki suçlar için de geçerlidir. Bu benzerlik nedeniyle disiplin suçları, Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi ile incelenmelidir (Taşkın, 2006:175).

İnsanların gerçekleştirmiş olduğu fiiller ya hukuka uygun ya da hukuka aykırıdır. Hukuka uygun olduğunda ortada bir problem yoktur. Ancak, hukuka aykırı ise; bu aykırılığın suç oluşturup oluşturmadığının tespit edilmesi gerekir. İşte bu tespit, suç genel teorisi ile yapılır. Suç adı verilen hukuka aykırı fiilleri, diğer hukuka aykırı fiillerden ve hukuka aykırı olmayan fiillerden ayırmak için kabul edilen teoriye suç genel teorisi denir. Bu teoriye

göre; suçu oluşturan hukuka aykırı fiiller diğer fiillerden, suçun unsurları ile ayrılabilir. Bu unsurlar suçun; kanunilik, maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurlarıdır (Öztürk ve Erdem, 2006:103-104).

Çalışmanın bu bölümünde; disiplin suçlarının genel olarak unsurları üzerinde durulacaktır. Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisine göre, disiplin suçlarının genel unsurlarının tespiti yapılacaktır. Disiplin suçunun genel unsurları, Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi paralelinde incelenecek ve disiplin cezasını gerektiren disiplin suçlarının kanunilik, maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurları tespit edilecektir.

3.1. Kanunilik Unsuru

Bir devlet memuru veya kamu görevlisine disiplin cezası uygulanabilmesi için, disiplin suç ve cezalarının hukuksal metinlerde düzenlenmiş olması ve hukuki dayanağının olması gerekir. Hangi davranışların disiplin suçu olduğu ve disiplin cezasını gerektirdiği ve hangi davranışlara hangi cezaların uygulanacağı önceden belirtilmelidir (Livanelioğlu, 2003:22-28).

“Kanunsuz suç ve ceza olmaz” olarak nitelenen kanunilik ilkesi Ceza Hukuku'nun temel ilkelerindedir. Kanunilik ilkesi Ceza Hukuku'nda olduğu gibi disiplin suç ve cezalarında da geçerlidir. Bu durum, Anayasa'nın 2,6,8 ve 11. maddelerinde belirtilen yürütmenin hukuka ve kanunlara bağlılığı hükümlerinden ortaya çıkan kanuni idare ilkesinin bir sonucudur (Livanelioğlu, 2003:22).

Ceza Hukuku'nda suçlar kanun tarafından tarif edilmiş, tek tek ortaya konulmuş olduğu halde, disiplin suçlarında çoğunlukla kanunda böyle tarifler

yapılmamıştır. Bu nedenle kanunilik ilkesi disiplin suçlarında da geçerli ancak Ceza Hukuku'nda olduğu kadar katı değildir (Livanelioğlu, 2003:23).

Benzer nitelikli bir başka görüşe göre; kanunilik ilkesi gereğince, disiplin cezasını gerektiren eylemlerin ve uygulanacak disiplin cezalarının, bu eylemler ortaya çıkmadan önce, hukuksal bir dayanağının bulunması gerekir (Giritli v.d.; 2006:323).

Gözler ise yukarıdaki görüşlerin tam aksini savunmaktadır. Gözler'e (2002:537) göre; disiplin cezaları bakımından kanunilik ilkesi geçerlidir ancak, disiplin suçları bakımından kanunilik ilkesi geçerli değildir. Bu durumun çeşitli nedenleri vardır. Birincisi, disiplin suçu oluşturacak bütün fiillerin eksiksiz bir şekilde listelenmesi mümkün değildir. Eğer disiplin suçları açısından kanunilik ilkesi geçerli olursa, kanunla öngörülmemiş ancak kurumun düzenini bozan fiillerin cezalandırılması mümkün olamazdı. Ayrıca kıyas yoluyla disiplin suçu yaratmaya yönelik düzenlenmiş olan 657 sayılı DMK'nın 125. maddesinin sondan dördüncü fıkrası uygulanamaz hale gelirdi.

Konuyla ilgili önemli sayılabilecek diğer görüşleri belirtmeden önce, Ceza Hukuku bakımından Kanunilik ilkesinin açıklanması yerinde olacaktır. Bu nedenle aşağıdaki bölümde Ceza Hukuku açısından kanunilik ilkesi açıklanacaktır.

3.1.1. Ceza Hukuku'nda Suçun Kanunilik Unsuru

Hukuk devleti, bireyi Ceza Hukuku aracılığı ile koruduğu gibi, bireyi Ceza Hukuku'na karşı da korumak durumundadır. Bu nedenle devletin cezalandırma yetkisini keyfi olarak kullanmasını engellemek, bireyi devlete karşı korumasız bırakmamak için, devletin cezalandırma yetkisine bazı

sınırlamalar getirilmiştir. İşte bu sınırlamaların temelini suçta ve cezada kanunilik ilkesi oluşturur (Öztürk ve Erdem, 2003:39).

Modern Ceza Hukuku'nun temel ilkelerinden olan kanunilik ilkesi; suçun, kanunun suç olarak gördüğü bir davranış mı yoksa sosyal hayat açısından zararlı, hoş görülmeleyen, toplum dışı davranış mı olduğu sorunu ile ilgilidir. Bu sorunun oluşturduğu ikilem birey, devlet ve Ceza Hukuku ilişkileri açısından iki temel ilke ortaya çıkarmıştır. Bunlar “Biçimsel Kanunilik İlkesi” ve “Öze İlişkin Kanunilik İlkesi”dir (Toroslu, 2005:22-23).

Biçimsel kanunilik ilkesi, bir davranışın suç olarak kabul edilip cezalandırılabilmesi için, davranışın gerçekleştirildiği zamanın kanunu tarafından suç olarak açıkça belirtilmiş olması gerektiğini ve bunun yanında verilecek cezanın da kanun tarafından açıkça belirtilmiş olmasını, tespit edilmiş bu cezadan başka bir cezanın verilemeyeceğini ifade eder. Bu ilkenin sonuçlarından birincisi, kanunun açıkça suç saymadığı bir davranış ne kadar toplum dışı olsa, zararlı olsa da cezalandırılmaz. İkincisi ise kanunun suç olarak saydığı davranışlar sosyal hayat açısından zararlı, toplum dışı olmasa bile cezalandırılır (Toroslu, 2005:23).

Öze ilişkin kanunilik ilkesi, biçimsel kanunilik ilkesinin tam karşısında bir ilkedir. Öze ilişkin kanunilik ilkesine göre; asıl olan gerçekleştirilen davranışın sosyal hayata zararlı olması, toplum dışı olmasıdır. Davranış sosyal hayata zararlı ise suç sayılmalı ve cezalandırılabilmelidir. Bu ilkenin sonuçları ise, kanunun suç olarak tanımlamadığı bir davranış sosyal hayatın düzenini bozuyorsa suç olarak kabul edilmelidir ve bunun yanında, sosyal yönden tehlikeli, zararlı olmayan davranışlar kanun tarafından suç olarak kabul edilmiş olsa bile cezalandırılmamalıdır (Toroslu, 2005:24).

Ülkemiz anayasal ve yasal düzenlemelerle biçimsel kanunilik ilkesini benimsemiştir. Anayasanın 15/2. maddesi “..... suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz” (Armağan, 2007:28) şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile

fiilin işlenmesinden sonra yürürlüğe giren ve fiili işleyen aleyhine olan kanunun fiili işleyen hakkında uygulanamayacağı anayasal güvence altına alınmıştır. Anayasanın “Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar” başlıklı 38. maddesi ise “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez” (Armağan, 2007:83). biçiminde düzenlenmiştir. Bu maddenin birinci fıkrası açıkça biçimsel kanunilik ilkesinin benimsendiğini ortaya koymuştur. Biçimsel kanunilik ilkesinin sonuçları olarak tespit edilen durum, bu düzenleme ile Anayasada yer almıştır.

5237 sayılı TCK 2. maddesi; “(1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz” (Sönmez,2007:87) şeklindedir. Bu yasal düzenleme suç ve cezaların kanunda açıkça gösterilmiş olmasını, kanunsuz suç ve ceza olamayacağını hüküm altına almıştır. Bu durum 5237 sayılı TCK bakımından da biçimsel kanunilik ilkesinin benimsendiğini açıkça ortaya koymuştur.

3.1.2. Disiplin Suçları Bakımından Kanunilik Unsuru

Devlet memurları ve kamu görevlilerine ilişkin disiplin suçları ve disiplin cezaları genel olarak 657 sayılı DMK’da düzenlenmiştir. Ancak 5237 sayılı TCK’da suçlar Anayasanın 38. maddesi gereği kanun tarafından tek tek tanımlandığı halde, disiplin suçları çoğunlukla tanımlanmamış, genel ibarelerle ifade edilmiştir. Bu nedenle disiplin cezalarının hangi durumlarda uygulanacağını kanunlarda ayrıntılı olarak düzenlenmesinin gerekli olup olmadığı hukukçular arasında tartışma konusu olmuştur (Aslan, 2001:41).

Bu konudaki birinci görüş; hem disiplin cezalarının hem de bu cezaların hangi durumlarda verileceğinin açıkça gösterilmesi gerektiği biçimindedir. Bu görüş devlet memurunun veya kamu görevlisinin hangi davranışının ne tür bir disiplin cezasını gerektirdiğini önceden bilmesi gerektiğini, aksi halde keyfi uygulamanın ortaya çıkacağını, bu konuda idareye takdir yetkisinin verilmesinin farklı ve keyfi uygulamalara yol açacağını, her an üstünün ceza tehdidi altında olan bir devlet memurunun veya kamu görevlisinin huzurlu ve verimli çalışamayacağını savunur. İkinci görüş ise bu düşüncenin tam karşısındadır. Bu görüşe göre, disipline aykırı bütün eylem ve durumların kanunlarla gösterilmesi, bunların karşısında her zaman ve her kurum için uygulanabilir cezaların belirlenmesi hem mümkün değildir, hem de doğru değildir. Bu nedenle, kanunlarda disiplinle ilgili yaptırımlar genel olarak belirtilmeli, hangi davranış ve durumlarda hangi yaptırımın uygulanacağını idarenin takdirine bırakılmalıdır. İdare bu yetisini yönetmelikler çıkararak kullanmalı ve böylelikle keyfi uygulamalar önlenmelidir (Livanelioğlu, 2003:24-28).

Kanunilik ilkesi savunanlardan Livanelioğlu'na göre (2003:28); Ceza Hukuku'ndaki kadar katı olmasa da kanunilik unsuru disiplin suçlarında da geçerlidir. Aradaki fark, ceza kanunlarında her suç ayrı ayrı tanımlanmış olduğu halde, disiplin suçlarına ilişkin kanun hükümlerinde genel tanımlara yer verilmiş ve böylece idareye takdir yetkisi verilmiştir.

Aslan'a göre (2001:41); disiplin cezaları ve hangi durumlarda bu cezaların verileceği hususu kanunlarda açıkça gösterilmelidir. Tersine bir düşünce keyfiliğe yol açar. Devlet memuru veya kamu görevlisi, hangi davranışının disiplin suçu oluşturduğunu ve hangi disiplin cezası ile karşılaşacağını önceden bilmelidir.

Şen ise (1998:205-206); Anayasanın 38/1. maddesini yorumlayarak, disiplin suçları açısından da kanunilik ilkesinin varlığını vurgulamıştır. Yazara göre, Anayasanın 38/I ve III. maddesinin hükümleri, suç ve cezalar

açısından herhangi bir ayırım yapmamıştır. Bu nedenle bütün suç ve cezaların kanunla koyulması Anayasanın emridir.

Benzer olarak, İzgi ve Gören'e göre (2002:437), Anayasanın 38. maddesinin emredici hükmü nedeniyle, suç ve cezalara düzenleme yetkisinin sadece yasa koyucuda olması zorunluluktur.

Benzer nitelikli bir başka görüşe göre; kanunilik ilkesi gereğince, disiplin cezasını gerektiren eylemlerin ve uygulanacak disiplin cezalarının, bu eylemler ortaya çıkmadan önce, hukuksal bir dayanağının bulunması gerekir (Giritli v.d., 2006:323).

Disiplin suçları ve cezaları bakımından kanunilik ilkesinin geçerli olmadığını söyleyen yazarlara göre; disipline aykırı bütün eylem ve durumların kanunlarla gösterilmesi, bunların karşısında her zaman ve her kurum için uygulanabilir cezaların belirlenmesi hem mümkün değildir, hem de doğru değildir. Bu nedenle, kanunlarda disiplinle ilgili yaptırımlar genel olarak belirtilmeli, hangi davranış ve durumlarda hangi yaptırımın uygulanacağı idarenin takdirine bırakılmalıdır. İdare bu yetisini yönetmelikler çıkararak kullanmalı ve böylelikle keyfi uygulamalar önlenmelidir.

Gözler'e göre (2002:537); disiplin cezaları bakımından kanunilik ilkesi geçerlidir ancak disiplin suçları bakımından kanunilik ilkesi geçerli değildir. Bu durumun çeşitli nedenleri vardır. Birincisi, disiplin suçu oluşturacak bütün fiillerin eksiksiz bir şekilde listelenmesi mümkün değildir. Eğer disiplin suçları açısından kanunilik ilkesi geçerli olursa, kanunla öngörülmemiş ancak kurumun düzenini bozan fiillerin cezalandırılması mümkün olamazdı. Ayrıca kıyas yoluyla disiplin suçu yaratmaya yönelik düzenlenmiş olan 657 sayılı DMK'nın 125. maddesinin sondan dördüncü fıkrası uygulanamaz hale gelirdi.

Akyılmaz'a göre (2003:386); 657 sayılı DMK'da disiplin suçları sayılarak belirtilmiş ve kanunun 125/4 fıkrasında daha önce suç olarak sayılan eylemlere benzer eylemlere kıyas yoluyla disiplin cezası

verilebileceği düzenlenmiştir. Bu nedenle 657 sayılı DMK uygulamasında kanunla düzenleme ilkesi tamamen geçerli değildir.

Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın konuya yaklaşımları ise aşağıdaki şekilde toparlanabilir:

Anayasa Mahkemesi; 4.4.1991 tarih, 1990/12 esas ve 1991/7 karar sayılı kararında, iptali istenen 22.01.1990 ve 399 sayılı “Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname”nin disiplin cezalarına ilişkin hükümlerini Anayasanın 38. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin bu kararına göre,

“Burada öncelikle çözümlenmesi gereken konu disiplin suç ve cezalarının Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan suç ve cezalar kapsamında olup olmadığıdır. Genel olarak disiplin cezaları kamu görevi ile ilgili bir ceza türü olarak benimsenmektedir. Anayasa'nın 38. maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmamış, ayrıca ceza yerine geçen güvenlik önlemleri de madde kapsamına alınmıştır. Buna göre, disiplin cezaları Anayasa'nın 38. maddesi kapsamındadır.

KHK'nin 60. maddesinde, cezalara ilişkin düzenlemelerin KHK'nin yasalaştığı tarihte yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır. Gerçi bu maddede açıkça 44., 45., 46., 47., 48., 49. ve 50.. maddelerden söz edilmemiştir ama cezalara ilişkin düzenlemeler, KHK'nin bu maddelerinde yer almıştır. Bu yüzden anılan maddelerin yürürlüğünün KHK'nin yasalaşma tarihine bırakıldığı anlaşılmaktadır.

İnceleme konusu maddeler KHK'nin 11. maddesinin (b) ve (c) bendiyle ilgili bölümünde açıklanan nedenlerle anayasal denetime bağlıdır. Anayasa'nın, “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesi, İkinci Kısım'ının İkinci Bölümü'nde yer almaktadır. Bu bölümde yer alan haklar ve ödevler Anayasa'nın 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek konular kapsamına girmektedir.

Bu yüzden, KHK'nin disiplin cezaları ile ilgili hususları düzenleyen 44., 45., 46., 47., 48., 49. ve 50. maddeleri, Anayasa'nın 91. maddesine aykırıdır” (Anayasa Mahkemesi, 2008).

Yine Anayasa Mahkemesi; 19.4.1988 tarih, 1987/16 esas ve 1988/8 karar sayılı “3359 sayılı “Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu”nun 2. maddesindeki kimi sözcüklerle 3. maddesinin a, c, g, h bendlerinin, 4. ve 5. maddelerinin, 7. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının, 9. maddesinin b ve c bentlerindeki kimi sözcüklerin ve geçici 3. maddesi ile 10. maddesinin Anayasanın 2., 7., 9., 10., 38., 56., 73. ve 128. maddelerine aykırılığı” nedeniyle açılan davada, vermiş olduğu iptal kararında konuyla ilgili olarak aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir:

“Yönetim, yönetim ilişkisi nedeniyle yönetilenler hakkında yaptırım uygulama yetkisine sahiptir. Disiplin hukukunun kaynağını oluşturan bu yetki, Anayasa çerçevesi içinde yasalarla düzenlenen alanlarda, yine yasalarla belirlenen koşullarda kullanılır. Düzenleyici işlemlerle belirlenen türleri, yöntemleri, uygulama nedenleri, sonuçlarıyla genelde bir disiplin cezası niteliğini taşıyan yaptırımlar için, yönetim kural işlemlerle yetkili kılınır. Yönetim, yasal belirleme ve dayanak olmadan herhangi bir davranışın yaptırım gerektirdiğini takdir edip kendi yetkisiyle bu konuda kural koyamaz. Yönetimsel yaptırımlar, yönetimin karar ve işlemlerinin denetimi en zorunlu olanlarındandır. Suç ve cezalar, Anayasa’ya uygun olarak yasayla konulabilir. Yönetim, kendiliğinden suç ve ceza yaratamaz. Bir disiplin cezası sayılacak meslekten geçici ve sürekli uzaklaştırma (çıkarma) da programa uymama ya da başarılı olamama eylemleri belirlenmişse de “uymama”nın tanımı yapılmamış hangi eylemlerin “uymama” sayılacağı açıklanmamıştır. İçeriği çok geniş ve değişik biçimde yorumlanmaya elverişli “uymamak” kavramı, buna bağlı disiplin cezalarının uygulanmasında anlayış, yorum ve değerlendirme ayrılıklarına dayalı olarak eşitsizlik, çelişki, haksızlık doğurabileceği gibi yönetime, her an keyfiliğe dönüşmesine olanak verecek, geniş bir takdir yetkisi tanımaktadır. “Kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesi uyarınca bir hukuk devletinde, ceza yaptırımına bağlanan her eylemin tanımı yapılmalı, suçlar kesin biçimde ortaya konulmalıdır. Anılan ilkenin özü, yasanın ne tür eylemleri yasakladığının hiçbir kuşkuya yer vermeyecek biçimde belirtmesi ve buna göre cezasının da yasayla saptanmasıdır.

Anayasa’nın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesinin konuyla ilgili birinci fıkrası “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır ceza verilemez.” Hükmünü taşımaktadır. İncelenen yasa “Hizmet içi eğitim programına uymamak” gibi içeriği belirsiz bir eyleme yaptırım getirerek Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasına

aykırılık yaratmakla kalmamış, cezalardan hangisinin hangi durumlarda verileceğini belirtmeyip yönetime çok geniş takdir yetkisi vererek “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak konuyla konulur” diyen Anayasa’nın 38. maddesinin üçüncü fıkrasına da aykırı düşmüştür.” (Anayasa Mahkemesi, 2008).

Danıştay 8. Dairesi 25.3.1992 tarih, 1991/1471 esas ve 1992/518 karar sayılı kararında şu görüştedir:

“Saldırıda bulunan kişinin, eylemin, ast ve üst konumundaki, kişilere karşı yapılmış olması durumunda cezalandırılıp, aynı konumdaki iş arkadaşlarına karşı yapılması durumunda cezasız bırakılması düşünülemez. Yasanın 125. maddesinin (E/f) bendinde, iş arkadaşlarına karşı yapılan saldırının yer almamış olmasını, yasa koyucunun böyle bir davranışı cezasız bırakmak istediği şeklinde yorumlamak doğru değildir. Nitekim 125. maddede, benzer eylemlerde bulunanlara aynı cezaların uygulanacağı belirtilmekle, maddede tek tek sayılmayan aynı nitelik ve ağırlıktaki eylemlerin de cezalandırılması amaçlanmıştır.

Bu durumda, davacının eylemine uyan devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.” (Danıştay, 2008).

Danıştay 10. Dairesi’nin; 23.10.1990 tarih, 1989/2100 esas ve 1990/2297 sayılı kararında ise yukarıdaki görüşünün aksine:

“Dava ve temyiz dosyasının incelenmesinden, davacı ile davacının fiili tecavüzde bulunduğu kişinin eşdeğer görevlerde çalıştığı, başka bir anlatımla iş arkadaşı oldukları, aralarında amir-memur ilişkisi bulunmadığı anlaşılmaktadır. 657 sayılı Yasanın 125. maddesi 4. bendinde ise fiilin muhatabı olan kişilerin benzerliği değil, alta ve üste karşı yapılan eylemlerin benzerliği kastedildiğinden, davacının amiri durumunda olmayan İdari Araçlar Şube Müdürlüğünde görevli memura ilişkin dava konusu işlemde ve bu davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir” (Danıştay, 2008).

görüşü ileri sürülmüştür.

Sonuç olarak disiplin suçları ve cezaları açısından kanunilik unsuru geçerlidir. Kanunilik ilkesinin birinci temel özelliği, suç ve cezaların kanunla düzenlenmesidir. Yukarıda verilen Anayasanın 38. maddesi ve Anayasa

Mahkemesi'nin kararları, bu anlamda disiplin suç ve cezalarının da kanunla düzenlenmesini kural altına almıştır. 657 sayılı DMK'nın 125. maddesinin 4. fıkrasında düzenlenen takdir yetkisi, idarenin kendisini kanun koyucu yerine koyup yeni bir hukuk kuralı yaratması sonucunu doğuramaz. İdareci, tanınan bu takdir yetkisi ile kanun koyucunun gerçek iradesine bağlı olarak, sayılan disiplin suçlarındaki eylem ve davranışlara benzer nitelikte eylem ve davranışların cezalandırılmasını sağlar. Bu nedenle idareciye tanınan bu yetki, sınırsız ve mutlak bir yetki olmayıp, kanunda sayılmamış bir suç ve cezanın oluşturulmasında kullanılamaz.

Ülkemizde genel olarak birinci görüş benimsenmiştir. Kanunilik unsuru disiplin suçları ve cezaları bakımından da geçerlidir. Ancak disiplin suç ve cezaları bakımından kanunilik unsuru, Ceza Hukukundaki kadar katı değildir. Ceza Hukukunda her suç ayrı ayrı tanımlanmış olduğu halde, disiplin suçlarına ilişkin kanun hükümlerinde genel tanımlara yer verilmiş ve böylelikle idareye takdir yetkisi verilmiştir (Livanelioğlu, 2003:28).

3.2. Maddi Unsur

Ceza Hukuku yönünden suç bir fiilden ibarettir. Ancak bu herhangi bir fiil değil, insandan kaynaklanan bir fiildir. İnsandan farklı canlı veya cansız varlıklardan kaynaklanan fiiller, ancak insana yüklenebilirse Ceza Hukukunu ilgilendirir (Toroslu, 2005:79).

3.2.1. Ceza Hukukunda Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsurunu oluşturan fiil, Ceza Hukuku bakımından hareket, netice ve nedensellik bağından (illiyet bağı) oluşur. Buradan hareketle suçun maddi unsurunun, hareket, netice ve nedensellik bağından oluştuğu söylenebilir. Ancak maddi unsurun tespit edilebilmesi için suçun faili, mağduru ve konusunun da bilinmesi gerekir. Dolayısıyla suçun maddi unsurunun içerisinde suçun faili, mağduru ve konusu da alt başlıklar halinde incelenecektir.

3.2.1.1. Hareket

Hareket insan vücudunun bir faaliyetidir. El, kol ve bacak hareketleri en temel hareketlerdir. Hareket etmek, bilinçli hedefler için faaliyette bulunmaktır. Bu nedenle hareket, belli bir hedefe yönelmiş bir insan davranışıdır (Toroslu, 2005:82).

Ceza Hukukunda önem taşıyan hareket, sonucun gerçekleşmesi bakımından nedensellik değeri taşıyan ve iradi olan harekettir. Bu açıklamadan hareketin özellikleri ortaya çıkmaktadır. Hareketin birinci özelliği insan davranışı olmasıdır. İkinci özelliği ise iradeye dayanmasıdır. Bu nedenle bilinçsizlik durumunda yapılan hareketler, refleks hareketleri v.b. Ceza Hukuku bakımından hareket değildir. Hareketin üçüncü özelliği de sosyal açıdan önemli olmasıdır. Çünkü Ceza Hukuku, sosyal açıdan zarar veren hareketleri cezalandırır (Öztürk ve Erdem, 2006:129).

Suçun maddi unsurunun temel noktası harekettir. Hareketsiz suç gerçekleşmez. Suçun maddi unsurunun temeli olan hareket, yapmak veya

yapmamak biçiminde olabilir. Yapmak biçiminde gerçekleşen suçlar hareket suçlarıdır. Yapmamak biçiminde veya ihmali bir davranışla gerçekleşen suçlar ise ihmal suçlarıdır (Toroslu, 2005:84).

3.2.1.2. Netice

Hareket yapmak veya yapmamak biçiminde insan vücudundan ortaya çıkan bir iştir. İşte bu hareket, dış dünyada değişiklik meydana getirdiğinde Ceza Hukuku devreye girer. Böyle bir hareketin dış dünyada meydana getirdiği bu değişikliğe de sonuç veya netice denir. Suç tipinde yer alan, suç tipinde gösterilen neticenin gerçekleşmesi bakımından nedensellik değeri taşıyan hareket Ceza Hukukunda önem taşır (Öztürk ve Erdem, 2006:135).

Suçların bir kısmı sadece belirli bir hareketin veya ihmalin gerçekleştirilmesiyle tamamlanır. Bu tür suçlara “sırf davranış suçları” veya “şekli suçlar” denir. Suçların bir kısmı ise, suçun tamamlanması için hareketin veya ihmalin belirli bir dış etki doğurmasının kanun tarafından şart koşulduğu suçlardır. Bunlara ise “sonuç suçları” veya “maddi suçlar” denir (Toroslu, 2005:88).

3.2.1.3. Nedensellik (İllyet) Bağı

Suç tiplerinden bir çoğu, yer ve zaman bakımından hareketten ayrı dış dünyada bir değişikliğin ortaya çıkmış olmasını şart koyar. Netice suçları adı verilen bu suçlarda hareket ile netice arasında bir bağlantının bulunması

şarttır. İşte bu bağlantıya, bir başka ifadeyle hareket ile netice arasındaki sebep sonuç ilişkisine nedensellik bağı denir (Öztürk ve Erdem, 2006:140).

Dış dünyada meydana gelen değişikliğin bir insanın davranışından kaynaklanması durumunda nedensellik bağı mevcuttur. Bu nedenle insan davranışıyla ilişkisi bulunmayan bir değişiklik, insana yüklenemez. Bir insan davranışının, neticenin nedeni sayılabilmesi için, bu davranışın o neticenin zorunlu şartı olması gerekir. Dolayısıyla bu davranış olmadan o neticenin gerçekleşmemesi gerekir. Bunun yanında yapılan davranış neticenin zorunlu şartı olsa da, bu neticenin en gelişmiş bilim ve deneyime göre, o davranışın olağan sonucu olarak öngörülebilir değil ise, davranış neticenin nedeni sayılmaz. İhmal de neticenin zorunlu şartı ise ve ihmal gerçekleştirildiği anda sonuç, dönemin en ileri bilim ve deneyimine göre, ihmalin olağan neticesi olarak öngörülebilirse ihmal ile netice arasında da nedensellik bağı vardır (Toroslu, 2005:90-97).

3.2.1.4. Fail

Ceza Hukuku bakımından hukuka aykırı fiili işleyen, kanunun yap dediğini yapmayan, yapma dediğini yapan kimse suçun failidir. Her suçun mutlaka bir faili vardır. Ceza kanunlarında düzenlenmiş olan suçların büyük bir bölümü herhangi bir insan tarafından işlenebilir. Ancak bazı suçlar, sadece belli özelliklere sahip insanlar tarafından işlenebilir. Örneğin zimmet suçunu ancak kamu görevlileri işleyebilir. İşte herkes tarafından işlenemeyen bu suçlara “özgü suç” adı verilir (Toroslu, 2005:64).

3.2.1.5. Mağdur

Her suçun bir mağduru vardır, mağdursuz suç yoktur. Suçlar; bireysel, toplumsal veya kamusal nitelikteki belirli varlık veya menfaatleri ihlal etmeyi hedefler. Bu nedenle suçun mağduru denilince, ihlal edilen varlık veya menfaatin sahibi, suçtan doğrudan saldırıya uğrayan birey, aile, toplum veya devlet anlaşılır. Bir kimsenin fiili sadece kendisini etkilediği sürece suç sayılmaz, bu nedenle bir kimsenin kendisi üzerinde suç işlemesi söz konusu değildir. Suçun mağduru suçu meydana getiren fiilden doğrudan saldırıya uğrayan kimselerdir (Toroslu, 2005:67-68).

3.2.1.6. Suçun Konusu

Her suçun faili ve mağduru olduğu gibi hukuki konusu da vardır. Suçun hukuki konusu suç tarafından ihlal edilen varlık veya menfaattir. Bu varlık veya menfaatler bireylere, topluma veya devlete ait olabilir. Suçun maddi konusu ise üzerinde suçun işlendiği şahıs veya şeydir. Bazı suçlarda maddi konu nitelikli insandır. Örneğin 5237 sayılı TCK 299. maddede düzenlenen “Cumhurbaşkanına hakaret” suçunun maddi konusu Cumhurbaşkanı olan kimsedir. Suçun hukuki konusunu oluşturan varlık ve menfaatler maddi veya manevi nitelikte olabildikleri halde, suçun maddi konusunu sadece maddi veya fizik yapıya sahip olan varlıklar oluşturur (Toroslu, 2005:66).

3.2.2. Disiplin Suçları Bakımından Maddi Unsur

Disiplin suçlarında maddi unsur hareket, netice ve nedensellik bağından oluşur. Disiplin suçlarının kamusal düzeni korumak biçiminde hukuksal konusu vardır. Kanunun suç saydığı hareket yapıldığı anda kamusal düzen ihlal edilmiş ve netice gerçekleşmiş olur. 657 sayılı DMK'da yer alan disiplin suçlarının tamamı neticesi harekete bitişik suçlardır (Livanelioğlu, 2003:30).

Her ne kadar disiplin suçlarının maddi unsurunu hareket, netice ve nedensellik bağı oluştursa da maddi unsurun tespit edilmesi için suçun faili, mağduru ve konusunun da bilinmesi gerektiğinden bu kavramlar da bu bölümde alt başlık olarak kısaca incelenmiştir.

3.2.2.1. Hareket

Ceza Hukuku bakımından hareket, kanunun suç saydığı neticeye neden olan davranıştır. Hareket neticeyi yapmak olarak gerçekleştirebileceği gibi yapmamak olarak da gerçekleştirebilir. Bu durum disiplin suçları bakımından da aynıdır. Yine Ceza Hukuku bakımından suçun işlenmesi için kural olarak tek bir hareket yeterlidir. Bu durumda disiplin suçları açısından geçerlidir (Sağlam, 2003:55).

Disiplin suçları bakımından hareket, devlet memurlarının veya diğer kamu görevlilerinin icrai veya ihmali bir davranıştır. İcrai hareket, yapılmaması gereken bir davranışın yapılması veya istenmeyen bir tutumun ortaya konmasıdır. İhmali davranış olarak adlandırılan yapmamak ise devlet

memurunun veya kamu görevlisinin yapmaması gereken bir davranışı yapmasıdır (Taşkın, 2006:187-188).

3.2.2.2. Netice

Disiplin suçları bakımından netice, 657 sayılı DMK'da ve ilgili yönetmeliklerde tanımlanmış olan disiplin suçunu oluşturan bir hareketin yine kanuni tanımında belirtilmiş olan sonucudur (Taşkın, 2006:188).

657 sayılı DMK'da düzenlenmiş olan disiplin suçlarının büyük bir kısmı zarar suçu niteliğinde olup, bu suçlar dışında kalanlar ise tehlike suçlarıdır. Bu nedenle disiplin suçlarında netice, zarar veya tehlike biçiminde ortaya çıkabilir (Livanelioğlu, 2003:30).

Ceza kanunları bakımından suça teşebbüs mümkündür. Suçun tipik hareketi yapılmış olmakla birlikte kanunda öngörülmüş netice gerçekleşmemiş ise tam teşebbüs, suçun tipik hareketine başlanmış ancak tamamlanmamışsa eksik teşebbüs söz konusudur. Ceza Hukukunda teşebbüs cezalandırılmıştır. Teşebbüs derecesinde kalan suçlara asıl cezadan daha hafif cezaların verilmesi ceza kanunlarında genellikle düzenlenmiştir. 657 sayılı DMK disiplin suçlarında teşebbüs müessesesine yer vermemiştir (Livanelioğlu, 2003:30).

Sağlam (2003:57-58), disiplin suçlarının bir bölümü için teşebbüsün mümkün olduğunu söylemiştir. Yazar'a göre, 657 sayılı DMK'nın 125/ B-k maddesinde düzenlenen "Borçlarını kasten ödemeyerek, hakkında yasal yollara başvurulmasına sebep olmak" suçunda, kişi borçlarını kasten ödemeyerek suçun oluşması için kendinden kaynaklanan hareketleri tamamlamış ancak karşı tarafça yasal yollara başvurulmamışsa suç teşebbüs aşamasında kalmıştır.

Her ne kadar Sağlam fikrini bu biçimde ifade etmiş olsa da; bu suçun oluşması için kanun iki hareketin birlikte gerçekleşmiş olmasını aramaktadır. Birincisi memurun borçlarını kasten ödememesi, diğeri ise karşı tarafın yasal yollara başvurmuş olmasıdır. Bu iki şart gerçekleşmemişse suçun oluşmayacağı söylenebilir.

3.2.2.3. Nedensellik Bağı

Suç tiplerinden bir çoğu, yer ve zaman bakımından hareketten ayrı dış dünyada bir değişikliğin ortaya çıkmış olmasını gerektirir. Netice suçları adı verilen bu suçlarda hareket ile netice arasında bir bağlantının bulunması şarttır. İşte bu bağlantıya, bir başka ifadeyle hareket ile netice arasındaki sebep sonuç ilişkisine nedensellik bağı denir (Öztürk ve Erdem, 2006:140).

Ceza Hukukunda kısaca sebep sonuç ilişkisi olarak adlandırılan nedensellik bağı, disiplin suçları açısından da aynı önem ve geçerliliğe sahiptir.

3.2.2.4. Fail

Suçun kanuni tanımındaki fiilini gerçekleştiren kişiye fail denir. Disiplin suçları bakımından suçun faili ancak devlet memurları veya kamu görevlileri olabilir. Bu nedenle disiplin suçları bakımından fail belirli özelliklere sahip gerçek kişilerdir (Taşkın, 2006:186).

Disiplin suçunu oluşturan her fiil için, her faile ayrı ayrı disiplin cezası verilir. Bir kimse birden çok suç işlemişse tekerrür söz konusudur. Disiplin

suçları bakımından da kanunda sayılı koşullar gerçekleştiğinde tekerrür düzenlenmiştir. Çeşitli suçlardan dolayı verilen cezaların kanunda belirli usullere göre toplanmasına cezaların içtimaı denir. Disiplin suçları bakımından cezaların içtimaı ilkesi geçerli değildir. 657 sayılı D.M.K disiplin suçları açısından mürekkep suça (birbirine bağlı suç) yer vermemiş ancak sınırlı sayıda disiplin suçunda müteselsil suça yer vermiştir. Ceza Hukukunda tek bir fiille kanunun birden fazla hükmünün ihlal edilmesi olarak adlandırılan fikri içtima, 657 sayılı DMK'ya göre disiplin suçlarına uygulanamaz. Çok failli suçlar olarak 657 sayılı DMK'daki düzenlemede disiplin suçları mevcutken, iştirak düzenlenmemiştir (Livanelioğlu, 2003:31-34).

3.2.2.5. Mağdur

Her suçun bir mağdurunun olması, mağdursuz suç olamayacağı nedeniyle disiplin suçlarının da mağduru vardır. Disiplin suçlarının birinci derecede mağduru; disiplin suçu işleyen devlet memurunun veya kamu görevlisinin görev yaptığı kurumdur. Disiplin cezası asıl olarak kamu hizmetlerinin verimli ve etkin bir şekilde yerine getirilmesini amaçladığından, disiplin suçunda bu hizmetten yararlananlar da mağdur olacaktır. Disiplin suçları devlet örgütü için olumsuz bir hareket olduğundan devlet de bu suçların mağduru olacaktır.

3.2.2.6. Konu

Her suçun faili ve mağduru olduğu gibi hukuki konusu da vardır. Disiplin suçunun hukuki konusu suç tarafından ihlal edilen varlık veya

menfaattir. Bu varlık veya menfaatler bireylere, topluma veya devlete ait olabilir. Disiplin suçunun maddi konusu ise üzerinde suçun işlendiği şahıs veya şeydir.

3.3. Manevi Unsur

Çağdaş Ceza Hukukuna göre failin ceza sorumluluğunun doğabilmesi için, hareketinin tipik ve hukuka aykırı olmasının yanında, bu hareketin failine isnat edilebilir olması gerekir. Çağdaş Ceza Hukuku kusursuz cezalandırma yoluna başvurmaz. Kusurluluk, failin hukuka uygun hareket etmek ve hukuka aykırı hareket etmek seçeneklerinin bulunmasını, failin hukuka aykırı hareket etmek yolunu seçmiş ve gerçekleştirmiş olmasını, bu nedenle de kınanmasını ifade eder. Bu anlamda kusurun tespiti için; failin yaptığını biliyor olması (Kast), yaptığını bilmesi gerekiyor olması (Taksir) değerlendirmesinden sonra, ikinci aşamada, başka türlü davranabilme ihtimalinin olup olmadığı değerlendirilmesi ve son olarak davranışın hukuka aykırı olduğunu bilip bilmediği veya bilmesi gerekip gerekmediği değerlendirmesinin yapılması gerekir. Diğer taraftan kusur konusunda değer yargısı ahlaki değil hukuki olmalıdır. Bu nedenle Ceza Hukukunda kusur, bir ceza normu bakımından failin kınanıp kınanmamasıdır (Öztürk ve Erdem, 2006:182).

3.3.1. Ceza Hukukunda Suçun Manevi Unsuru

Failin kusurlu sayılabilmesi üç şartın gerçekleşmesine bağlıdır. Bunlardan birincisi failin kusurlu hareket yeteneğine sahip olması; ikincisi,

somut olayda kusurlu hareket etmiş olması ve üçüncüsü kusurluluğu ortadan kaldıran bir nedenin bulunmamasıdır. Failin kusurlu sayılması bu üç şartın birlikte gerçekleşmesine bağlıdır. Bu anlamda Ceza Hukukunda suçun manevi unsuru isnat (kusur) yeteneği ve kusurluluktan oluşur (Öztürk ve Erdem, 2006:184).

3.3.1.1. İsnat (Kusur) Yeteneği

Failin, işlemiş olduğu bir fiil nedeniyle cezalandırılması, ancak hareketin gerçekleştirildiği anda kusur yeteneğinin bulunması durumunda mümkündür. Kusur yeteneğini failin kişisel nitelikleri belirler. Failde kusur yeteneğinin bulunması için, yaptığı hareketin haksızlık içerdiğini anlayabilmesi ve buna göre davranışlarını yönlendirebilmesi gerekir. Kural olarak, bütün insanların anlama ve davranışlarını yönlendirebilme yeteneğine sahip oldukları kabul edilir. Ancak ceza kanunları istisnai olarak bazı durumlarda bu yeteneklerin ortadan tamamen kalkabileceğini veya azalmış olabileceğini kabul etmiştir. 5237 sayılı TCK'da kusur yeteneğini etkileyen bu durumlar yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik ve geçici nedenler olarak sayılmıştır (Öztürk ve Erdem:184).

3.3.1.2. Kusurluluk

Ceza Hukuku bakımından failin değil fiilin kusurlu olması gerekir. Bu nedenle failin yaşantısının asosyal olması, daha önce suç işlemiş olması kusurluluğunu ortaya koymaz. Kusurlu sayılabilmesi için bir hareket gerçekleştirmiş olmalı ve bu hareket kusurlu olmalıdır. Ceza hukukunda

harekete ilişkin kusurluluk genel olarak kast ile ortaya çıkar. İstisna olarak da taksir şeklinde ortaya çıkar. Bu nedenle Ceza Hukuku suçun manevi unsurunu ararken, failin kastla mı taksirle mi hareketi gerçekleştirdiğini arar.

3.3.1.2.1. Kast

5237 sayılı TCK 21/1 maddesi kastı, “Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir” (Sönmez, 2007:94) şeklinde tanımlamıştır. Bu tanım karşısında kastın varlığı için bilmek ve istemek unsurlarının bulunması şarttır.

Kastın bilmek unsuru, suçun kanuni tanımındaki bütün unsurlarını taşıması gerekir. Bir suçu diğer hukuka aykırı fiillerden ve suçlardan ayıran, ona özelliğini veren unsurlar hareketi oluşturduğundan, kastın varlığı için bütün bu unsurların bilinmesi gerekir. Ayrıca bilmek unsurunun hareketin gerçekleştirildiği esnada var olması gerekir. İsteme unsurunda ise, ceza kanununun açıkça belli bir amacı aramadığı hallerde neticenin istenmiş sayılması için, failin bu neticeyi mümkün olarak öngörmesi ve gerçekleşmesi ihtimalini kabul etmesi yeterlidir. Bunun yanında failin neticeyi öngörmüş olmasına rağmen, gerçekleşmeyeceğine olan inançla hareket etmesi durumunda kast oluşmaz. Kastın bulunması için suçun tüm unsurlarının bilinmesi yanında bunların istenmiş olması da gerekir (Toroslu, 2005:135).

3.3.1.2.2. Taksir

5237 sayılı TCK 22-1. maddesinde “Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır” (Sönmez, 2007:94) dedikten sonra; 22-2 maddesinde taksiri “Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir” (Sönmez, 2007:94) olarak tanımlamıştır.

Kusurluluğun ikinci ve istisnai türü olan taksir ile gerçekleştirilen hareketlerin cezalandırılabilmesi için, bunun kanunda açıkça öngörülmüş olması gerekir. 5237 sayılı TCK'daki taksir ile ilgili düzenlemelerden taksirin unsurlarını çıkarmak mümkündür. Buna göre taksir; fiilin istenmemiş olması, zararlı sonuçları önlemeye yönelik davranış kurallarının ihlal edilmesi ve davranış kurallarına uymamanın faile isnat edilebilir olması unsurlarından oluşur (Toroslu, 2005:144-145).

3.3.2. Disiplin Suçları Bakımından Manevi Unsur

Ceza Hukuku'nda manevi unsur temel olarak kast ve taksir şeklinde ortaya çıkar. Bu durum disiplin suçları açısından da geçerlidir. Ceza Hukuku açısından ceza ehliyetine sahip olmayan devlet memuru veya kamu görevlisinin disiplin suçları açısından da ceza ehliyeti yoktur (Taşkın, 2006:191).

3.3.2.1. İsnat Yeteneği

Disiplin suçlarında isnat yeteneği ile ilgili 657 sayılı DMK'da bir düzenleme yoktur. Ancak kural olarak isnat yeteneği olmayan bir devlet memuruna veya kamu görevlisine işlediği disiplin suçu nedeniyle ceza verilmemesi gerekir. İsnat yeteneğini etkileyen yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır dilsizlik ve diğer sebepler ise disiplin suçu açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir (Sağlam, 2003:71).

Yaş küçüklüğü açısından, devlet memuru olabilmek için 18 yaşın bitirilmesi şartı arandığından, yaş küçüklüğü disiplin suçlarında kural olarak isnat yeteneğini etkileyen bir durum değildir.

Tam akıl hastalığı devlet memurluğu için, memuriyete engel bir sağlık nedenidir. Bu nedenle tam akıl hastası devlet memuru veya kamu görevlisinin işlediği disiplin suçundan sorumlu tutulmaması gerekir. Ancak kısmi akıl hastalığı durumunda, her olayın özelliğine göre değerlendirme yapılmalı ve doktor raporu alınıp bu rapora göre ceza uygulanıp uygulanmayacağına karar verilmelidir.

Sağır ve dilsizlerin kanun gereği, kural olarak devlet memuru olabilmeleri mümkün değildir. Bu nedenle sağır ve dilsizlik disiplin suçları bakımından isnat yeteneğini etkileyen bir durum değildir.

Diğer sebeplerin Ceza Hukukunda olduğu gibi disiplin suçlarında da uygulanması mümkündür.

3.3.2.2. Kusurluluk

657 sayılı DMK'nın disiplin suçlarını düzenleyen 125. maddesinde, disiplin suçlarını oluşturan davranışların icrai hareket yoluyla veya ihmali hareket yoluyla yapılabileceği belirtilmiştir. Disiplin suçlarının temelinde kamu hizmetinin sürekli ve gerektiği şekilde yürütülmesi amacı hedeflenmiştir. Bu nedenle disiplin suçları kanunun emrettiği hususların yapılmaması veya yasakladığı davranışların yapılması şeklinde oluşmaktadır. Bu tür hareketler ise kasten veya ihmali davranışla yapılabilen hareketlerdir (Sağlam, 2003:74).

3.3.2.2.1. Kast

Disiplin suçları açısından kast, disiplin suçunu oluşturan hareketlerin devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından bilerek ve istenerek yapılmasıdır. Yapılan hareketin disiplin suçunu oluşturduğunun, bu nedenle disiplin cezası uygulanacağını bilmesine gerek yoktur (Taşkın, 2006:192).

Danıştay kararlarından çıkan sonuca göre de, kural olarak disiplin suçlarında kastın olmaması disiplin suçunun oluşmasına engeldir. Bunun yanında 657 sayılı DMK'nın disiplin suçları ile ilgili hükümlerinde "kayıtsızlık göstermek", "düzensiz davranmak" v.b. ibareler kullanmıştır. Bu ibarelerden çıkan sonuç ise disiplin suçlarının taksir ile de işlenebileceğidir (Livanelioğlu, 2003:40-45).

3.3.2.2.2. Taksir

657 sayılı DMK'nın disiplin suçları ile ilgili hükümlerinde “kayıtsızlık göstermek”, “düzensiz davranmak” v.b. ibarelerin kullanılması, disiplin suçlarının taksirle işlenebileceğini gösterir. Taksir dikkat ve özen yükümlülüğünün yerine getirilmemesi olduğundan, disiplin suçlarının taksirle işlenmesi mümkündür. Ancak disiplin suçları açısından taksirli bir disiplin suçuna disiplin cezası verilebilmesi için, bu durumun kanunda açıkça belirtilmiş olması gerekir.

3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Suç; genellikle, hukuk düzeninin ceza yaptırımını tehdidi ile yasakladığı bir fiil olarak tanımlanmıştır. Bir başka ifadeyle, Ceza Kanunu tarafından düzenlenmiş emir ve yasakların ihlal edilmesine suç denir (Toroslu, 2005:61).

Kanun tarafından düzenlenmiş olan emir ve yasakların gerçekleştirilmesi ile, kanunun bir normunun da ihlal edilmesi sonucu ortaya çıkar. İşte bir fiilin hukuka aykırılığı ise, bu tür emir ve yasağı içeren hukuk normunun ihlalidir (Şafak, 2005b:39).

Hukuka aykırılık bütün hukuk düzenine aykırılıktır. Ceza Hukuku açısından hukuka aykırılık, fiil ile emir ve yasak içeren Ceza Kanunu normu arasındaki çelişkidir. Suç tipinin gerçekleştirilmesi ile hukuka aykırılığa gerçekleşir (Öztürk ve Erdem, 2006:146).

Fiilin suç tipine uygunluğu, hukuka aykırılığı için bir emaredir. Buna rağmen, “hukuka uygunluk nedenleri” olarak adlandırılan özel nedenlerden dolayı hukuka aykırılık ortadan kalkar. Hukuk düzeni tarafından kabul edilen

ve hukuka aykırılığı ortadan kaldırarak fiili hukuka uygun hale getiren nedenlere, hukuka uygunluk nedenleri denir (Öztürk ve Erdem, 2006:147). Bir başka ifadeyle; bir Ceza Hukuku kuralının suç saydığı fiile başka bir kuralın izin verip hukuka uygun hale getirmesidir (Şafakb, 2005:39).

5237 sayılı TCK'da hukuka uygunluk nedenleri; görevin yerine getirilmesi, haklı savunma, zorunluluk durumu, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası olarak düzenlenmiştir.

3.4.1. Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedenleri

Ceza Hukuku açısından hukuka aykırılığın, fiil ile emir ve yasak içeren Ceza Kanunu normu arasındaki çelişki olduğunu, fiilin suç tipine uygunluğunun, hukuka aykırılığı içinde bir emare olduğunu, buna rağmen, "hukuka uygunluk nedenleri" olarak adlandırılan özel nedenlerden dolayı hukuka aykırılık ortadan kalktığını ve hukuk düzeni tarafından kabul edilen ve hukuka aykırılığı ortadan kaldırarak fiili hukuka uygun hale getiren nedenlere, hukuka uygunluk nedenleri denildiği yukarıda belirtilmiştir. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde üzerinde durulacak olan konu hukuka uygunluk nedenleridir. 5237 sayılı TCK'da yer alan hukuka uygunluk nedenleri; kanun hükmünün ve yetkili amirin emrinin yerine getirilmesi, meşru savunma, zorunluluk hali, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasıdır.

3.4.1.1. Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi

5237 sayılı T.C.K, 24. maddesinin 1. fıkrasına göre, " Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez." (Sönmez, 2007:95).

Bu düzenlemedeki kanun kavramını, hukuk normu olarak anlamak gerekir. Bunun yanında bu normun Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş olması şart değildir. Ancak, hukuk normundan kaynaklanan bir görevi yerine getiren kimsenin fiilinin hukuka uygun sayılabilmesi için, gerçekleştirilen fiilin görevin dayanağını oluşturan hukuk normunun ortaya koyduğu bütün şartlara uygun bir şekilde gerçekleştirilmiş olması gerekir (Toroslu, 2005:100).

Kanun hükmünün yerine getirilmesi hükmü, yetkili merciin emrinin yerine getirilmesi hükmü ile aynı madde içerisinde düzenlenmiştir. Bu durumdan ortaya çıkan sonuç ise, kanunla verilen bir görevin yerine getirilmesi, bir yetkinin kullanılması anlamında kanun hükmünün yerine getirilmesidir. Kanun, belirli statüde olan kişilere görevleri ile ilgili ve görevlerinin verdiği yetki içinde yaptıkları hareketlerin hukuka aykırı olmayacağını belirtmiştir (Öztürk, Erdem, 2006:149).

3.4.1.2. Yetkili Merciiin Emrini İfa

Yetkili merciin emrini ifa ile ilgili olarak; Anayasa 137. maddesinde, 5237 sayılı TCK 24/2-4 maddesinde, 657 sayılı DMK 11. maddesinde düzenlemeler getirmişlerdir.

Anayasanın "Kanunsuz Emir" başlıklı 137. maddesi:

"Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır." (Armağan, 2007:225)

şeklinde düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK “Kanunun Hükümü Ve Amirin Emri” başlıklı 24. maddesinin 2-4 fıkralarına göre:

“(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hâllerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur.” (Sönmez, 2007:95).

657 sayılı DMK’da ise konuyla ilgili olarak “Devlet Memurlarının Görev Ve Sorumlulukları” başlıklı 11. maddesinde Anayasaya uygun bir düzenleme yapılmıştır. Maddeye göre:

“Devlet memurları kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar.

Devlet memuru amirinden aldığı emri, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, memur bu emri yapmağa mecburdur. Ancak emrin yerine getirilmesinden doğacak sorumluluk emri verene aittir.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Acele hallerde kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.” (Başbakanlık, 2008).

Mevzuattaki bu düzenlemeler karşısında, bu hukuka uygunluk nedeninin ortaya çıkabilmesi için öncelikle emri veren ile alan arasında bir amir-memur, üst-alt ilişkisinin bulunması gerekir. İkinci şart olarak emrin meşru olması gerekir. Bir emrin meşru olabilmesi için; emri verenin yetkili olması, emri alanın bunu yerine getirmeye yetkili ve zorunlu olmasının yanında, kanunun öngördüğü şartları taşıması gerekir (Toroslu, 2005:101).

Yetkili merciin emrinin bir idari işlem olması sebebiyle; idari işlemlerde bulunması gereken yetki, şekil, neden, konu ve amaç unsurlarının, verilen emirde bulunması gerekir (Öztürk ve Erdem, 2006:150).

3.4.1.3. Meşru Savunma

Meşru savunma (Haklı savunma), bütün Ceza Kanunları tarafından genel kabul görmüş olan bir hukuka uygunluk sebebidir. 5237 sayılı TCK'da konuyu "Meşru Savunma Ve Zorunluluk Hali" başlıklı 25. maddesinin 1. fıkrasında düzenlemiştir. Maddeye göre:

"Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez." (Sönmez, 2007:95-96).

Meşru savunma, haksız bir saldırının karşısında ortaya çıkan haklı bir savunma veya tepki olarak adlandırılır. Meşru savunmanın kabul edilebilmesi için saldırı ve savunma ile ilgili şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Meşru savunmanın saldırı ile ilgili şartı haksız bir saldırının olmasıdır. Haksız saldırının kabul edilebilmesi için; bir saldırının olması, bu saldırının herhangi bir hakka yönelmiş olması ve haksız olması gerekir. Meşru savunmanın savunma ile ilgili şartları ise; savunmanın zorunlu olması ve saldırıyla orantılı olmasıdır. Savunmanın zorunlu olması; saldırganın zarar vermeden saldırıdan kurtulmanın mümkün olmaması durumunda söz konusudur. Savunmanın saldırı ile orantılı olması ise; meşru savunma halinde olanın kendini savunmak zorunda olması, savunmayı zarar vermek dışında başka bir şekilde yapma imkanının olmaması ve verilen zararın önlenmek istenen menfaat ile orantılı olması, oransız derecede ağır olmaması şeklinde ifade edilebilir (Toroslu, 2005:105-107).

Haklı savunma sırasında, saldırıyı durdurma amacı ve sınırını aşan savunma, hukuka aykırıdır (Şafak, 2005a:87).

3.4.1.4. Zorunluluk Hali

Zorunluluk hali 5237 sayılı TCK'nın konuyu "Meşru Savunma Ve Zorunluluk Hali" başlıklı 25. maddesinin 2. fıkrasında düzenlemiştir. Maddeye göre:

"Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez" (Sönmez, 2007:96).

Zorunluluk halinde, meşru savunmanın aksine, saldırgana değil , ilgisi olmayan masum bir üçüncü kişiye zarar verilmektedir. Zorunluluk durumunun gerçekleşebilmesi için, üçüncü kişiye zarar veren davranışın yapıldığı esnada korkulan ve bu davranışı yapmaya neden olan tehlikenin gerçekleşmesi ihtimalinin muhakkak olması gerekir. Diğer taraftan üçüncü kişiye zarar veren davranışı yapan failin bu tehlikeye bilerek sebep olmamış olması gerekir. Ayrıca tehlikenin herhangi bir hakka değil, üçüncü kişinin zarar görmesini haklı gösterecek ağırlıkta bir hakka yönelmiş olması gerekir. Bütün bunların yanında failin başka bir biçimde korunma olasılığı bulunmaması ve tehlikenin ağırlığı ile zararlı davranış arasında uygun bir oran bulunması şarttır (Toroslu, 2005:110-112).

3.4.1.5. Hakkın Kullanılması

1926 tarihli 765 sayılı TCK'da yer almayan bu hukuka uygunluk nedeni, 5237 sayılı TCK'nın "Hakkın Kullanılması Ve İlgilinin Rızası" başlıklı 26. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. Madde "Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez" (Sönmez, 2007:96) şeklindedir.

Yukarıda verilen maddede kullanılan "hak" kavramı, her türlü hakkı kapsar. Bu haklar sadece bir hukuk normunda düzenlenmiş olan haklar değildir. Hukuk normundan doğan hakların yanında; mahkeme kararları, idari bir tasarruf, özel hukuka ait bir işlem veya bir mesleğin icra edilmesinden doğabilir (Toroslu, 2005:114).

Hakkın kullanılmasının hukuka uygunluk nedeni olabilmesi için, hukuk düzeninin bir hak tanımış olmasının yanında bu hakkın kullanılmasına da izin vermiş olması gerekir. Diğer taraftan hak sahibinin kanunun belirlediği sınırları aşması halinde bu hukuka uygunluk nedeni geçerli olmaz (Toroslu, 2005:114).

3.4.1.6. İlgilinin (Hak Sahibinin) Rızası

Hak sahibinin rızası olarak adlandırılan bu hukuka uygunluk nedeni de; 1926 tarihli 765 sayılı TCK'da yer almamış ancak, 5237 sayılı TCK'nın "Hakkın Kullanılması Ve İlgilinin Rızası" başlıklı 26. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Madde "Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez" (Sönmez, 2007:96) şeklindedir.

Kanun; hak sahibinin rızası hukuka uygunluk nedenini düzenlerken, rızanın “mutlak surette tasarruf edilebilen” haklara ait olması gerektiğini belirtmiştir. Mutlak surette tasarruf edilebilen haklar ise, bireylerin serbestçe tasarruf edebilecekleri haklardır. Örnek olarak malvarlığı hakkı serbestçe tasarruf edilebilecek haklardandır, fakat hayat hakkı bu tür haklardan değildir. Rızanın serbestçe tasarruf edilebilen haklara ait olmasının yanında, geçerli bir rıza olması ve muhatabın hareketi gerçekleştirdiği sırada devam eden bir rıza olması da şarttır (Toroslu, 2005:118-123).

3.4.2. Disiplin Suçları Bakımından Hukuka Uygunluk Nedenleri

Ceza Hukuku'nda olduğu gibi, Disiplin Hukuku'nda da hukuka aykırılık unsuru, hukuka uygunluk nedenleri olarak ortaya çıkar. Bu nedenle; kanun hükmünü yerine getirme, yetkili merciin emrini ifa, meşru savunma, zorunluluk hali ve hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedenleri Disiplin Hukuku'nda geçerlidir, ancak, hukuka uygunluk nedenlerinden ilgilinin rızası Disiplin Hukuku'nda geçerli değildir. Disiplin suçlarının birinci derecede mağduru, devlet memuru veya kamu görevlisinin görev yaptığı kurumdur. Bunun yanında, hizmetten yararlananlar ve devlet de disiplin suçlarının mağdurdur. Bu mağdurların rızası, disiplin suçları açısından hukuka uygunluk nedeni değildir.

3.4.2.1. Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi

Ceza Hukuku'nda olduğu gibi; disiplin suçları bakımından, kanunun hükmünü yerine getiren devlet memuru veya kamu görevlisine ceza verilemez. Bu durum 657 sayılı DMK'nın 11. maddesinde açıkça belirtilmiştir.

657 sayılı DMK'nın "Devlet Memurlarının Görev Ve Sorumlulukları" başlıklı 11. maddesinin 1. fıkrasına göre:

"Devlet memurları kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar" (Başbakanlık,2008).

3.4.2.2. Yetkili Merciiin Emrini İfa

Hukuka uygunluk nedenlerinden yetkili merciiin emrini; Anayasanın 137. maddesi ve 657 sayılı DMK'nın 11. maddesinin düzenlediğini daha önce belirtmiştik. Bu düzenlemelere göre; devlet memuru amirinden aldığı emri, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmemeli ve bu aykırılığı o emri verene bildirmelidir. Amir emrinde ısrar ederse ve bu emrini yazılı olarak yenilirse, memur bu emri yapmağa zorunludur. Ancak emrin yerine getirilmesinden doğacak sorumluluk emri verene ait olacaktır. Bunun yanında, konusu suç teşkil eden emir, hiçbir şekilde yerine getirilmemelidir. Eğer yerine getirilirse, yerine getiren kimse hiçbir şekilde sorumluluktan kurtulamaz.

3.4.2.3. Meşru Savunma

657 sayılı DMK'da meşru savunmanın hukuka uygunluk nedeni olduğuna dair bir düzenleme yoktur. Ancak, meşru savunma çok eski dönemlerden beri hemen hemen tüm ceza kanunlarının benimsediği bir hukuka uygunluk nedenidir. Bu nedenle meşru savunma disiplin suçları açısından da bir hukuka uygunluk nedenidir.

Disiplin suçları bakımından meşru savunma ; gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı defetmek için, o andaki mevcut koşullara göre saldırı ile orantılı olarak yapılan savunma hareket ve davranışları olarak tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla, meşru savunma halinde işlenen disiplin suçu nedeniyle devlet memuru veya kamu görevlisine ceza verilmez.

3.4.2.4. Zorunluluk Hali

657 sayılı DMK'da zorunluluk halinin, hukuka uygunluk nedeni olduğuna dair bir düzenleme yoktur. Ancak meşru savunmada açıklanan nedenler ve gerekçeler dolayısıyla, zorunluluk halinde devlet memuru veya kamu görevlisinin yaptığı hareket veya davranış bir disiplin suçu oluşturuyorsa, ilgili devlet memuru veya kamu görevlisine ceza verilemez.

3.4.2.5. Hakkın Kullanılması

657 sayılı DMK'da, doğrudan hakkın kullanılmasının bir hukuka uygunluk nedeni olduğuna dair bir düzenleme yoktur. Ancak kanunun disiplin suç ve cezalarını düzenleyen maddelerinin incelenmesi durumunda, hakkın kullanılmasının bir hukuka uygunluk sebebi olduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin; 657 sayılı DMK'nın, 125-D/b maddesinde, "özürsüz ve kesintisiz 3 - 9 gün göreve gelmemek" eylemini kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırmıştır. Ancak bu sürelerde göreve gelmeyen devlet memuru veya kamu görevlisi, yıllık iznini kullanıyorsa, hakkın kullanılması nedeniyle disiplin cezası vermek mümkün değildir.

ÜÇÜNCÜ KESİM

4. 657 SAYILI DMK'DA DÜZENLENMİŞ OLAN DİSİPLİN SUÇLARININ UNSURLARI

657 sayılı DMK “Disiplin Cezalarının Çeşitleri İle Ceza Uygulanacak Fiil Ve Haller” başlıklı 125. maddesinde, öncelikle devlet memuru veya kamu görevlilerine verilebilecek disiplin cezalarının çeşitlerini ve hangi fiil ve hareketlere hangi disiplin cezasının verilebileceğini düzenlemiştir. Kanunun düzenleniş şekli cezaların ne olduğunun belirlenmesi ve bu cezaların hangi eylemlere verileceği şeklindedir. Bu bakımdan 657 sayılı DMK doğrudan disiplin suçlarını tanımlamamış, hangi davranışların disiplin suçu oluşturduğunu belirtmiştir.

Kanunun bu düzenlemesine göre; kamu hizmetlerinin verimli ve etkili yürütülebilmesini sağlamak amacı ile kanun, tüzük ve yönetmeliklerin devlet memuru ve kamu görevlilerine emrettiği görev ve yükümlülükleri, yurt içinde veya yurt dışında yerine getirmeyenlere, yasakladığı davranışları yapanlara, durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma cezası verilebilecektir (Kaman Karan, 2003:100).

657 sayılı DMK’da öngörülen disiplin cezalarından “Uyarma”, devlet memuru veya kamu görevlisine, davranışlarında ve görevinde daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir. “Kınama”; devlet memuru veya kamu görevlisinin görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir. “Aylıktan Kesme”, devlet memuru veya kamu görevlisinin, brüt aylığından 1/30 – 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır. “Kademe İlerlemesinin Durdurulması”, devlet memuru veya kamu görevlisinin yaptığı fiilin ağırlığına göre, bulunduğu kademedeki ilerlemesinin 1 – 3 yıl durdurulmasıdır. “Devlet

Memurluğundan Çıkarma”, bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere devlet memurluğundan çıkarmaktır (Taşkın, 2006:209-223).

Tez çalışmasının bu bölümünde; 657 sayılı DMK tarafından düzenlenmiş olan disiplin suçlarının unsurları, Ceza Hukuku’ndaki suç genel teorisi aracılığıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Kanunilik unsurunun disiplin suçları açısından da geçerli olduğu daha önce belirtilmiştir. Bu nedenle, bu bölümde 657 sayılı DMK’da sayılan disiplin suçlarının maddi ve manevi unsurları ve varsa hukuka uygunluk nedenleri üzerinde durulmuştur.

4.1. Uyarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları

Devlet memuruna veya kamu görevlisine, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesini gerektiren bu disiplin suçları; 657 sayılı DMK’nın “Disiplin Cezalarının Çeşitleri İle Ceza Uygulanacak Fiil Ve Haller” başlıklı 125. maddesinin A bendinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- “a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak,
- b) Özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terk etmek,
- c) Kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek,
- d) Usulsüz müracaat veya şikayette bulunmak,
- e) Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak,
- f) Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak,
- g) Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak,
- h) Görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak.” (Başbakanlık, 2008).

4.1.1. Verilen Emir ve Görevlerin Tam ve Zamanında Yapılmasında, Görev Mahallinde Kurumlarca Belirlenen Usul ve Esasların Yerine Getirilmesinde, Görevle İlgili Resmi Belge, Araç ve Gereçlerin Korunması, Kullanılması ve Bakımında Kayıtsızlık Göstermek veya Düzensiz Davranmak

TDK (2008) kayıtsızlığı; “ilgisizlik”, düzensizliği ise “Düzensiz olma durumu, tertipsizlik, intizamsızlık, nizamsızlık” olarak, Taşkın ise (2006:210) kayıtsızlığı, “aldırmasız, ilgisiz, umursamaz, önemsemez ve lakayt olma hali” düzensizliği, “ Tertipsiz, kararsız, systemsiz bir şekilde davranmak” şeklinde tanımlamıştır.

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu, kayıtsız ve düzensiz davranmak oluşturur. Devlet memuru veya kamu görevlisinin kanunun saydığı, yukarıda sayılan görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, ilgisiz, umursamaz, tertipsiz, systemsiz ve lakayt davranması suçun maddi unsuru bakımından hareketi oluşturur. Kayıtsız ve düzensiz davranmak eylemi, icrai olarak gerçekleştirilebileceği gibi ihmali olarak da gerçekleştirilebilir. Örneğin, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde kayıtsız ve düzensiz davranmak, devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından kurallara uymamak biçiminde veya kanunun emrinin yapılmaması şeklinde ihmali bir davranışla gerçekleştirilebilir. Bunun yanında, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunmasında kayıtsızlık ve düzensizlik eyleminde, düzensizlik icrai bir hareketle gerçekleştirilebilir.

Disiplin suçlarının manevi unsuru, kanunun emrettiği hususların kasten veya taksirle yapılmaması veya yasakladığı davranışların kasten veya taksirle yapılması şeklinde oluşmaktadır. İncelenen bu disiplin suçu taksirle işlenebilecek bir suçtur. Kanunun kayıtsız ve düzensiz davranmak ibarelerini kullanmış olması bu suçun taksirle işlenebileceğinin göstergesidir. Diğer

tarafından, aynı eylemlerin kusurlu davranmak yoluyla gerçekleşmesi durumu, kanunun 125/B-a maddesinde; kasıtlı olarak gerçekleşmesi durumu ise, kanunun 125/C-a maddesinde düzenlenmiştir.

Hukuka uygunluk nedenleri bakımından sadece zorunluluk hali bu disiplin suçu açısından geçerli olabilir. Bu durum her olayın özellikleri ve gelişimine göre değerlendirilmeli ve zorunluluk hali varsa hukuka uygunluk nedeniyle ceza verilmemelidir. Diğer hukuka uygunluk nedenlerinin bu suç bakımından değerlendirilmesi mümkün değildir.

4.1.2. Özürsüz veya İzinsiz Olarak Göreve Geç Gelmek, Erken Ayrılmak, Görev Mahallini Terk Etmek

657 sayılı DMK'nın bu düzenlemesi ile devlet memuru veya kamu görevlisinin cezalandırılabilmesi için; göreve geç gelme, erken ayrılma veya görev mahallini terk etme eylemlerinin izinsiz olması ve kabul edilebilir bir özrünün de olmaması gerekir. Bu düzenleme ile disiplin cezası uygulanabilmesi, gerçekleştirilen eylemlerin izinsiz ve özürsüz olması şartına bağlıdır. Bu nedenle izin ve özür kavramlarının tanımlanması ve açıklanması maddenin çözümlenebilmesi için gereklidir.

TDK (2008) göre özür; "Bir kusurun, bir suçun elde olmadan yapıldığını ileri sürme veya bu kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret.", izin ise, "Bir şey yapmak için verilen veya alınan özgürlük, müsaade, ruhsat, icazet, mezuniyet." tir. (TDK, 2008).

Devlet memuru veya kamu görevlisi açısından mazeret olarak ileri sürülen özür, iradesini zorlayacak veya kendisini ciddi olarak sıkıntıya sokacak bir durum olmalıdır. İzinsizlik ise, izin vermeye yetkili amirin bilgisi ve rızası olmadan oluşan bir durumdur. Belirtmek gerekir ki izin, disipline aykırı

eylemden önce alınmış olmalıdır. Ancak, disiplin amirinin sonradan izin vermesi rıza olarak kabul edilir (Taşkın, 2006:210).

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu; devlet memuru veya kamu görevlisinin göreve geç gelmesi, erken ayrılması veya görev mahallini terk etmesi eylemleri oluşturur. Bu eylemler, icrai olarak gerçekleştirilebileceği gibi ihmali olarak da gerçekleştirilebilir. Örneğin; devlet memurunun mesai saati bitmeden ve izin almadan görev yerini terk etmesi icrai bir harekettir. Diğer taraftan, erken uyanamamak nedeni ile görevine geç gelmesi ise ihmali bir harekettir.

İncelenen bu disiplin suçu hem kast ile hem de taksirle işlenebilecek bir suçtur. Suçun kanuni tanımındaki maddî unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi, kastın varlığı için zorunludur. Örneğin; devlet memurunun mesai saati bitmeden ve izin almadan görev yerini bilerek ve isteyerek terk etmesi veya bilerek ve isteyerek göreve geç gelmesi mümkündür. Bu durumda devlet memuru veya kamu görevlisinin kasıtlı davranışı söz konusudur. Taksirli suçların belirgin özelliği, icrai veya ihmali şekilde olabilen iradi hareketin varlığı ve kanunî tanımda yer alan unsurlardan birinin öngörülmemiş olmasıdır. Fakat bu öngörmemenin, “gerekli dikkat ve özen” yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla ortaya çıkması gerekir. Çünkü, gerekli dikkat ve özen gösterilmediği için kanunda tanımlanmış olan neticenin gerçekleşeceği öngörülmemiştir. Bu dikkat ve özen yükümlülüğünün belirlenmesinde, failin kişisel yetenekleri göz önünde bulundurulmaksızın, objektif esastan hareket edilir. Erken uyanamamak gibi; dikkatsizlik, özensizlik nedeni ile göreve geç gelmek durumunda ise, devlet memuru veya kamu görevlisinin taksirli davranışı söz konusudur.

Hukuka uygunluk nedenlerinden kanunun hükmünü yerine getirmek ve yetkili merciin emrini ifanın bu disiplin suçu bakımından ortaya çıkması pek mümkün değildir. Diğer hukuka uygunluk nedenleri; meşru savunma, zorunluluk hali ve hakkın kullanılmasının bu disiplin suçu açısından ortaya çıkması ise mümkündür. Örneğin; kendisine yapılan bir saldırı dolayısıyla

meşru savunma durumunda kalan devlet memurunun veya kamu görevlisinin göreve geç gelmesi durumunda, meşru savunma hukuka uygunluk nedenidir.

Bu disiplin suçu bakımından hukuka uygunluk nedenleri her olayın özelliklerine göre değerlendirilmelidir.

4.1.3. Kurumca Belirlenen Tasarruf Tedbirlerine Riayet Etmemek

Bu disiplin suçunun gerçekleştirilebilmesi için öncelikle devlet memuru veya kamu görevlisinin çalıştığı kurum tarafından belirlenmiş tasarruf tedbirleri olmalıdır. Devlet memuru veya kamu görevlisinin tasarruf tedbirlerine uymak yükümlülüğü, 657 sayılı DMK'nın "Kişisel sorumluluk ve zarar" başlıklı 12. maddesinde "Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar" (Başbakanlık, 2008) şeklinde düzenlenmiştir. Bunun yanında kurumun özel düzenlemeleri ile tespit edilmiş olan yükümlülükler de olabilir.

657 sayılı DMK bu disiplin suçu bakımından, hareketi "etmemek" şeklinde olumsuz bir davranış olarak tespit etmiştir. Kanunun yapılmasını istediği fakat fail tarafından yapılmadığı için ortaya çıkan suçlara ihmali suçlar denildiği daha önce belirtilmişti. Kanunun suçun hareketi olarak "etmemesi" ibaresini kullanmış olması, bu suçun ihmali bir suç olduğunu göstermektedir. Suçun gerçekleşmesi için, kanundan doğan veya devlet memuru veya kamu görevlisinin çalıştığı kurumun özel düzenlemelerinden doğan tasarruf tedbirlerine uymaması yeterlidir. Örneğin mesai bitiminde çalıştığı bilgisayarını kapatmadan işyerinden ayrılan devlet memuru veya kamu görevlisi bu disiplin suçunu işlemiş olur.

Riayet etmemek, belirlenen kurallara uymamak anlamındadır. Olumsuz bir davranışı gerektiren bu durum bilerek ve istenerek gerçekleştirilebileceği gibi, dikkatsizlik, özensizlik nedeni ile de ortaya çıkabilir. Bu nedenle suçun kasten veya taksirle işlenebilmesi mümkündür.

Hukuka uygunluk nedenleri bakımından bu disiplin suçunu oluşturan her olay kendi özelliklerine göre değerlendirilmelidir.

4.1.4. Usulsüz Müracaat veya Şikayette Bulunmak

Müracaat; “başvuru, danışma”, şikayet ise, “Hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı, sızlanma, sızıltı, yakınma, yakıntı “anlamındadır (TDK, 2008). Devlet memurları ve kamu görevlilerinin usulüne uygun müracaat ve şikayette bulunmaları yasal bir zorunluluktur. 657 sayılı DMK’nın 21. maddesi ve Bakanlar Kurulunun 28/11/1982 tarih ve 8/5743 numaralı kararı ile çıkarılan, 12.1.1983 tarih ve 17926 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Devlet Memurlarının Şikayet Ve Müracaatları Hakkında Yönetmelik” müracaat ve şikayetin nasıl yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu yönetmeliğe göre; şikayetler söz veya yazı ile en yakın amirden başlanarak silsile yolu ile ve şikayet edilen amirler atlanarak yapılmalıdır. Yazılı şikayetler mevzuat hükümlerine uygun olarak yazılan bir dilekçe ile yapılmalı, dilekçede tespit edilen eksiklikler ile suç teşkil etmeyen usulsüzlükler şikayeti kabul eden amirlerce giderilmeli, sözlü olarak yapılan şikayetler, şikayeti yapanın istemi halinde yapıldıkları anda şikayetçi ile şikayeti kabul eden amir tarafından birlikte imzalanan bir tutanakla tespit edilmeli ve iki tarafa verilmelidir. Şikayetçi tutanak düzenlenmesinden kaçınırsa, şikayet yapılmamış sayılmalıdır Müracaat bakımından da şikayete esas usuller geçerlidir (Başbakanlık, 2008).

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu, yukarıda sayılan usullere aykırı olarak yapılan müracaat ve şikayetler oluşturur. Suçun hareketi usulsüz şikayet veya müracaatta “bulunmak” olarak tespit edilmiştir. Usulsüz olarak şikayet veya müracaat yapılması eyleminin gerçekleştirilmesi ile suç tamamlanmış olur. Bu eylem icrai bir hareketle gerçekleştirilebilir.

Devlet memurlarının ve kamu görevlilerinin usulsüz müracaat ve şikayette bulunmaları ancak kasten olabilir. Usulsüz müracaat veya şikayet bilerek ve istenerek yapılmış ise, yapan kasten hareket etmiştir. Örneğin, en yakın amir bilerek ve istenerek atlanıp, bir sonraki amire müracaat yapılmış ise disiplin suçu kasten işlenmiştir. Bunun yanında dikkatsizlik, özensizlik, acemilik ve bilgisizlik gibi nedenlerle bilmeden ve istenmeden yapılmış bir usulsüz müracaat veya şikayet söz konusu ise bu disiplin suçu işlenmemiştir.

Hukuka uygunluk nedenleri bu disiplin suçu açısından da, her olayın kendi özellikleri esas alınarak değerlendirilmelidir.

4.1.5. Devlet Memuru Vakarına Yakışmayan Tutum ve Davranışta Bulunmak

Vakar, ağırbaşlı ve onurlu olma durumudur. Devlet memuru veya kamu görevlisi bakımından vakarlı olmak; kişilikli, ahlaklı, karakterli olmayı gerektirir. Bir başka ifadeyle; kişiliksizlik, ahlaksızlık ve karaktersizlik devlet memurluğu vakarıyla bağdaşmayan bir durumdur (Taşkın, 2006:211).

Söz konusu kavramlar kişiden kişiye değişiklik gösterebilecek anlamlara sahiptir. Bu nedenle bu kavramların anlamını tespit etmek için 657 sayılı DMK'nın “Davranış Ve İşbirliği” başlıklı 8. maddesinin esas alınması gerekir. Bu madde gereğince “Devlet memurları, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla

göstermek zorundadırlar.” (Başbakanlık, 2008). Bu hüküm devlet memurları ve kamu görevlilerinin belirli bir şekilde davranmaları gerektiğini belirtmektedir. Hüküm gereğince devlet memurları veya kamu görevlileri; resmi sıfatlarına yakışacak şekilde çalışkan, nazik, ağırbaşlı, terbiyeli, doğru, düzenli, saygın v.b. şekillerde davranmalı ve her zaman güven vermelidirler. İşte bu özelliklere aykırı davranışların olup olmadığı her olayın özelliklerine göre değerlendirilmeli ve disiplin suçu bakımından karar verilmelidir.

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu, yukarıda sayılan özelliklere aykırı olarak yapılan davranışlar oluşturur. Suçun hareketi “davranışta bulunmak” olarak tespit edilmiştir. Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum veya davranışta bulunma ile suç tamamlanmış olur. Bu eylem icrai bir hareketle gerçekleştirilebilir. Örneğin; çalışma arkadaşlarını veya iş sahiplerini rahatsız edecek düzeyde yüksek sesle sakız çiğnemek, iş sahiplerine saygısız davranmak icrai davranışlardır.

Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak disiplin suçu kasten gerçekleştirilebilir. Yukarıdaki örnekler türünden bir davranış bilerek ve istenerek yapılmış ise, yapan kasten hareket etmiştir.

Hukuka uygunluk nedenleri bu disiplin suçu bakımından geçerlidir. Cildindeki rahatsızlık nedeni ile sakal tıraşı olamayan devlet memuru veya kamu görevlisi için, hakkın kullanılması nedeniyle hukuka uygunluk nedeni vardır. Örnekte de belirtildiği üzere, disiplin suçunu oluşturan her olayın özelliklerine göre, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı incelenmelidir.

4.1.6. Görevine veya İş Sahiplerine Karşı Kayıtsızlık Göstermek veya İlgisiz Kalmak

Yukarıda da belirtildiği üzere kayıtsızlık; aldırmasız, ilgisiz, umursamaz, önemsemez ve lakayt olma durumudur. Devlet memuru veya kamu görevlisinin görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermesi ise; işine veya iş sahiplerine karşı önem vermeme, lakayt ve ilgisiz olma durumudur. İşine veya iş sahiplerine karşı bu tutumu sergileyen devlet memuru veya kamu görevlisi bu disiplin suçunu işlemiş olur.

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu, kayıtsız ve ilgisiz davranmak oluşturur. Devlet memuru veya kamu görevlisinin işine veya iş sahiplerine karşı; ilgisiz, umursamaz, tertipsiz, sistemsiz ve lakayt davranması suçun maddi unsuru bakımından hareketi oluşturur. Kayıtsız ve ilgisiz davranmak eylemi, ihmali olarak gerçekleştirilebilir. Örneğin, devlet memuru veya kamu görevlisi iş sahibini hiçbir gerekçesi yokken bekletiyorsa bu bir ihmali davranıştır.

Bu disiplin suçu taksirle işlenebilecek bir suçtur. Kanunun kayıtsız ve ilgisiz davranmak ibarelerini kullanmış olması, bu suçun taksirle işlenebileceğinin göstergesidir.

Hukuka uygunluk nedenleri bu disiplin suçu açısından da geçerlidir. Örneğin; devlet memuru veya kamu görevlisi amirinin emrini yerine getirirken ya da kanunun hükmünü yerine getirirken iş sahibine karşı ilgisiz ve kayıtsız kalabilir. Bu durumunda hukuka uygunluk nedeni vardır. Bu nedenle hukuka uygunluk nedenleri her olayın özellikleri ve gelişimine göre değerlendirilmeli ve hukuka uygunluk nedeni varsa ceza verilmemelidir.

4.1.7. Belirlenen Kılık ve Kıyafet Hükümlerine Aykırı Davranmak

Devlet memurları veya kamu görevlileri çalıştıkları kurumun tarafından çıkarılan kılık ve kıyafet yönetmeliğine uymak zorunda oldukları gibi, 16.7.1982 tarih ve 8/5105 numaralı Bakanlar Kurulu kararı ile çıkarılan “Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Ve Kıyafetine Dair Yönetmelik” hükümlerine de uymak zorundadırlar. Bu yönetmeliğe göre; kadın personel için; elbise, pantolon, etek temiz, düzgün, ütülü olmalıdır. Ayakkabılar veya çizmeler sade ve normal topuklu, boyalı olmalıdır. Görev yerinde baş daima açık, saçlar düzgün taranmış veya toplanmış, tırnaklar normal kesilmiş olmalı, kolsuz ve çok açık yakalı gömlek, bluz veya elbise ile stretch, kot ve benzeri pantolonlar giyilmemelidir. Etek boyu dizden yukarı ve yırtmaçlı olmamalı ve terlik tipi (sandalet) ayakkabı giyilmemelidir. Erkekler ise; elbiseler temiz, düzgün, ütülü ve sade; ayakkabılar kapalı, temiz ve boyalı giyilmelidir. Bina içinde ve görev yerinde baş açık olmalıdır. Saçlar, kulağı kapatmayacak biçimde ve normal duruşta enseden gömlek yakasını aşmayacak şekilde uzatılabilir ancak, temiz bakımlı ve taranmış olmalıdır. Sakal bırakılamaz. Kravat takmak zorunludur, bina içinde gömleksiz, kravatsız ve çorapsız dolaşılmalıdır.

Devlet memurları veya kamu görevlileri çalıştıkları kurumun tarafından çıkarılan kılık ve kıyafet yönetmeliğinin hükümlerine veya “Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Ve Kıyafetine Dair Yönetmelik” hükümlerine aykırı davrandıkları zaman bu disiplin suçunu işlemiş olurlar.

Maddi unsur bakımından; ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı davranmak disiplin suçunun oluşması için yeterlidir. Bu nedenle disiplin suçunun maddi unsuru bakımından hareket “yönetmelik hükümlerine aykırı davranmak” tır. Bu eylem ihmali bir davranışla gerçekleştirilebileceği gibi icrai bir davranışla da gerçekleştirilebilir. Kanunun yap dediğini yapmamak

şeklinde ortaya çıkan hareket ihmali bir davranıştır. Örneğin, devlet memurunun veya kamu görevlisinin işyerine kravatsız gelmesi ihmali bir davranıştır. Yönetmelik kravat takmayı zorunlu kıldığı için yapılan bu ihmali davranış disiplin suçunu oluşturur. Diğer taraftan yönetmelik işyerinde kravatsız dolaşmayı da yasaklamıştır. İşyerine kravatı ile gelip, bir süre sonra kravatını çıkararak işyerinde dolaşan devlet memuru veya kamu görevlisi de disiplin suçunu işlemiştir. Takılı olan kravatı çıkarmak icrai bir davranıştır. Kanunun yapma dediğini yapmak şeklinde ortaya çıkan bir hareket olması sebebiyle de icrai bir harekettir.

Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak disiplin suçu kasten işlenebileceği gibi taksirle de işlenebilir. Örneğin bilerek ve isteyerek kravatsız olarak işyerine gelmek durumunda kast söz konusudur. Kravat takmayı unutup işyerine gelmek durumunda ise, kravat takma yükümlülüğünü yerine getirmeyen devlet memuru veya kamu görevlisi; yazılı kurallardan doğan yükümlülüğünü dikkatsizlik ve özensizlik sonucunda yerine getirmeyerek, suç tipi bakımından neticenin gerçekleşmesine neden olmuştur. Bu durumda neticeyi fail hiç istememiş olmasına rağmen dikkatsizlik ve özensizliği nedeniyle taksirli davranmıştır.

Hukuka uygunluk nedenleri bu disiplin suçu bakımından geçerlidir. Örneğin devlet memurunun pantolonu işyerinde yırtılmış ve değiştirme olasılığı yok ise, zorda kalma nedeniyle hukuka uygunluk nedeni ortaya çıkar. Kendisine veya iş arkadaşlarına yönelmiş bir fiili saldırıyı defetmek amacıyla saldırgana karşı meşru savunma yapması durumunda elbisesi yırtılmış ise hukuka uygunluk nedeni vardır. Cildindeki rahatsızlık nedeni ile sakal tıraşı olamayan devlet memuru veya kamu görevlisi için, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni vardır. Örneklerden de anlaşılacağı üzere, disiplin suçunu oluşturan her olayın özelliklerine göre, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı incelenmelidir.

4.1.8. Görevin İşbirliği İçinde Yapılması İlkesine Aykırı Davranışlarda Bulunmak

657 sayılı DMK'nın 8. maddesine göre; devlet memurlarının, görevin işbirliği içerisinde yapılması esasına uygun olarak çalışması zorunludur. Devlet memuru veya kamu görevlisinin bu zorunluluğa aykırı davranışlarda bulunması disiplin suçu oluşturur.

Bu disiplin suçunun maddi unsuru bakımından hareket, aykırı davranışta bulunmaktır. Kanun bu disiplin suçu bakımından, bir önceki disiplin suçunda kullandığı aykırı davranmak terimi yerine aykırı davranışta bulunmak terimini kullanmıştır. Aykırı davranmak hem ihmali hem de icrai davranışla gerçekleştirilebilirken, aykırı davranışta bulunmak sadece icrai bir davranışla gerçekleştirilebilir. Davranışta bulunmak terimi, davranma işi durumunda bulunmak anlamına gelmektedir. Diğer taraftan hareket durumunda bulunmak anlamı da vardır. Bu nedenle kanun koyucu incelenen bu disiplin suçu ile ilgili olarak, icrai hareketleri işaret etmek için bu terimi kullanmıştır. Aksi durumda bir önceki disiplin suçunda olduğu gibi aykırı davranmak terimini veya davranmamak terimini kullanırdı.

İcrai bir hareketle işlenebilen bu disiplin suçunun oluşabilmesi için, işbirliği esasına aykırı davranışta bulunan devlet memuru veya kamu görevlisinin kasten hareket etmiş olması gerekir. Taksirle bu suçun işlenmesi mümkün değildir.

4.2. Kınama Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları

Uyarma cezasına göre bir üst derece daha ağır ceza olan kınama cezasında, devlet memuruna veya kamu görevlisine, görevinde ve

davranışlarında daha dikkatli olmasının yanında kusurlu olduğu da bildirilir (Orhan, 2003:46). Yazılı olarak yapılması gereken kınama bildirimini gerektiren disiplin suçları; 657 sayılı DMK'nın "Disiplin Cezalarının Çeşitleri İle Ceza Uygulanacak Fiil Ve Haller" başlıklı 125. maddesinin B bendinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımından kusurlu davranmak,
- b) Eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek,
- c) Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak,
- d) Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,
- e) Devlete ait resmi araç,gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak,
- f) Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek,
- g) İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,
- h) İş arkadaşlarına ve iş sahiplerine söz veya hareketle sataşmak,
- ı) Görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak ve bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak,
- j) Verilen emirlere itiraz etmek,
- k) Borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak,
- l) Kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak.
- m) **(Ek:17/9/2004-5234/1 md.)**Yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermek" (Başbakanlık, 2008).

4.2.1. Verilen Emir ve Görevlerin Tam ve Zamanında Yapılmasında, Görev Mahallinde Kurumlarca Belirlenen Usul ve Esasların Yerine Getirilmesinde, Görevle İlgili Resmi Belge, Araç ve Gereçlerin Korunması, Kullanılması ve Bakımından Kusurlu Davranmak

Çağdaş Ceza Hukukuna göre failin ceza sorumluluğunun doğabilmesi için, hareketinin tipik ve hukuka aykırı olmasının yanında, bu hareketin failine isnat edilebilir olması gerekir. Çağdaş Ceza Hukuku kusursuz cezalandırma yoluna başvurmaz. Kusurluluk, failin hukuka uygun hareket etmek ve hukuka aykırı hareket etmek seçeneklerinin bulunması, failin hukuka aykırı hareket etmek yolunu seçmiş ve gerçekleştirmiş olmasını, bu nedenle de kınanmasını ifade eder. Bu anlamda kusurun tespiti için; failin yaptığını biliyor olması (Kast), yaptığını bilmesi gerekiyor olması (Taksir) değerlendirmesinden sonra; ikinci aşamada, başka türlü davranabilme ihtimalinin olup olmadığı değerlendirilmesi ve son olarak davranışın hukuka aykırı olduğunu bilip bilmediği veya bilmesi gerekip gerekmediği değerlendirmesinin yapılması gerekir (Öztürk ve Erdem, 2006:182).

Failin kusurlu sayılabilmesi üç şartın gerçekleşmesine bağlıdır. Bunlardan birincisi failin kusurlu hareket yeteneğine sahip olması; ikincisi, somut olayda kusurlu hareket etmiş olması ve üçüncüsü kusurluluğu ortadan kaldıran bir nedenin bulunmamasıdır. Bu anlamda Ceza Hukukunda suçun manevi unsuru isnat (kusur) yeteneği ve kusurluluktan oluşur (Öztürk ve Erdem, 2006:184).

Failin, işlemiş olduğu bir fiil nedeniyle cezalandırılması, ancak hareketin gerçekleştirildiği anda kusur yeteneğinin bulunması durumunda mümkündür. Kusur yeteneğini failin kişisel nitelikleri belirler. Failde kusur yeteneğinin bulunması için, yaptığı hareketin haksızlık içerdiğini anlayabilmesi ve buna göre davranışlarını yönlendirebilmesi gerekir. Kural

olarak bütün insanların anlama ve davranışlarını yönlendirebilme yeteneğine sahip oldukları kabul edilir. Ancak ceza kanunları istisnai olarak bazı durumlarda bu yeteneklerin ortadan tamamen kalkabileceğini veya azalmış olabileceğini kabul etmiştir (Öztürk ve Erdem:184).

Ceza Hukuku bakımından failin değil, fiilin kusurlu olması gerekir. Bu nedenle failin yaşantısının asosyal olması, daha önce suç işlemiş olması kusurluluğunu ortaya koymaz. Kusurlu sayılabilmesi için bir hareket gerçekleştirmiş olmalı ve bu hareket kusurlu olmalıdır. Ceza hukukunda harekete ilişkin kusurluluk genel olarak kast ile ortaya çıkar. İstisna olarak da taksir şeklinde ortaya çıkar. Bu nedenle Ceza Hukuku suçun manevi unsurunu ararken, failin kastla mı taksirle mi hareketi gerçekleştirdiğini arar. Kastın varlığı için bilmek ve istemek unsurlarının bulunması şarttır.

Kusurluluğun ikinci ve istisnai türü olan taksir ile gerçekleştirilen hareketlerin cezalandırılabilmesi için, bunun kanunda açıkça öngörölmüş olması gerekir. 5237 sayılı TCK'da ki taksir ile ilgili düzenlemelerden taksirin unsurlarını çıkarmak mümkündür. Buna göre taksir; fiilin istenmemiş olması, zararlı sonuçları önlemeye yönelik davranış kurallarının ihlal edilmesi ve davranış kurallarına uymamanın faile isnat edilebilir olması unsurlarından oluşur (Toroslu, 2005:144-145).

Disiplin suçlarında kastın yokluğunda, kural olarak disiplin suçu oluşmaz. Ancak, 657 sayılı DMK'nın 125. maddesinde, kayıtsızlık göstermek, düzensiz davranmak ve kusurlu davranmak ibarelerine yer verilmiştir. Bu ibarelerin kullanılması disiplin suçlarının taksirle de işlenebileceği sonucunu doğurmaktadır. Buna rağmen, disiplin suçlarında kastın asıl, taksirin istisna olduğunu söylemek mümkündür (Livanelioğlu, 2003:39-40).

İncelenen bu disiplin suçunun maddi unsurunu, kusurlu davranmak oluşturur. Devlet memurunun veya kamu görevlisinin kanunun saydığı, yukarıda sayılan görevlerini ve sorumluluklarını yerine getirirken, kusurlu davranması suçun maddi unsuru bakımından hareketi oluşturur. Kusurun

sözcük anlamı, bilerek veya bilmeyerek bir işi gereği gibi yapmamaktır (TDK, 2008). Hukuki anlamı ise, yanılma, hata, yanlışlık, suç ve kabahattir (Tekin, 2007:192). Kusurlu davranmak eylemi, bir işi gereği gibi yerine getirmekte, bilerek veya bilmeyerek hata etmek, yanlışlık yapmak, suç işlemek şeklinde ortaya çıkar. Bu nedenle kusurlu davranmak icrai olarak gerçekleştirilebileceği gibi ihmali olarak da gerçekleştirilebilir. Örneğin, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde bilerek ve isteyerek kusurlu davranmak, devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından kurallara uymamak biçiminde veya kanunun emrinin yapılmaması şeklinde ihmali bir davranışla gerçekleştirilebilir. Bunun yanında, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunmasında kusurlu davranmak eyleminde, kusurluluk, bilerek ve isteyerek kötü kullanmak biçiminde icrai bir hareketle gerçekleştirilebilir.

İncelenen bu disiplin suçu taksirle işlenebilecek bir suçtur. Kanunun kusurlu davranmak ibaresini kullanmış olması bu suçun taksirle işlenebileceğinin göstergesidir. Uyarma cezasını gerektiren ve kayıtsızlık ve düzensiz davranmakla işlenebilen aynı içerikli suç ile bu suç arasındaki temel fark ise kusurun derecesidir. 657 sayılı DMK'nın 124. maddesindeki "durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre" ibaresinden çıkan sonuç da budur. Diğer taraftan, aynı eylemlerin kasıtlı olarak gerçekleşmesi durumu zaten, kanunun 125/C-a maddesinde düzenlenmiştir.

4.2.2. Eşlerinin, Reşit Olmayan veya Mahcur Olan Çocuklarının Kazanç Getiren Sürekli Faaliyetlerini Belirlenen Sürede Kurumuna Bildirmemek

657 sayılı DMK'nın 28. maddesinin son fıkrasına göre:

“Eşleri, reşit olmayan veya mahcur olan çocukları, yasaklanan faaliyetlerde bulunan memurlar bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler” (Başbakanlık, 2008).

Suçun maddi unsuru bildirmemektir. Kanunun yap dediğini yapmamak olarak değerlendirilen bu durum, ihmali bir davranıştır. Bu nedenle bu disiplin suçu ihmali davranışlarla işlenebilecek bir suçtur. Suçun gerçekleşmesi için eşleri, reşit olmayan veya mahcur olan çocukları, yasaklanan faaliyetlerde bulunan memurların bu durumu, kanunda belirtilen süre içerisinde bildirmemiş olmaları yeterlidir. Örneğin eşi avukatlık yapan bir memurun bu durumu kurumuna 15 gün içerisinde bildirmemesi suçun oluşması için yeterlidir.

Bu disiplin suçu hem kasten hem de taksir ile işlenebilir. Bildirim yükümlülüğü devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından unutulmuş ise, dikkatsizlik ve özensizlik nedeni ile taksir söz konusudur. Ancak bildirim yükümlülüğü bilerek ve istenerek yerine getirilmemişse kast vardır.

Hukuka uygunluk nedenleri bu suç bakımından da ortaya çıkabilir. Örneğin hastalık dolayısıyla raporlu olan bir devlet memurunun belirtilen 15 günlük süreyi kaçırmaması durumunda, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni ortaya çıkar. Bu gibi durumlarda olayın özellikleri incelenerek hukuka uygunluk nedenlerinin olup olmadığı tespit edilmelidir.

4.2.3. Görev Sırasında Amire Hal ve Hareketi İle Saygısız Davranmak

Devlet memurları veya kamu görevlileri, görev sırasında ve görevle ilgili olarak amirleri tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülük nedeni ile, devlet memuru veya kamu

görevlisinin amirine karşı her türlü durum ve hareketi ile saygılı davranması gerekir. Saygı, “değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusudur” (TDK, 2008). Saygılı davranmak ise bu duygu ve düşünceyle hareket etmektir. Bu durumun ölçüsü toplumda genel kabul görmüş davranış şekilleridir. Örneğin; devlet memurunun elindeki dosyayı uygun bir şekilde amirinin masasına bırakması saygılı bir davranış iken, dosyayı amirin masasına atmak saygısız bir davranıştır. Çalıştığı bölüme amiri geldiğinde memurun ayağa kalkması saygılı bir davranış iken, ayak ayak üstüne atması saygısız bir davranıştır.

Suçun maddi unsuru saygısız davranmak eylemidir. Bu eylem yapmak biçiminde gerçekleştirilebileceği gibi yapmamak biçiminde de gerçekleştirilebilir. Yukarıdaki örneklerden masaya atmak eylemi yapmak biçiminde bir icrai davranıştır. Ayağa kalkmamak veya toparlanmamak ise yapmamak biçiminde bir ihmali davranıştır. Bu durumda incelenen suçun maddi unsurunu oluşturan hareket; hem icrai olarak hem de ihmali olarak gerçekleştirilebilir.

Bu suçun gerçekleşmesi için devlet memurunun saygısız davranmak eylemini bilerek ve isteyerek, kast ile gerçekleştirilmesi gerekir. Aksi takdirde devlet memurunun deneyimsizlik, dikkatsizlik ve özensizliği sonucu meydana gelen ve saygısızca davranış olarak adlandırılacak her türlü davranışının cezalandırılabilmesi ortaya çıkar. Bu durum ise kanunun amacı ile çelişir. Örneğin çalıştığı Kurumun Genel Müdürü’nü fiziksel olarak tanımayan göreve yeni atanmış bir devlet memuru, çalıştığı birime Genel Müdür’ün gelmesi durumunda ayağa kalkmazsa, memurun cezalandırılabilmesi hakkaniyete ve kanunun ruhuna aykırı olur.

Ortopedik engelli bir devlet memurunun amirinin karşısında ayağa kalkması her zaman mümkün olmayabilir. Bu durumda memurun saygısızca davranmak nedeni ile cezalandırılması mümkün değildir. Bu durumda hukuka

uygunluk nedenlerinden, hakkın kullanılması söz konusudur. Bu nedenle hukuka uygunluk nedenleri bu suç bakımından da her olayın özellikleri incelenerek tespit edilmelidir.

4.2.4. Hizmet Dışında Devlet Memurunun İtibar ve Güven Duygusunu Sarsacak Nitelikte Davranışlarda Bulunmak

657 sayılı DMK “Davranış ve işbirliği” başlıklı 8. maddesinde; Devlet memurlarının, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hem hizmet içindeki hem de hizmet dışındaki davranışlarıyla göstermek zorunda oldukları belirtilmiş ve devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmalarını şartı getirilmiştir.

İtibar, saygınlık, saygı görme durumu olarak tanımlanabilir. Devlet memuru veya kamu görevlisi bakımından itibarlı olmak; saygı görmek, kişilikli, ahlaklı, karakterli olmaktır. Bir başka ifadeyle; kişiliksizlik, ahlaksızlık ve karaktersizlik devlet memurluğunun itibarını zedeleyen durumlardır.

Güven ise, “Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusudur” (TDK, 2008). Devlet memuru ve kamu görevlilerinin hem hizmet içinde hem de hizmet dışında inanılan, korku duyulmayan, kuşku duyulmayan davranışlar sergilemesi zorunluluktur.

Söz konusu kavramlar kişiden kişiye değişiklik gösterebilecek anlamlara sahiptir. Bu nedenle bu kavramların anlamını tespit etmek için 657 sayılı DMK’nın “Davranış Ve İşbirliği” başlıklı 8. maddesinin esas alınması gerekir. Bu hüküm devlet memurları ve kamu görevlilerinin belirli bir şekilde davranmaları gerektiğini belirtmektedir. Hüküm gereğince devlet memurları veya kamu görevlileri; resmi sıfatlarına yakışacak şekilde çalışkan, nazik, ağırbaşlı, terbiyeli, doğru, düzenli, saygın v.b. davranmalı ve her zaman

güven vermelidirler. İşte bu özelliklere aykırı davranışların olup olmadığı, her olayın özelliklerine göre değerlendirilmeli ve disiplin suçu bakımından karar verilmelidir.

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu, yukarıda sayılan özelliklere aykırı olarak hizmet dışında yapılan davranışlar oluşturur. Suçun hareketi “davranışta bulunmak” olarak tespit edilmiştir. Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu zedeleyecek davranışlarda bulunması ile suç tamamlanmış olur. Bu eylem icrai bir davranışla gerçekleştirilebileceği gibi ihmali bir davranışla da gerçekleştirilebilir. Örneğin; gittiği kahvehanede kumar oynandığını görüp, kumar oynanması ve oynatılması ile ilgili olarak yasal ihbar yükümlülüğünü yerine getirmeyen bir devlet memuru, ihmali bir davranışla bu disiplin suçunu işlemiş olur. Memur olmayan kişilerden sürekli olarak borç alan ve bunu alışkanlık haline getiren devlet memuru ise icrai bir davranışla bu disiplin suçunu işlemiş olur.

Hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak şeklinde tanımlanan disiplin suçu kasten gerçekleştirilebilir. Yukarıdaki örnekler türünden bir davranış bilerek ve istenerek yapılmış ise ancak disiplin suçu oluşur. Taksirle bu suçun işlenmesi mümkün değildir.

4.2.5. Devlete Ait Resmi Belge, Araç, Gereç ve Benzeri Eşyayı Özel İşlerinde Kullanmak

657 sayılı DMK'nın 16. maddesi, devlet memurlarının görevleriyle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri yetki verilen yerlerin dışına çıkaramayacaklarını ve özel işlerinde kullanamayacaklarını hüküm altına almıştır.

657 sayılı DMK' nın 125/B-e maddesi de yukarda bahsedilen maddeden hareket ederek; resmi belge, araç ve gereçleri özel işlerinde kullanan devlet memuru veya kamu görevlisinin kınama disiplin cezası ile cezalandırılacağını öngörmüştür.

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu, devlet memurunun veya kamu görevlisinin resmi belge, araç ve gereçleri özel işlerinde kullanması oluşturur. Suçun hareketi "kullanmak" olarak tespit edilmiştir. Kullanmak davranışı ancak icrai bir hareketle ortaya çıkar. Bu nedenle bu suçun ihmali bir davranışla işlenmesi mümkün değildir.

Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur. Resmi belge, araç ve gereçler; devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından kasten kullanıldığı anda suç gerçekleşmiş olur. Örneğin üzerine zimmetli bilgisayarı eşinin avukatlık bürosunda kullanırmak, zimmetindeki araçla ailesini gezdirmek v.b. davranışlar bu suçu oluşturur.

4.2.6. Devlete Ait Resmi Belge, Araç, Gereç ve Benzeri Eşyayı Kaybetmek

Devlete ait olan ve görevi nedeniyle devlet memuruna veya kamu görevlisine verilen resmi belge, araç ve gereci kaybetmek bu disiplin suçunu oluşturur. Kaybetmek durumunun gerçekleşmiş olması suçun oluşması için yeterlidir.

Kaybetmek sonucunu doğuran eylemler, ihmali olarak gerçekleştirilebilir. Bu suçun icrai bir hareketle işlenmesi mümkün değildir. Örneğin üzerine zimmetli zimba makinesini masasının üzerinde açıkta bırakan ve bu sebeple kaybolmasına neden olan devlet memuru veya kamu görevlisi bu suçu işlemiş olur. Suçun maddi unsurunu devlete ait belge, araç

ve gereçlerin kaybolmasına sebep olabilecek her türlü ihmali davranış oluşturur.

Suçun manevi unsurunu ise taksir oluşturur. Kaybetmek eylemi özelliği gereği kasten gerçekleştirilebilecek bir eylem değildir. Kasten gerçekleştirilirse kaybetmek değil, yok etmek, kullanılamaz hale getirmek v.b., başka sonuçlar ortaya çıkar. Bu nedenle de başka suçlar oluşur.

4.2.7. İş Arkadaşlarına, Maiyetindeki Personele ve İş Sahiplerine Kötü Muamelede Bulunmak

Muamele “Davranma, davranış” (TDK, 2008) anlamındadır. Kötü muamele ise beğenilmeyen, hoşça gitmeyen, kaba, kırıcı, iyi olmayan davranışta bulunmaktır. Devlet memurları ve kamu görevlileri; birlikte çalıştığı iş arkadaşlarına, emri altında bulunan personele ve iş sahiplerine karşı iyi davranışlarda bulunmak yükümlülüğü altındadırlar. Ortaya konulan davranışın iyi bir davranış mı, yoksa kötü bir davranış mı olduğunun tespitinde toplumdaki genel kabul görmüş kurallar ile birlikte örf ve adetlerin esas alınması gerekir.

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu, yukarıda sayılan özelliklere aykırı olarak yapılan davranışlar oluşturur. Suçun hareketi “kötü davranışta bulunmak” olarak tespit edilmiştir. Bu eylem icrai bir hareketle gerçekleştirilebilir. Toplumdaki genel kabul görmüş kurallar veya örf ve adetlere göre kötü olarak değerlendirilebilecek davranışın sergilenmesi ile suç tamamlanmış olur. Örneğin; çalışma arkadaşlarını veya iş sahiplerini azarlamak, bağırarak bu disiplin suçunu oluşturur.

İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak disiplin suçu kasten gerçekleştirilebilir. Yukarıdaki

örnekler türünden bir davranış bilerek ve istenerek yapılmış ise, yapan kasten hareket etmiştir.

4.2.8. İş Arkadaşlarına ve İş Sahiplerine Söz veya Hareketle Sataşmak

Sataşmak, rahatsız edici, tedirgin edici davranışlarda bulunmaktır. Bir kişiye kavga çıkarmak için söz veya hareketlerle çatmak, rahatsız edecek ölçüde takılmak, türünden davranışlar sataşmak olarak tanımlanabilir. Devlet memuru veya kamu görevlisi iş arkadaşlarını veya iş sahiplerini, sözleri veya hareketleri ile rahatsız edici, tedirgin edici davranışlarda bulunmamalıdır. Bu yükümlülüğüne aykırı davranışları disiplin cezasını gerektirir.

Suçun maddi unsuru “sataşmak” olarak tespit edilmiştir. Sataşmak eylemi ancak icrai bir davranışla gerçekleştirilebilecek bir eylemdir. Bu nedenle bu suçun ihmali bir davranışla gerçekleştirilebilmesi mümkün değildir. Örneğin dikkatsizlik nedeni ile iş sahibine çarpıp düşmesine sebep olmak bu suçu oluşturmaz. Ancak bilerek sataşmak ve rahatsız etmek amacıyla iş sahibine çarpıp düşmesine sebep olmak bu suçu oluşturur.

Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur.

4.2.9. Görev Mahallinde Genel Ahlak ve Edep Dışı Davranışlarda Bulunmak ve Bu Tür Yazı Yazmak, İşaret, Resim ve Benzeri Şekiller Çizmek ve Yapmak

Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları olarak tanımlanan ahlak kurallarına uygun davranmak, toplumun

örf ve adetlerine uygun davranmak devlet memurunun veya kamu görevlisinin yükümlülüğüdür. 657 sayılı DMK devlet memurunun veya kamu görevlisinin görev yerinde bu yükümlülüğe aykırı davranması yanında, bu kurallara aykırı yazı yazmasını, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmesini ve yapmasını da ayrıca belirterek bu disiplin suçunun içine almıştır.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketi genel ahlak ve edep kurallarına “aykırı davranışta bulunmak” oluşturur. Bunun yanında genel ahlak ve edep kurallarına aykırı içerikli “yazı yazmak”, “işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak” eylemleri de suçun maddi unsurunu oluşturan eylemlerdir. Maddi unsuru oluşturan bu davranışların ve eylemlerin görev yerinde yapılmış olması suçun gerçekleşmesi için şarttır. Görev yeri dışında ortaya çıkan bu tür davranış ve eylemler başka suçları oluşturur. Davranışta bulunmak, yazmak, çizmek eylemleri ancak icrai hareketlerle gerçekleştirilebilecek eylemlerdir. Bu nedenle bu suç, ancak icrai hareketle işlenebilecek bir suçtur.

Manevi unsur bakımından kastın bulunması gerekir. Kast yoksa bu disiplin suçu oluşmamıştır.

4.2.10. Verilen Emirlere İtiraz Etmek

Devlet memurlarının verilen emri yerine getirme yükümlülüğü, Anayasanın 137. maddesi ve 657 sayılı DMK'nın 11. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre; devlet memurları amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlere karşı sorumludurlar. Devlet memuru amirinden aldığı emri, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse, memur bu emri yapmak zorundadır.

Bu durumda emrin yerine getirilmesinden doğacak sorumluluk emri verene aittir. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Mevzuattaki bu düzenlemeler karşısında verilen emirlere itiraz etmek disiplin suçunun oluşabilmesi için, öncelikle emri veren ile alan arasında bir amir-memur, üst-alt ilişkisinin bulunması gerekir. İkinci şart olarak emrin meşru olması gerekir. Bir emrin meşru olabilmesi için; emri verenin yetkili olması, emri alanın bunu yerine getirmeye yetkili ve zorunlu olmasının yanında, kanunun öngördüğü şartları taşıması gerekir Yetkili merciin emrinin bir idari işlem olması sebebiyle; idari işlemlerde bulunması gereken yetki, şekil, neden, konu ve amaç unsurlarının, verilen emirde bulunması gerekir. Sayılan bu özelliklere sahip bir emre karşı itiraz etmek, karşı çıkmak bu disiplin suçunu oluşturur.

Suçun maddi unsuru “itiraz etmek” tir. İtiraz etmek karşı çıkmak anlamındadır. Karşı çıkmak eylemi ancak icrai bir hareketle mümkündür. İhmali davranışla emrin yerine getirilmemesi başka disiplin suçunu oluşturur.

Suçun manevi unsuru ise kasttır. Verilen emirlere karşı çıkmak, itiraz etmek davranışı ancak kasten gerçekleştirilebilir.

4.2.11. Borçlarını Kasten Ödemeyerek Hakkında Yasal Yollara Başvurulmasına Neden Olmak

5237 sayılı TCK 21/1 maddesi “Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir” (Sönmez, 2007:94). şeklinde kastı tanımlamıştır. Bu tanım karşısında kastın varlığı için bilmek ve istemek unsurlarının bulunması

şarttır. Kastın varlığı için fail tarafından suç oluşturan bir hareket bilerek ve istenerek gerçekleştirilmeli ve bu hareketin sonucunda meydana gelecek netice de öngörülüp istenmelidir.

Bu suçun maddi unsurunu, devlet memuru veya kamu görevlisinin borçlarını kasten ödememesi oluşturur. Ancak suçun oluşabilmesi için suçun faili dışında bir üçüncü kişi tarafından yasal yollara başvurulmuş olması gerekir. Burada yasal yoldan amaçlanan, üçüncü kişi tarafından yapılan talep üzerine icra dairesi tarafından ödeme emri gönderilmesidir.

Suçun manevi unsuru, kanunda açıkça belirtildiği gibi kasttır. Devlet memuru veya kamu görevlisinin bu disiplin suçuyla cezalandırılabilmesi için kastının varlığı şarttır. Bu nedenle, devlet memuru veya kamu görevlisinin borçlanma sebeplerine, borçlanma miktarına, ekonomik kriz nedeniyle düşülen bir aczin olup olmadığına bakılması ve borcunu ödememesinde kastının olup olmadığının tespit edilmesi, suçun manevi unsuru açısından zorunludur.

4.2.12. Kurumların Huzur Sükun ve Çalışma Düzenini Bozmak

657 sayılı DMK “Davranış ve işbirliği” başlıklı 8. maddesinde Devlet memurlarının, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hem hizmet içindeki hem de hizmet dışındaki davranışlarıyla göstermek zorunda oldukları belirtilmiş ve devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmalarını şartı getirilmiştir.

İşbirliği içerisinde çalışmanın gerçekleşebilmesi için, devlet memurlarının huzurlu, rahat, düzenli ve sakin bir çalışma ortamına sahip olmaları gerekir. Çalışma ortamının huzurunu, sakinliğini ve düzenini

bozacak davranışlarda bulunmak disiplin cezasını gerektiren davranışlar olarak tespit edilmiştir.

Bu disiplin suçunun maddi unsurunu oluşturan hareket kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini “bozmak” eylemidir. Bozmak eylemi bir hareket yapmayı gerektiren icrai bir harekettir. Bunun yanında devlet memurunun ödevlerini ve sorumluluklarını yerine getirmemesi, yasaklara uymaması da bu suçu oluşturur.

Suçun manevi unsurunu kast oluşturur. Bozmak eyleminin bilerek ve istenerek yapılması suçun oluşması için zorunludur.

4.2.13. Yetkili Olmadığı Halde Basına, Haber Ajanslarına veya Radyo ve Televizyon Kurumlarına Bilgi veya Demeç Vermek

657 sayılı DMK'nın “Basına bilgi veya demeç verme” başlıklı 15. maddesine göre; “Devlet Memurları, kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç veremezler. Bu konuda gerekli bilgi ancak bakanın yetkili kılacağı görevli illerde valiler veya yetkili kılacağı görevli tarafından verilebilir” (Başbakanlık, 2008).

Bu düzenleme ile yetkisi olmadan medya organlarına bilgi veya demeç veren devlet memuru veya kamu görevlisi disiplin suçu işlemiş olur.

Bu suçun maddi unsurunu “bilgi veya demeç vermek” oluşturur. Bilgi veya demeç vermek ancak icrai olarak gerçekleştirilebilir.

Suçun manevi unsuru ise kasttır.

4.3. Aylıktan Kesme Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları

657 sayılı DMK'ya göre aylıktan kesme cezası; disiplin amirleri tarafından verilen ve devlet memurunun veya kamu görevlisinin brüt aylığından 1/30-1/8 arasında kesinti yapılmasını gerektiren bir disiplin cezasıdır. 657 sayılı DMK aylıktan kesme cezasını gerektiren disiplin suçlarını 125. maddesinin C bendinde on madde halinde düzenlemiştir. Maddeye göre:

- “a) Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak,
 - b) Özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek,
 - c) Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak,
 - d) Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak,
 - e) Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek,
 - f) Görev yeri sınırları içerisinde her hangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak,
 - g) İkamet ettiği ilin hudutlarını izinsiz terk etmek,
 - h) Toplu müracaat veya şikayet etmek,
 - ı) Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,
 - j) Yasaklanmış her türlü yayını görev mahallinde bulundurmak”
- (Başbakanlık, 2008).

Bu maddede düzenlenen suçlar, daha önce incelenen suçlardan farklı olarak, tamamı kast unsurunu gerektiren suçlardır.

4.3.1. Kasıtlı Olarak; Verilen Emir ve Görevleri Tam ve Zamanında Yapmamak, Görev Mahallinde Kurumlarca Belirlenen Usul ve Esasları Yerine Getirmemek, Görevle İlgili Resmi Belge, Araç ve Gereçleri Korumamak, Bakımını Yapmamak, Hor Kullanmak

Uyarma cezasını gerektiren suçlardan 657 sayılı DMK 125/A-a maddesindeki disiplin suçu ile ilgili olarak yapılan açıklamalar ile, kınama cezasını gerektiren suçlardan 125/B-a maddesindeki disiplin suçu ile ilgili olarak yapılan açıklamalar sırasında belirtilen hususların kasıtlı olarak yapılması durumunda aylıktan kesme cezasını gerektiren bu suç ortaya çıkar.

Bu suçun oluşabilmesi için, daha önce yapılan açıklamalardaki gibi, suç tanımında belirtilen suçu oluşturan hareketlerin bilerek ve istenerek yapılması ve neticenin de öngörülüp istenmesi şarttır. Örneğin, verilen emri kasıtlı olarak yerine getirmeyen devlet memuru veya kamu görevlisine aylıktan kesme cezası uygulanır.

4.3.2. Özürsüz Olarak Bir veya İki Gün Göreve Gelmemek

TDK'ya göre (2008) özür, "Bir kusurun, bir suçun elde olmadan yapıldığını ileri sürme veya bu kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret." tir. 657 sayılı DMK nelerin özür olarak kabul edileceğini belirtmemiştir. Bu nedenle özür olarak kabul edilebilecek mazeretlerin neler olabileceği disiplin amirinin takdirine bırakılmıştır.

Devlet memuru veya kamu görevlisinin kabul edilebilir bir özrü olmaksızın bir veya iki gün görevine gelmemesi aylıktan kesme cezasını gerektiren disiplin suçunu oluşturur. Suçun maddi unsuru “gelmemek” olarak belirtilmiştir. Gelmemek hareketi ancak ihmali olarak gerçekleştirilebilen bir harekettir. Bu nedenle bu suç ihmali hareketle işlenebilen, kanunun yap dediğini yapmamak yolu ile ortaya çıkan bir suçtur.

Suçun manevi unsuru kasttır. Bu nedenle devlet memuru veya kamu görevlisinin bir veya iki günlük göreve gelmeme eylemi kasıtlı bir eylem olmak zorundadır.

4.3.3. Devlete Ait Resmi Belge, Araç, Gereç ve Benzerlerini Özel Menfaat Sağlamak İçin Kullanmak

Daha önce belirtildiği üzere; 657 sayılı DMK'nın 16. maddesi, devlet memurlarının görevleriyle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri yetki verilen yerlerin dışına çıkaramayacaklarını ve özel işlerinde kullanamayacaklarını hüküm altına almıştır.

657 sayılı DMK'nın 125/B-e maddesi, resmi belge, araç ve gereçlerin devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından özel işlerinde kullanılması durumunda kınama cezasını gerektiren disiplin suçunu düzenlemiştir. İncelenen bu suç ise; resmi belge, araç ve gereçlerin devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından özel menfaat sağlamak için kullanılması şeklinde ortaya çıkan disiplin suçudur. 125/B-e maddesinde düzenlenen suçtan farklı olarak bu suçta, resmi belge, araç ve gereçleri kullanan devlet memurunun veya kamu görevlisinin bunu “menfaat sağlamak” olarak tanımlanan özel bir kastla yapması durumu söz konusudur.

Bu suçunda maddi unsuru “kullanmak” olarak tanımlanmış olan icrai bir harekettir. Manevi unsuru ise menfaat sağlamak için kullanmak amacına yönelmiş özel kasttır. Örneğin; devlet memuru veya kamu görevlisi kendisine görevi nedeniyle verilmiş olan araçla para karşılığı yolcu taşırsa, bu disiplin suçu meydana gelir.

4.3.4. Görevle İlgili Konularda Yükümlü Olduğu Kişilere Yalan ve Yanlış Beyanda Bulunmak

657 sayılı DMK'nın bu düzenlemesine göre disiplin suçunun oluşabilmesi için, devlet memuru veya kamu görevlisinin görevleriyle ilgili bir konuda yükümlü oldukları kişilere karşı yapılmış yalan veya yanlış bir beyanın olması gerekir. Gerçeğe aykırı olarak beyanda bulunmak, yalan söylemek, sorulan hususlarda bilgisini az veya çok saklamak, gerçeği inkar etmek v.b. davranışlar yalan veya yanlış beyan olarak tanımlanabilir. Ayrıca, devlet memuru veya kamu görevlisinin yapmış olduğu yalan veya yanlış beyanların, görevle ilgili konularda olması ve beyanda bulunmakla yükümlü olduğu kişilere karşı yapılmış olması gerekmektedir. Örneğin herhangi bir arkadaşına yapılmış olan yalan beyan nedeniyle bu suçun ortaya çıkması mümkün değildir. Ancak amirine karşı ve sorumluluğunda olan bir konu ile ilgili yapılmış olan yalan beyan bu disiplin suçunu oluşturur.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket yalan veya yanlış beyanda bulunmaktır. Maddi unsurun oluşması için, devlet memurunun veya kamu görevlisinin; göreviyle ilgili bir konuda ve yükümlü olduğu kişilere karşı, gerçeğe aykırı olarak beyanda bulunması, beyanında yalan söylemesi, sorulan hususlarda bilgisini az veya çok saklaması, gerçeği inkar etmesi gereklidir.

Manevi unsur bakımından kastın bulunması yeterlidir. Suçun failinin, yalan veya yanlış beyanda bulunduğunu ve bu beyanlarının objektif olarak gerçeğe aykırı olduğunu bilmesi ve istemesi durumunda kast vardır. Failin unutkanlık, dalgınlık gibi nedenlerle gerçek dışı, yanlış beyanda bulunması durumunda bu suç oluşmaz. Diğer yandan, başkasını cezadan kurtarmak, korumak gibi iyi niyetle yalan veya yanlış beyanda bulunulması durumunda da bu suç oluşur.

4.3.5. Görev Sırasında Amirine Sözle Saygısızlık Etmek

Devlet memurları veya kamu görevlileri, görev sırasında ve görevle ilgili olarak amirleri tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülük nedeni ile, devlet memuru veya kamu görevlisinin amirine karşı her türlü söz ve hareketi ile saygılı davranması gerekir. Saygı, “değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusudur” (TDK, 2008). Saygılı davranmak ise bu duygu ve düşünceyle hareket etmektir. Bu durumun ölçüsü toplumda genel kabul görmüş davranış şekilleridir.

657 sayılı DMK'nın 125 /B-c bendinde düzenlenmiş olan ve yukarıda incelenen “Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak” suçu için daha önce yapılan açıklamalar bu suç içinde geçerlidir. Ancak önceki suç memurun saygısız hal ve hareketlerini düzenlemişken, incelediğimiz bu suç, memurun amirine karşı sözle saygısızlığını düzenlemiştir. Bu nedenle daha önce yapılan açıklamalarda memurun hal ve hareketleri yerine, bu suç için sözlerini değerlendirmek gerekir.

4.3.6. Görev Yeri Sınırları İçerisinde Her Hangi Bir Yerin Toplantı, Tören ve Benzeri Amaçlarla İzinsiz Olarak Kullanılmasına Yardımcı Olmak

Toplantı; belirli konular üzerinde halkı aydınlatmak ve bir kamuoyu yaratmak için, amaçlanan konuyu benimsetmek için, gerçek ve tüzelkişiler tarafından yapılan toplanma, bir araya gelme, kabarıklık oluşturmaktır. Tören ise; anma, kutlama, nişan, evlenme, ölüm gibi sebeplerle yapılan toplantıdır. 2911 sayılı “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu”nun 22. maddesine göre (Başbakanlık, 2008); kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde ve bunların eklentilerinde toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenemez. Kanunun bu hükmü karşısında, devlet dairelerinin herhangi bir toplantı, tören ve benzeri amaçlarla kullanılması mümkün değildir.

İncelenen bu suç yukarıda belirtilen yasağa aykırı hareket edenleri değil, yardımcı olanları cezalandırmayı amaçlayan bir disiplin suçudur. Yardımcı olmak doğrudan toplantı veya tören düzenlenmesine yardım etmektir. Bu nedenle bu suçun maddi unsurunu “yardımcı olmak, yardım etmek” oluşturur. Yardım etmek hareketi icrai bir harekettir. Bu nedenle bu disiplin suçu ancak icrai bir hareketle gerçekleştirilebilir. Örneğin görev yerinde bulunan bir odanın anahtarının, toplantı yapılması için başkalarına verilmesi hareketi bu türden bir harekettir.

Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur.

4.3.7. İkamet Ettiği İlin Hudutlarını İzinsiz Terk Etmek

Devlet memurları görev yaptıkları il sınırlarını izinsiz olarak terk edemezler. İl dışına çıkabilmeleri için izin almaları zorunludur. Resmi tatil günlerinde de olsa il dışına çıkışlarda izin alınması şarttır. Devlet memurlarının veya kamu görevlilerinin il dışına çıkabilmeleri için gerekli olan izin, idareye yazılı olarak başvurulup alınmalıdır. İkamet edilen ilin ilçelerine izinsiz olarak gidilmesi suç değildir.

Suçun maddi unsuru “il sınırlarını terk etmek” hareketidir. Bu hareket icrai bir hareket olduğundan bu disiplin suçu icrai hareketlerle işlenebilir bir suçtur.

Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur.

4.3.8. Toplu Müracaat Veya Şikayet Etmek

657 sayılı DMK'nın 21. maddesi, devlet memurlarına başvuru, şikayet ve dava açma hakkı tanımıştır. Ancak, birden çok devlet memurunun toplu olarak başvuruda veya şikayette bulunmaları yasaklanmıştır. Tez çalışmasının birinci kesim, 2.5.1.başlığı altında incelenen devlet memurlarına getirilen bu yasak, 657 sayılı DMK'nın “Toplu eylem ve hareketlerde bulunma yasağı” başlıklı 26. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde, birden fazla devlet memurunun toplu olarak söz veya yazı ile müracaatları ve şikayetlerini yasaklamıştır.

Devlet memurları veya kamu görevlilerinin şikayetleri; söz veya yazı ile en yakın amirden başlanarak silsile yolu ile yapılır. Eğer bir amir şikayet ediliyorsa, şikayet edilen amir atlanarak yapılır. Şikayet hakkını kullanan

devlet memurları veya kamu görevlileri hakkında, şikayetleri nedeniyle herhangi bir ceza verilmez.

İncelenen disiplin suçunun oluşabilmesi için; yukarıda belirtilen usullere aykırı hareket edilip, toplu olarak şikayet veya müracaatta bulunulması gerekir. Kanuna uygun olan şikayet veya müracaat hakkının toplu olarak yapılması disiplin cezasını gerektiren suçtur.

Suçun maddi unsurunu “toplu olarak müracaat veya şikayette bulunmak” hareketi oluşturur. Maddi unsuru oluşturan hareket icrai bir harekettir.

Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur.

4.3.9. Hizmet İçinde Devlet Memurunun İtibar ve Güven Duygusunu Sarsacak Nitelikte Davranışlarda Bulunmak

Çalışmanın üçüncü kesim, 4.2.4. başlığı altında incelenen “Hizmet Dışında Devlet Memurunun İtibar Ve Güven Duygusunu Sarsacak Nitelikte Davranışlarda Bulunmak” disiplin suçu için yapılan açıklamalar bu disiplin suçu için de geçerlidir. Ancak, devlet memurunun veya kamu görevlisinin itibar veya güven duygusunu sarsacak nitelikteki davranışlarının, hizmet içerisinde gösterilmesi durumunda bu suç ortaya çıkar.

4.3.10. Yasaklanmış Her Türü Yayını Görev Mahallinde Bulundurmak

5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25. maddesine göre:

“Soruşturma veya kovuşturmanın başlatılmış olması şartıyla 25.7.1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda, Anayasanın 174 üncü maddesinde yer alan inkılap kanunlarında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, 153 üncü maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, 155 inci maddesinde, 311 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 312 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 312/a maddesinde ve 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında öngörülen suçlarla ilgili olarak basılmış eserlerin tamamına hâkim kararıyla el konulabilir.

Hangi dilde olursa olsun Türkiye dışında basılan süreli veya süresiz yayın ve gazetelerin ikinci fıkrada belirtilen suçları içerdiklerine dair kuvvetli delil bulunması halinde, bunların Türkiye’de dağıtılması veya satışa sunulması, Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine sulh ceza hâkiminin kararı ile yasaklanabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı yeterlidir. Bu karar en geç yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Kırksekiz saat içinde hâkim tarafından onaylanmaması halinde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı hükümsüz kalır” (Başbakanlık, 2008).

Kanunun bu düzenlemesine göre, her türlü yayın ancak mahkeme kararı ile yasaklanabilir. Bu nedenle, mahkeme kararı ile yasaklanmamış olan bir yayının, yasaklanmış yayın olarak değerlendirilebilmesi mümkün değildir.

İncelenen disiplin suçu bakımından; mahkeme kararı ile yasaklanmış olan bir yayını görev yerinde bulduran devlet memuru veya kamu görevlisi disiplin suçu işlemiş olur. Yasaklanmış yayının okunup okunmadığının, kısa süreli bulundurulmasının, herhangi bir önemi yoktur.

Suçun maddi unsurunu oluşturan “yasak yayını görev yerinde bulundurmak” hareketi icrai bir harekettir. Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur.

4.4. Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları

Kademe ilerlemesi, devlet memurunun bulunduğu derecedeki kademesinin yükseltilmesidir (Aygün, 2006:112). İncelenen disiplin suçları devlet memurunun veya kamu görevlisinin gerçekleştirdiği fiilin ağırlık derecesine göre, bulunduğu kademede ilerlemesinin 1-3 yıl durdurulmasını gerektiren disiplin suçlarıdır. 657 sayılı DMK kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren disiplin suçlarını 125. maddesinin D bendinde ondört madde halinde düzenlemiştir. Maddeye göre:

- a) Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek,
- b) Özürsüz ve kesintisiz 3 - 9 gün göreve gelmemek,
- c) Görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak,
- d) Amirine veya maiyetindekilere karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı fiil ve hareketler yapmak,
- e) Görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak veya kullandırmak,
- f) Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek,
- g) **(Mülga:17/9/2004-5234/33 md.)**
- h) Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak,
- ı) Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak,
- j) Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak,
- k) Açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak,
- l) Amirine, maiyetindekilere, iş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek,

m) Diplomatik statüsünden yararlanmak suretiyle yurt dışında, haklı bir sebep göstermeksizin ödeme kabiliyetinin üstünde borçlanmak ve borçlarını ödemedeki tutum ve davranışlarıyla Devlet itibarını zedelemek veya zorunlu bir sebebe dayanmaksızın borcunu ödemediği yurda dönmek,

n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak,

o) Herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak” (Basbakanlık, 2008).

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren suçlar, tez çalışmasının daha önceki bölümlerinde incelenen suçlarla benzerlik gösterdiğinden, bu bölümde; farklılıkları olan suçlar ele alınacaktır. Farklılıklar dışında daha önce incelenen suçlara gönderme yapılarak örneklenmeye çalışılacaktır.

4.4.1. Göreve Sarhoş Gelmek, Görev Yerinde Alkollü İçki İçmek

Alkollü içki, uyuşturucu veya keyif verici bir madde kullanmak nedeniyle, kendini bilmeyecek duruma gelmek sarhoşluk halidir. Devlet memurunun veya kamu görevlisinin kendini bilemeyecek durumda sarhoş halde göreve gelmesi durumunda bu suç ortaya çıkar. Kanun koyucunun “sarhoş” ibaresini kullanmış olmasına dikkat etmek gerekir. Kendini bilemeyecek kadar sarhoş olmadan, alkollü içki, uyuşturucu veya keyif verici bir madde kullanarak göreve gelmek bu suç için yeterli değildir. Kanun koyucunun sarhoş olmak durumunu aradığını, suçun devam eden, “görev yerinde alkollü içki içmek” ibaresinden de çıkarmak mümkündür. Suçun ikinci bölümünde alkollü içki içmek davranışını arayan kanun koyucunun, suçun birinci bölümünde sarhoş olmak durumunu aradığı açık olarak ortadadır. Bunun yanında ceza kanunu tarafından yasaklanmış olan maddelerin kullanımı ceza hukuku açısından suçu meydana getirir.

Devlet memurunun veya kamu görevlisinin sarhoş olup olmadığının tespiti özellikle tanık beyanları veya doktor raporu ile yapılabilir.

5237 sayılı TCK'nın 34. maddesi; alkol ve uyuşturucu madde kullanımını, iradi olup olmamasına göre ayrı sonuçlara bağlamıştır. Fail irade dışı olarak alkol veya uyuşturucu madde alarak suç işlemişse ceza verilmeyeceğini, iradesi ile kullanmışsa ceza verileceğini belirtmiştir. Bu düzenleme ile alkol ve uyuşturucu kullanımının isnat yeteneğini nasıl etkilediğini hüküm altına almıştır. Bu düzenlemeden hareketle, incelenen disiplin suçu bakımından suçun ortaya çıkabilmesi için; alkollü içki, uyuşturucu veya keyif verici maddelerin devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından iradi olarak alınmış olması şarttır.

Suçun maddi unsurunu sarhoş olarak görev yerine gelmek hareketi oluşturur. Manevi unsurunu ise, devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından alkollü içki, uyuşturucu veya keyif verici maddelerin etkisi altında kalmak amacıyla iradi olarak alınması durumunda kast, etkisi altında kalmayı istemeden alınıp etkisi altında kalınması durumunda taksir oluşturur. Sarhoş olmak amacıyla öğle arasında içki içip görev yerine gelen memurun hareketi birinci duruma örnektir. Öğle arasında katıldığı resim sergisi kokteylinde etkilenmeyeceğini düşünerek bir ölçek içki içip sarhoş olup görev yerine gelen memurun davranışı ise ikinci duruma örnektir. Açıklanan nedenlerle bu disiplin suçunun hem kast ile hem de taksir ile işlenmesi mümkündür.

Devlet memuru veya kamu görevlisinin tedavi amaçlı olarak, doktor tarafından verilen ilaçları kullanması nedeniyle, sarhoşluk ortaya çıkması durumunda hukuka uygunluk nedeni ortaya çıkar.

Suçun ikinci bölümü olan "görev yerinde alkollü içki içmek" ise başka bir suç olarak düzenlenmiştir. Görev yerinde herhangi bir biçimde alkol ve benzeri maddeleri kullanmayı yasaklamayı amaçlayan bu düzenleme ile, disiplin suçunun ortaya çıkması için; devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından çok az da olsa alkollü içki veya benzerlerinin içilmiş olması

yeterlidir. Ayrıca sarhoş olunması şartı kanun koyucu tarafından aranmamıştır.

Bu disiplin suçu da icrai hareketle işlenebilen, manevi unsuru kast olan bir suçtur.

4.4.2. Özürsüz ve Kesintisiz Olarak 3-9 gün Göreve Gelmemek

Tez çalışmasının 4.3.2. numaralı “Özürsüz Olarak Bir veya İki Gün Göreve Gelmemek” disiplin suçu için yapılan açıklamalar bu disiplin suçu için de geçerlidir. Bu suç bakımından farklılık ise özürsüz olarak göreve gelmemek eyleminin kesintisiz olarak en az 3, en fazla ise 9 gün sürmüş olması gerekliliğidir. Bu nedenle 2 güne kadar özürsüz göreve gelmeme durumunda aylıktan kesme, 3-9 gün arası göreve kesintisiz olarak gelmeme durumunda kademe ilerlemesinin durdurulması cezası uygulanmalıdır. Göreve gelmeme hareketinin kesintisiz olması da bu disiplin suçunun bir başka özelliğidir. Örneğin 2 gün göreve gelmeyip, 1 gün gelip, tekrar 2 gün göreve gelmeyen devlet memuru veya kamu görevlisi hakkında bu kademe ilerlemesinin durdurulması cezası vermek ancak tekerrür sebebi ile olabilir. Çünkü işlenen suçun cezası aylıktan kesmektir. Ancak 4 gün kesintisiz olarak göreve gelmeyen devlet memuru veya kamu görevlisi hakkında doğrudan bu disiplin suçu nedeni ile kademe ilerlemesinin durdurulması cezası uygulanmalıdır.

4.4.3. Görevi İle İlgili Olarak Her Ne Şekilde Olursa Olsun Çıkar Sağlamak

657 sayılı DMK'nın 29. maddesi; devlet memurlarının hediye istemesini ve almasını, iş sahiplerinden borç para istemesini ve almasını yasaklamıştır. 30. maddesi ise; denetimi altında bulunan veya kendi görevi veya mensup olduğu kurum ile ilgisi olan bir teşebbüsten, doğrudan doğruya veya aracı eliyle her ne ad altında olursa olsun bir menfaat sağlamasını yasaklamıştır. Bu hükümlere aykırı hareket eden devlet memuru veya kamu görevlisi bu disiplin suçunu işlemiş olur.

Suç çözümlemesi bakımından tez çalışmasının 4.3.3. numaralı başlığı altında yapılan açıklamalar, bu suç için de geçerlidir.

Örneğin tapu memurunun yeni evini tescil ettiren bir iş sahibinden hediye istemesi veya alması, çalıştığı kurumun idari mali işlerine bakan memurun iş yapılan müteahhitten borç istemesi v.b. durumlarda disiplin suçu işlenmiş olur.

4.4.4. Amirine veya Maiyetindekiler Karşı Küçük Düşürücü veya Aşağılayıcı Fiil ve Hareketler Yapmak

Bir kimseyi küçük düşürmek; gördüğü itibarı, değerini, şerefini, onurunu, kişiliğini sarsmaktır. Hemen hemen aynı anlama gelen aşağılamak ise; gerçek değerinin altında göstermek, hor görmek, küçültücü davranışlarda bulunmaktır. Devlet memuru veya kamu görevlisinin üstü durumundaki amirlerine veya altında bulunan memurlarına karşı aşağılayıcı veya küçük

düşürücü fiil veya hareketlerde bulunması durumunda disiplin suçu ortaya çıkar.

Bu disiplin suçunu tez çalışmasının 4.2.3., 4.2.7 ve 4.3.5 numaralı başlıklarda incelenen suçlardan ayırt etmeye yarayan özellikleri şu şekilde belirlenebilir:

Devlet memurunun veya kamu görevlisinin küçük düşürücü veya aşağılayıcı eylemi öncelikle hareket veya fiil ile ortaya çıkmış olmalıdır. Bu hareket veya fiiller amirine veya altında bulunan memurlara yönelmiş olmalıdır. Örneğin, devlet memurunun amirinin yüzüne karşı evrak fırlatması, altında bulunan memurunun üzerine su atması bu disiplin suçunu oluşturan hareketlerdendir.

Bu disiplin suçu icrai hareketlerle işlenebilen, manevi unsuru kast olan bir suçtur.

4.4.5. Görev Yeri Sınırları İçinde Herhangi Bir Yeri Toplantı, Tören, ve Benzeri Amaçlarla İzinsiz Kullanmak veya Kullandırmak

Tez çalışmasının 4.3.6. numaralı başlığı altında incelenen disiplin suçuyla ilgili olarak yapılan açıklamalar bu suç için de geçerlidir. Gönderme yapılan disiplin suçundan farkı ise, görev yeri sınırları içerisinde herhangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanılmasına yardımcı olmak değil, doğrudan kullanmak veya kullandırmaktır.

Örneğin; devlet memuru veya kamu görevlisinin, üyesi olduğu sivil toplum örgütünün yönetim kurulu toplantısı için, çalıştığı kurumun herhangi

bir yerini izinsiz olarak kullanması veya kullandırması durumunda bu disiplin suçu ortaya çıkar.

4.4.6. Gerçeğe Aykırı Rapor ve Belge Düzenlemek

Devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından görevin yapıldığı sırada ve görev nedeniyle düzenlenen belgeler resmi belgedir. Resmi belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi hem ceza hukuku bakımından hem disiplin hukuku bakımından suçtur.

İncelenen disiplin suçu, belgenin veya raporun tamamen veya kısmen gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde gerçekleşmiş olur. Gerçeğe aykırı olarak düzenlenmiş olan resmi evrakın kullanılması, kanun tarafından ayrıca aranmamıştır. Bir resmi belgenin gerekli şartları bulunmadığı halde bulundu diye gösterilmesi, imzanın imzayı atması gerekene ait olmadığı halde aitmiş gibi onaylanması, belgenin aslına aykırı kopya düzenlenmesi v.b. durumlarda disiplin suçu ortaya çıkmış olur.

Suçun hareketi icrai bir harekettir. Manevi unsuru ise kasttır.

4.4.7. Ticaret Yapmak veya Devlet Memurlarına Yasaklanan Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunmak

657 sayılı DMK'nın 28. maddesi gereğince; devlet memurları 6762 sayılı T.T.K.'ya göre tacir veya esnaf olarak değerlendirilebilecek herhangi bir faaliyette bulunamazlar. Ticaret ve sanayi kuruluşlarında görev alamazlar. Ticari mümessil, ticari vekil, kolektif şirket ortağı, limitet şirket ortağı,

komandit şirketlerde sınırsız sorumlu komandite ortak olamazlar. Anonim şirketlerde ortak olabilirler ancak, herhangi bir görev alamazlar. Kanunun saydığı bu yasaklara aykırı davranan devlet memuru veya kamu görevlisi incelenen bu disiplin suçunu işlemiş olur.

Suçun maddi unsurunu yukarıda açıklanan yasağa aykırı hareket etmek oluşturur. Bu nedenle suç ancak icrai bir hareketle işlenebilir. Manevi unsur ise kasttır.

Devlet memurunun akşamları taksi şoförlüğü yapması, öğretim görevlisinin özel dershanede ders vermesi, devlet memurunun bakkal dükkanı işletmesi v.b. durumlar suça örnektir.

4.4.8. Görevin Yerine Getirilmesinde Dil, Irk, Cinsiyet, Siyasi Düşünce, Felsefi İnanç, Din ve Mezhep Ayrımı Yapmak, Kişilerin Yarar veya Zararını Hedef Tutan Davranışlarda Bulunmak

657 sayılı DMK 7. maddesinde devlet memurlarının tarafsızlığını sağlamak, siyasi, ideolojik, dinsel, etnik v.b. ayırım yapmamalarını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Devlet memurlarının tarafsız davranma yükümlülüğü olarak adlandırılan bu durum, tez çalışmasının 2.4.2. numaralı başlığı altında incelenmiştir. Bahse konu bölümde yapılan açıklamalar bu suç için de geçerlidir.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler “yapmak” ve “bulunmak” olarak belirtilmiştir. Bu hareketler icrai hareketlerdir. Manevi unsur ise kasttır.

4.4.9. Belirlenen Durum ve Sürelerde Mal Bildiriminde Bulunmamak

Mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü; Anayasa'nın 71. maddesinde, 657 sayılı DMK'nın 14. maddesinde, 3628 sayılı "Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet Ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu" ve 10.08.1990 tarih ve 90/748 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konan ve 15.11.1990 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan "Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik"te düzenlenmiştir. Devlet memurları ve kamu görevlilerinin bu yükümlülüğü tez çalışmasının 2.4.7. numaralı başlığı altında incelenmiştir. Bahse konu bölümde yapılan açıklamalar bu disiplin suçunun dayanağını oluşturur. Devlet memuru veya kamu görevlisi sayılan hukuki düzenlemelerdeki mal bildiriminde bulunma yükümlülüğünü yerine getirmediğinde iş bu disiplin suçunu işlemiş olur.

Mal bildiriminde bulunmamak hareketi; kanunun yap dediğini yapmamak olarak adlandırılan ihmali bir harekettir. Suçun manevi unsuru ise kast ve taksir oluşturur. Mal bildiriminde bulunmamak hareketi bilerek ve istenerek gerçekleştirilebileceği gibi, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak taksirle de gerçekleştirilebilir.

4.4.10. Açıklanması Yasaklanan Bilgileri Açıklamak

Devlet memurları 657 sayılı DMK ve diğer özel kanunlarla açıklanması yasaklanmış olan bilgileri açıklayamazlar. 657 sayılı DMK'nın 15. maddesinin 2. fıkrasına göre, askeri hizmet ile ilgili bilgiler yetkili personel dışında hiç kimse tarafından açıklanamaz. Bir başka yasaklama ise 213 sayılı V.U.K.'da düzenlenmiştir. Kanunun "Vergi Mahremiyeti" başlıklı 5.

maddesine göre (Başbakanlık, 2008); vergi işlem ve incelemeleri ile uğraşan memurlar, görevleri dolayısıyla mükelleflerle ilgili olarak öğrendikleri bilgileri kendileri veya üçüncü kişiler yararına kullanamazlar. 657.sayılı DMK ve diğer özel kanunlarla açıklanması yasaklanmış olan bilgileri açıklayan devlet memurları veya kamu görevlileri disiplin suçu işlemiş olurlar.

Suçun maddi unsuru, açıklanması yasaklanmış olan bilgileri “açıklamak” tır. Manevi unsuru ise kasttır.

4.4.11. Amirine, Maiyetindekilere, İş Arkadaşları veya İş Sahiplerine Hakarete Bulunmak veya Tehdit Etmek

Hakaret; bir kimseye, belirli bir fiil veya belirsiz bir olgu yükleyerek, onu başka insanlar önünde küçük düşürmek, onurunu, saygınlığını, şerefini incitmek, halkın kötü ve tarafı algılamasına ve davranmasına maruz bırakmaktır. Hakaret gıyapta hakaret ve huzurda hakaret olmak üzere iki biçimde ortaya çıkar. Mağdurun olmadığı bir ortamda fail tarafından, başka insanlarla konuşarak, yazışarak, iletişim kurarak mağdura hakaret edilmesi durumunda gıyapta hakaret söz konusudur. Gıyapta hakaretin gerçekleşmesi için; mağdurun hakaret anında orda bulunmaması, en az üç kişi ile yapılması ve son olarak mağdurun saygınlık ve şöhretine saldırı biçiminde gerçekleşmesi gerekir. Sayılan bu üç şart gıyapta hakaretin maddi unsurudur. Manevi unsuru ise kasttır. Huzurda hakarete ise mağdurun varlığında, duyabileceği, görebileceği şekilde yapılan belirli isnatlar olmalıdır. Huzurda hakaretin maddi unsuru için, hareketin yapıldığı anda mağdurun orada bulunması ve isnadı algılaması gerekir. Manevi unsur kasttır (Soyaslan, 2005:232-243).

Tehdit te, bir kişiye gelecekte bir kötülük yapılacağı beyan edilmektedir. Tehdit suçunda; suçun mağduruna veya yakınlık duyduğu

üçüncü bir kişiye; onların hayatına, vücut bütünlüğüne, cinsel dokunulmazlığına, özgürlüğüne, onuruna, malvarlığına karşı bir zarar verileceğinin bildirilmesi söz konusudur. Maddi unsur bakımından suçun ortaya çıkması için, tehdide konu saldırının gerçekleşebilir olmasının yanında uğratılacağı bildirilen zararın belirli ve haksız olması da gerekir. Suçun manevi unsuru kasttır (Tezcan v.d., 2007:325-333).

Hakaret ve tehdit, ceza hukukunda suç olduğu gibi disiplin hukukunda da suç olarak düzenlenmiştir. İncelenen suç bakımından hakaret ve tehdit eylemlerinin; devlet memuru veya kamu görevlisi tarafından, amirine, altında çalışan memurlara, iş arkadaşlarına veya iş sahiplerine karşı gerçekleştirilmesi durumunda disiplin suçu oluşur.

4.4.12. Diplomatik Statüsünden Yararlanmak Suretiyle Yurt Dışında, Haklı Bir Sebep Göstermeksizin Ödeme Kabiliyetinin Üstünde Borçlanmak ve Borçlarını Ödemedeki Tutum ve Davranışlarıyla Devlet İtibarını Zedelemek veya Zorunlu Bir Sebebe Dayanmaksızın Borcunu Ödemeden Yurda Dönmek

Diplomatik görevli olarak yabancı devletlerde bulunan devlet memurlarının devlet itibarını ve görev onurunu zedeleyici davranışlarda bulunma yasağını 657 sayılı DMK'nın 9. maddesi hüküm altına almıştır. Yabancı devletlerde bulunan devlet memurlarının yapmış olduğu her türlü davranış, sadece kendilerini değil doğrudan devleti de ilgilendirdiğinden, diplomatik görevli memurlar kendilerinin ve devletin itibarını, onurunu zedeleyici davranışlarda bulunamazlar.

İncelenen bu disiplin suçu, diplomatik görevli devlet memurlarının, diplomatik statüsünden yararlanmak suretiyle, yurt dışında borçlanmak ve

borçlarını ödememek sebebi ile devletin itibarını zedelediklerinde ortaya çıkan bir suçtur. Suçun maddi unsuru madde metninde sayılan davranışlardır. Manevi unsuru ise kasttır.

4.4.13. Verilen Görev ve Emirleri Kasten Yapmamak

657 sayılı DMK'nın 11. maddesi hükümlerine uygun olarak verilmiş olan emirleri kasten yerine getirmeyen devlet memuru veya kamu görevlisi kademe ilerlemesinin durdurulmasını gerektiren bu disiplin suçunu işlemiş olur.

Tez çalışmasının 4.2.1. başlığı altında incelenen suçla ilgili olarak yapılan açıklamalar bu suç için de geçerlidir. Ancak bu disiplin suçu bakımından dikkat edilmesi gereken manevi unsurunun "kast" olmasıdır. Kanun "kasten yapmamak" biçiminde açık hükmü karşısında, bu disiplin suçunun manevi unsuru kast olmalıdır.

4.4.14. Herhangi Bir Siyasi Parti Yararına veya Zararına Fiilen Faaliyette Bulunmak

Anayasanın 68. maddesi devlet memurlarının siyasi partilere üye olamayacağını, 657 sayılı DMK'nın 7. maddesi ise devlet memurlarının tarafsız olmaları gerektiğini belirtmiştir. Devlet memuru veya kamu görevlisi bu yükümlülüklerine aykırı olarak, herhangi bir siyasi partinin yararına veya zararına faaliyetlerde bulunamaz.

İncelenen disiplin suçu, devlet memurunun veya kamu görevlisinin herhangi bir siyasi parti yararına propaganda yapmak, afiş asmak, bildiri dağıtmak gibi faaliyetlerde bulunmalarını yasaklamıştır. Bunun yanında herhangi bir siyasi parti aleyhine olarak propaganda yapmak, karalamak türünden faaliyetlerde bulunmayı da yasaklanmıştır. Bu nedenle devlet memuru veya kamu görevlisinin görev sırasında veya görevle ilgili olarak tarafsızlığı şarttır. Tarafsızlığına gölge düşürecek herhangi bir siyasi faaliyeti disiplin cezasını gerektirir.

Suçun maddi unsuru “fiilen faaliyet yapmak” olarak belirtilmiştir. Maddi unsuru oluşturan faaliyet yapmak icrai bir harekettir. Manevi unsuru ise kasttır.

Devlet memuru veya kamu görevlisinin mesai arkadaşlarına iktidar partisine ait seçim broşürlerini dağıtması veya herhangi bir partiyi eleştiren broşürler dağıtması bu suçu oluşturur.

4.5. Devlet Memurluğundan Çıkarma Cezasını Gerektiren Disiplin Suçları

657 sayılı DMK’da düzenlenmiş olan disiplin suçlarından, sonuçları bakımından en önemli olan disiplin suçları, devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektirenlerdir. Devlet memurluğundan çıkarma, bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmayı ifade eder ve kişiye devlet memuru olma niteliğini kaybettirir. Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılan devlet memuru, bir daha devlet memuru olarak atanamaz.

657 sayılı DMK devlet memurluğundan çıkarmayı gerektiren suçları 125. maddesinin E bendinde düzenlemiştir. 125-E maddesinde düzenlenen suçlar şunlardır:

“a) İdeolojik veya siyasi amaçlarla kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımda bulunmak,

b) Yasaklanmış her türlü yayını veya siyasi veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek,

c) Siyasi partiye girmek,

d) Özürsüz olarak (...) (1) bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek,

e) Savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda amirlerin verdiği görev veya emirleri yapmamak,

f) Amirine ve maiyetindekilere fiili tecavüzde bulunmak,

g) Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak,

h) Yetki almadan gizli bilgileri açıklamak,

ı) Siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev mahallinde gizlemek,

j) Yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak,

k) 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna aykırı fiilleri işlemek” (Başbakanlık, 2008).

4.5.1. İdeolojik veya Siyasi Amaçlarla Kurumların Huzur, Sükun ve Çalışma Düzenini Bozmak, Boykot, İşgal, Engelleme, İş Yavaşlatma ve Grev Gibi Eylemlere Katılmak veya Bu Amaçlarla Toplu Olarak Göreve Gelmemek, Bunları Tahrik ve Teşvik Etmek veya Yardımda Bulunmak.

Madde metninin ilk cümlesi, kurumların huzur sükun ve çalışma düzenini bozmak eylemlerini düzenlemiştir. Bu eylemler kınama cezasını gerektiren disiplin suçunu oluşturan eylemlerdir. Ancak devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren suçun gerçekleşebilmesi için, bu eylemlerin ideolojik ve siyasal amaçlarla gerçekleştirilmiş olmasını öngörmüştür. Bu nedenle, suçun çözümlenebilmesi için ideoloji ve siyasal amaç kavramlarının açıklanması gereklidir. Maddenin devamında boykot, işgal, engelleme, işi yavaşlatma ve grev kavramları da kullanılmış ve bu eylemlere katılmayı suç olarak düzenlemiştir. Dolayısıyla bu kavramların da açıklanması gerekmektedir.

Bu madde metninde geçen ideoloji ve siyasal amaç kavramları açısından 657 sayılı DMK'da herhangi bir açıklık yoktur. Tez çalışması ile ilgili olarak yapılan kaynak araştırmasında bu kavramlar için çeşitli kaynaklarda benzer ifadeler kullanıldığı görülmektedir (Kapani, 1992; Doğan, 2000; Aydoğdu, 2005; Cevizci, 2005; Hançerlioğlu, 2006; Tekin, 2007).

İdeoloji kavramı ilk olarak onsekizinci yüzyılda Fransız düşünür Destutt de Tracy tarafından kullanılarak, "fikirler bilimi" olarak ileri sürülmüştür. Daha sonra sosyal bilimler tarihinde çok tartışılmış ve bu güne kadar yeterli ve herkes tarafından kabul edilebilir bir tanım yapılamamıştır. Bugün sosyal bilimciler arasında çok sayıda anlamda kullanılan ideoloji kavramının anlamlarından bazıları aşağıda ki gibidir:

“Toplumsal yaşamda anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci.”

“Belirli bir toplumsal gruba ait fikirler toplamı.”

“Egemen siyasi iktidarları meşrulaştırmaya yarayan fikirler toplamı.”

“Eylem amaçlı inançlar toplamı” (Aydoğdu, 2005:211-212).

Birkaç örneği verilen anlamlardan çıkan sonuca göre ideoloji kavramını; “insanın dünyaya, yaşadığı topluma, yaşadığı sürece, dine, maddi varlıklara bakış açısını belirleyen eyleme yönelik inanç ve düşünce sistemleri” olarak tanımlamak mümkündür (Cevizci, 1996:359).

Siyaset kavramı ise; iktidarla ilgili bireysel tutum ve davranışlardan başlayıp, ulusal ve uluslar arası düzeyde devlet faaliyetlerini içine alan bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Marshall, 1999:667). Bir çok tanım yapılmasına rağmen; en genel anlamıyla “değerlerin otoriteye dayalı olarak dağıtılması” siyaset olarak adlandırılmıştır (Kapani, 1992:17). Bu nedenle siyaset yapmak temel olarak siyasal iktidarı ele geçirmeye yönelik, siyasal iktidarın kaynaklarının nasıl kullanılacağına yönelik bir yönetim talebidir. Bu talep devlet ve toplumun yönetilmesini kapsayan bir taleptir.

Boycot; toplumda doğru ve yararlı olarak kabul edilmeyen bir karar veya davranışa karşı alınan olumsuz tavidir. Boykot sözle yapılabileceği gibi eylemle de yapılabilir. Alınan olumsuz tavrın boykot olarak kabul edilebilmesi için, belirli bir topluluğun boykota katılması gerekir. Bireysel boykot yapılamaz. Boykotta karşı tarafa zarar vererek onu zor duruma sokup isteklerin kabul ettirilmesi amaçlanır (Tekin, 2007:76).

İşgal; bir başkasına ait veya sahipsiz bir malı ele geçirmektir (Tekin, 2007:168). Engelleme ise bir işin yapılmasına veya bir yere gidilmesine engel olmaktır (TDK, 2008). İş yavaşlatmak; işin normal seyrinden uzaklaştırılıp süresini uzatmak, işi gereği gibi ve gerektiği sürede yapmamaktır. Grev topluca iş bırakmaktır.

Suç çözümlenmesi bakımından maddeyi üç bölümde değerlendirmek gerekir. Birinci bölümde İdeolojik ve siyasal amaçlarla kurumun huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmaya yönelik eylemler disiplin suçu olarak sayılmıştır. Bu disiplin suçunun maddi unsurunu oluşturan hareket kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini “bozmak” eylemidir. Bozmak eylemi bir hareket yapmayı gerektiren icrai bir harekettir. Bunun yanında devlet memurunun ödevlerini ve sorumluluklarını yerine getirmemesi, yasaklara uymaması da bu suçu oluşturur. Bu sayılanlar kınama cezasını gerektiren disiplin suçunu oluşturur. Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçunun oluşabilmesi için, bu eylemlerin ideolojik ve siyasal amaçlarla yapılmış olması gerekmektedir. Belirtilen eylemlerin ideolojik ve siyasal amaçlarla yapılmasının yanında kurumun içerisinde yapılması da gerekmektedir. Danıştay, kurum dışında yapılan ideolojik ve siyasi faaliyetleri bu suç kapsamı dışında tutmuştur (Danıştay 10. Daire, E. 1987/1401, K. 1987/2024, Bknz. <http://www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp>).

Suçun manevi unsurunu kast oluşturur. Bozmak eyleminin bilerek ve istenerek yapılması suçun oluşması için zorunludur.

Maddenin ikinci bölümü ise; ideolojik ve siyasal nedenlerle boykot, işgal, engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemler suç kapsamına alınmıştır.

657 sayılı DMK'nın 27. maddesi, devlet memurlarına grev yapmayı yasaklamıştır. Bu madde hükmüne rağmen devlet memurları grev yaparlarsa disiplin suçu işlemiş olurlar.

Grevden söz edebilmek için devlet memurlarının topluca işi bırakmış olmaları ve bu konuda anlaşmış olmaları gerekmektedir. Ancak Danıştay, iş bırakma eylemlerinin nedeninin araştırılması gerektiğini, iş bırakma eylemlerinin doğrudan grev olarak yorumlanamayacağını kararlarında belirtmektedir (Danıştay 10. Daire, E. 1984/381, K. 1985/201, Bknz. <http://www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp>).

Boykot, iş yeri işgali ve işi yavaşlatmak da suç kapsamında değerlendirilmiştir. Bu durumda devlet memurlarının grev, boykot, işgal veya iş yavaşlatmaya yönelik eylemlerinin bu madde kapsamı içerisinde düşünülməsi mümkündür. Bu düzenleme karşısında suçun maddi unsuru “grev yapmak, boykot yapmak, işgal etmek, işi yavaşlatmak biçiminde ortaya çıkan “yapmak” eylemidir. Yapmak eylemi icrai bir davranıştır. Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur.

Maddenin son bölümünde ise daha önce sayılan eylemlere yönelik tahrik, teşvik etmeyi ve yardımda bulunmayı da suçun kapsamına almıştır. Maddenin özellikle tahrik kavramını kullanması, bu disiplin suçunu TCK'nın 214. maddesinde düzenlenen “Suç işlemeye tahrik” suçuna benzer hale getirmiştir. TCK'daki suç bakımından tahrik, başka şahısları suç işlemeye itmektir (Soyaslan, 2005:440). İncelenen madde bakımından da tahrik ve teşvik kavramlarını, bir başkasını suç işlemeye itmek şeklinde anlamak gerekir. Bu bakımından incelenen disiplin suçu, maddede sayılan diğer suçları işlemek için bir başkasını tahrik ve teşvik etmekle veya yardım etmekle oluşur. Maddi unsuru bakımından bu suç icrai hareketle gerçekleştirilebilir. Örneğin, konuşarak, yazarak, fiilen taşıyarak v.b. şekillerde suçun işlenmesi mümkündür. Manevi unsuru ise kasttır.

4.5.2. Yasaklanmış Her Türü Yayını veya Siyasi veya İdeolojik Amaçlı Bildiri, Afiş, Pankart, Bant ve Benzerlerini Basmak, Çoğaltmak, Dağıtmak veya Bunları Kurumların Herhangi Bir Yerine Asmak veya Teşhir Etmek.

Tez çalışmasının 4.3.10 başlığında verilen 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25. maddesinde yasak yayın tanımlanmıştır. Kanunun bu düzenlemesine göre, her türlü yayın ancak mahkeme kararı ile yasaklanabilir.

Bu nedenle, mahkeme kararı ile yasaklanmamış olan bir yayının yasaklanmış yayın olarak değerlendirilebilmesi mümkün değildir.

İncelen disiplin suçu bakımından; mahkeme kararı ile yasaklanmış olan bir yayını veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek disiplin suçunu oluşturur. Basmak çoğaltmak, dağıtmak, asmak teşhir etmek suçun maddi unsurunu oluşturur. Bu eylemlerin hepsi bir şeyi yapmak biçiminde ortaya çıkan icrai davranışlardır. Bu suç açısından basmak, çoğaltmak ve dağıtmak eylemlerinin kurum içerisinde gerçekleşmesi şart değildir. Kurum dışında da bu tür yayınları basan, çoğaltan, dağıtan devlet memuru disiplin suçunu işlemiş olur. Ancak asmak ve teşhir etmek eylemlerinin kurum içerisinde gerçekleşmesi şarttır.

Suçun manevi unsurunu ise kast oluşturur.

4.5.3. Siyasi Partiye Girmek

Anayasanın 68. maddesi devlet memurlarının siyasi partilere üye olamayacağını, istisna olarak Yükseköğretim elemanlarının durumlarının kanunla düzenleneceğini belirtmiştir.

İncelenen disiplin suçu, devlet memuru veya kamu görevlisinin herhangi bir siyasi partiye üye olması durumunda ortaya çıkar. Üye olmak olumlu bir davranış olarak icrai bir harekettir. Suçun manevi unsuru ise kasttır.

4.5.4. Özürsüz Olarak (1) Bir Yılda Toplam 20 Gün Göreve Gelmek.

Devlet memurları ve kamu görevlileri için göreve gelmemenin özrü ancak 657 sayılı DMK'dan doğan izinli sayılmaları halleri ve gözaltına alınma, tutuklanma v.b. iradeleri dışında gerçekleşen durumlardır. Bu durumlar dışında devlet memurları ve kamu görevlileri mesai saatleri içerisinde görev yerlerinde bulunmak zorundadırlar.

İncelenen disiplin suçu bakımından devlet memuru veya kamu görevlisinin yukarıda belirtilen özürlerden herhangi birisinin gerçekleşmemiş olmasına rağmen 20 gün süre ile göreve gelmemiş olması şarttır. 20 gün süre ile göreve gelmemek eyleminin kesintisiz olarak gerçekleştirilmesi şartı aranmamıştır. Bir yıl içerisinde toplam 20 gün özürsüz olarak göreve gelmemek suçu oluşturur. Göreve gelmemek kanundan doğan yükümlülüğünü yerine getirmemek biçiminde ihmali davranışla ortaya çıkar. Suçun manevi unsuru ise kasttır.

4.5.5. Savaş, Olağanüstü Hal veya Genel Afetlere İlişkin Konularda Amirlerin Verdiği Görev veya Emirleri Yapmamak.

657 sayılı DMK'nın "Devlet memurlarının görev ve sorumlulukları" başlıklı 11. maddesinde yapılan düzenlemeye göre:

"Devlet memurları kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar" (Başbakanlık, 2008).

Devlet memuru veya kamu görevlisinin bu maddeden doğan yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda karşılaşılabileceği disiplin cezaları; kayıtsızlığı, kusuru ve kastı dikkate alınarak daha önce incelenen maddelerde düzenlenmiştir. İncelenen disiplin suçunun gerçekleşebilmesi için, devlet memuru veya kamu görevlisinin belirtilen yükümlülüklerine aykırı davranması eylemini; savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda gerçekleştirilmesi şartı getirilmiştir.

Suçun maddi unsuru olan “yapmamak” eylemidir. Bu eylem olumsuz bir eylemdir ve kanundan doğan bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi şeklinde ortaya çıkar. Suçun manevi unsuru bakımından, eylemi gerçekleştiren devlet memuru veya kamu görevlisinin kusuru, taksiri ve kastı özellikle aranmadığından, neticenin gerçekleşmesi esas alındığından hem kast hem de taksirle işlenebilen bir suçtur.

4.5.6. Amirine ve Maiyetindekilere Fiili Tecavüzde Bulunmak

Bu disiplin suçu; devlet memuru veya kamu görevlisinin, üstlerine ve altında çalışan diğer iş arkadaşlarına karşı fiili saldırısını düzenlemiştir. Fiili tecavüz, vücut hareketleri ile saldırmak anlamındadır. Saldırı eylemi doğrudan vücudun organları ile gerçekleştirilebileceği gibi herhangi bir eşyanın kullanılması ile de gerçekleştirilebilir. İncelenen disiplin suçunun oluşabilmesi için, yapılan fiili saldırının devlet memurunun üstü konumundaki kişilere veya altında çalışan diğer iş arkadaşlarına yapılması gerekir. Bunun yanında saldırının fiziksel olarak gerçekleşmesi de şarttır. Psikolojik saldırılar madde kapsamına alınmamıştır.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket, fiili saldırı şeklinde ortaya çıkan her türlü harekettir. Mağdura yumruk atmak, üzerine herhangi bir eşyayı atmak, elbiselerini yırtmak, itelemek v.b. eylemler suçun hareketini

oluşturur. Sayılan eylemler icrai hareketlerdir. Bu nedenle bu suçun ihmali davranışla işlenebilmesi mümkün değildir. Bunun yanında, yapılan fiili saldırı eyleminin madde de belirtilen kişilere karşı yapılması gerekir. Örneğin, saldırı eylemi herhangi bir vatandaşa karşı gerçekleştirilirse bu disiplin suçu oluşmaz.

Suçun manevi unsuru kasttır.

4.5.7. Memurluk Sıfatı İle Bağdaşmayacak Nitelik ve Derecede Yüz Kızartıcı ve Utanç Verici Hareketlerde Bulunmak

657 sayılı DMK'nın "Genel ve Özel Şartlar" başlıklı 48. maddesinin 5. fıkrası aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

"Taksirli suçlar ve aşağıda sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, ağır hapis veyahut 6 aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmak" (Başbakanlık, 2008).

Madde metninden çıkan sonuç; 657 sayılı DMK, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas suçları yüz kızartıcı suçlar olarak kabul etmiştir. Bunun yanında "gibi" sözcüğü kullanılarak kapsam genişletilmiştir. Bu durumda yüz kızartıcı, şeref ve haysiyet kırıcı suçların hangileri olduğunun tespiti idareye ve yargı organlarına düşmektedir.

Danıştay Birinci Dairesinin; 09.11.1983 tarih ve 1983/220 Esas, 1983/260 Karar sayılı kararında, 657 sayılı D.K.K.'nun 5. fıkrasında sayılan

suçlar dışında bir suçun, yüz kızartıcı suç olarak sayılamayacağı sonucuna varılmıştır.

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun; 08.10.1999 tarih ve 1998/368 Esas, 1999/885 Karar sayılı kararında, sarkıntılık suçunu, failin öğretmen olması sebebiyle şeref ve haysiyet kırıcı suç olarak değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeden çıkan sonuç ise; Danıştay'ın, suçun niteliğine ve failin konumuna göre değerlendirme yaparak, hangi suçun hangi nedenle şeref ve haysiyeti kırıcı suç olduğuna karar verdiğidir.

İncelenen disiplin suçu bakımından; memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerin neler olduğu, 657 sayılı DMK'nın 48/5 maddesi ve Danıştay'ın konuyla ilgili kararları ile tespit edilebilir. Bu durum, kanunda bu hareketlerle ilgili açık hükümlerin bulunmamasının zorunlu sonucudur. Bu nedenle disiplin suçu açısından, her somut olay araştırılıp, incelenerek karar verilmesi gerekmektedir.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket; her olayın özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Ancak, suçu oluşturan hareketlerin icrai hareketler olduğu açıktır. Suçun manevi unsuru ise kasttır.

4.5.8. Yetki Almadan Gizli Bilgileri Açıklamak

657 sayılı DMK 31. maddesi "Devlet memurlarının kamu hizmetleri ile ilgili gizli bilgileri görevlerinden ayrılmış bile olsalar, yetkili bakanın yazılı izni olmadıkça açıklamaları yasaktır" (Başbakanlık, 2008) şeklinde özel bir düzenlemeye sahiptir. Bu düzenleme ile devlet memuru ve kamu görevlilerine; devletin güvenliğine, iç ve dış siyasi çıkarlarını sağlamak ve

korumaya yönelik bilgileri açıklama yasağı getirilmiştir. Bu bilgilerin yetkili bakanın izni olmadan açıklanması suçu oluşturur.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket “açıklamak” hareketidir. Açıklamak sözlü olarak yapılabileceği gibi yazılı olarak, görsel araçlar kullanılarak yapılabilir. Açıklamak hareketi icrai bir hareket olduğu için, incelenen disiplin suçu icrai hareketle işlenebilen bir suçtur.

Suçun manevi unsuru kasttır.

4.5.9. Siyasi ve İdeolojik Eylemlerden Aranmaları Görev Mahallinde Gizlemek

Suç işlediği iddia edilen kişilerin aranması, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda düzenlenmiştir. C.M.K.’nın 2. maddesine göre; soruşturma evresinde suç şüphesi altında olan kişiye şüpheli, kovuşturma evresinin başlangıcından hükmün kesinleşmesine kadar suç şüphesi altında bulunan kişiye ise sanık denir. C.M.K.’nın 117. maddesi ise şüpheli ve sanık dışındaki kişilerin üstünün, eşyalarının, konutunun, işyerinin aranmasını düzenler. Kural olarak arama işleminin konusu şüpheli ve sanıkla ilgilidir. Ancak delil elde edilmesi, şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için başka kişiler de aranabilir. C.M.K.’nın 90. maddesi ise yakalama işlemini düzenlemiştir.

İncelenen disiplin suçu bakımından, suçun oluşabilmesi üç şarta bağlıdır. Bunlardan birincisi şüpheli veya sanık hakkında, siyasi ve ideolojik eylemlerden dolayı aranma veya yakalama kararı bulunmalıdır. Siyasi ve ideolojik suçların ne olduğu kanunda tanımlanmamıştır. Ancak tez çalışmasının 4.5.1. numaralı başlığı altında belirtilenlerden hareketle siyasi ve ideolojik eylemler tespit edilebilir.

İkinci şart ise, Devlet memurunun veya kamu görevlisinin bu şüpheliyi veya sanığı görev yerinde gizlemesidir. Gizlemek eylemi görev yeri dışında gerçekleşirse incelenen disiplin suçu oluşmaz.

Üçüncü şart olarak, devlet memuru veya kamu görevlisinin, gizlemiş olduğu şüpheli veya sanığın, siyasi veya ideolojik eylemlerden aranıyor olduğunu bilmesi gerekir. Eğer bilmiyorsa incelenen disiplin suçu oluşmaz

Maddi unsur bakımından suçun hareketi, görev yerinde belirtilen özelliklere sahip kişiyi saklamak eylemidir. Bu eylem icrai bir harekettir.

Suçun manevi unsuru kasttır.

4.5.10.Yurt Dışında Devletin İtibarını Düşürecek veya Görev Haysiyetini Zedeleyecek Tutum ve Davranışlarda Bulunmak

657 sayılı DMK'nın 9. maddesi; yabancı memleketlerde bulunan devlet memurlarının, devletin itibarını veya görev haysiyetini zedeleyici fiil ve davranışta bulunamayacaklarını belirtmiştir. Bu yükümlülüğe aykırı hareket eden devlet memuru veya kamu görevlisi devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılır.

Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışların neler olduğu kanunda belirtilmemiştir. Bu nedenle, tez çalışmasının 4.5.7. başlıklı bölümünde belirtilen yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerin yurt dışında bulunan devlet memurları veya kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilmesi durumunda, bu hareketlerin, devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlar olduğu söylenebilir.

Suçun maddi unsurunu, devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlar oluşturur. Suçu oluşturan tutum ve davranışlar, her olayın özelliğine göre değerlendirilip maddi unsur tespit edilmelidir. Aynı durum suçun manevi unsuru için de geçerlidir.

4.5.11. 5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna Aykırı Fiilleri İşlemek

5816 sayılı “Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanun”un 1. maddesi

“Atatürk’ün hatırasına alenen hakaret eden veya söven kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Atatürk’ü temsil eden heykel, büst ve abideleri veyahut Atatürk’ün kabrini tahrip eden, kıran, bozan veya kirleten kimseye bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Yukarıda ki fıkralarda yazılı suçları işlemeye başkalarını teşvik eden kimse asıl fail gibi cezalandırılır” (Başbakanlık, 2008).

şeklinde düzenlenmiştir.

Yukarıda ki maddenin birinci cümlesinde belirtilen suçların ortaya çıkabilmesi için Atatürk’e yönelmiş bir hakaret veya sövme yoluyla hakaret eyleminin gerçekleşmiş olması gerekir. Bunun yanında hakaret ve sövme yoluyla hakaret eyleminin aleni olarak gerçekleştirilmiş olması gerekir.

İkinci cümledeki suçlar ise Atatürk’ü temsil eden heykel, büst ve abidelere yönelmiş fiili saldırıları düzenlemiştir. Son cümle suça teşvik etmeyi de cezalandırmayı amaçlamıştır.

İncelenen disiplin suçu bakımından maddi unsur; Atatürk'e yönelmiş her türlü hakaret ve sövme eylemleri ve Atatürk'ü temsil eden heykel, büst ve abidelere yönelmiş her türlü fiili saldırılardan oluşur. Bu hareketler ve eylemler icrai hareketlerdir.

Suçun manevi unsuru kasttır.

4.6. Danıştay Kararlarında Disiplin Suçlarının Unsurları

Tez çalışmasının bu bölümünde, disiplin suçları ile ilgili Danıştay kararları incelenecektir. Öncelikle Danıştay kararları ile ilgili kaynaklar taranacak ve disiplin suçu ile ilgili kararlar tespit edilecektir. Daha sonra elde edilen kararlar incelenerek disiplin suçlarının unsurları tartışılmış olan kararlar çözümlenecektir. İncelenmiş olan ancak çözümlenmemiş olan kararlar, karar bilgileri ile ekte tablo olarak verilecektir.

Yukarıda belirtilen yöntemle; Danıştay internet sitesi ve Danıştay Dergisi tarandığında yaklaşık olarak ikiyüz karara ulaşılmıştır. Bu kararlardan bir bölümüne dayanak oluşturan kanun maddeleri değişikliğe uğradığından bu kararlar inceleme dışı bırakılmıştır. Bu eleme sonucunda yüzonaltı karar incelemeye alınmış ve kararların onbir tanesinin doğrudan disiplin suçlarının unsurlarıyla ilgili olduğu, geriye kalan yüzbeş kararın disiplin suçlarıyla ilgili ancak suçun unsurları ile ilgili olmadığı tespit edilmiştir.

Suçun unsurları ile ilgili olmayan kararlar daha çok; soruşturmanın usulü, ceza verenlerin yetkisi, zamanaşımı v.b. nedenlerle oluşturulmuş karar olduğu görülmüştür. Örnek olarak;

Onikinci Daire'nin, 2005/4728 Karar numaralı kararı; dava ehliyeti hakkındadır.

Onikinci Daire'nin, 2005/2793 Karar numaralı kararı; usule uygun yapılmayan soruşturma hakkındadır.

Onuncu Daire'nin, 1990/2953 Karar numaralı karar; zamanaşımı hakkındadır.

Sekizinci Daire'nin, 2004/2507 Karar numaralı kararı; disiplin cezası vermeye yetkili amirin kim olduğu hakkındadır.

Beşinci Daire'nin, 1998/2760 Karar numaralı kararı; istikrar ilkesi hakkındadır.

Üçüncü Daire'nin, 1983/2568 Karar numaralı kararı; savunma alınmadan disiplin cezası verilemeyeceği hakkındadır.

Birinci Daire'nin, 1998/21 Karar numaralı kararı; bir alt cezanın uygulanması hakkındadır.

İncelenmiş ancak disiplin suçlarının unsurları ile ilgili olmadığı tespit edilmiş olan kararlar, tez çalışmasının ekler bölümünde tablo olarak verilmiştir. (Bknz. Ek-12)

Yukarıda belirtilen ayrıştırma yapıldıktan sonra, disiplin suçlarının unsurlarıyla ilgili olan Danıştay kararlarının; karar bilgileri verilip çözümlenmeleri yapılmış, kararların tam metni ise ekler bölümünde verilmiştir. Bu yöntemle yapılan Danıştay kararlarının çözümlenmeleri aşağıda şekildedir:

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Birinci Daire	1983	323	1983	309	15/12/1983

KARAR ÖZETİ:

Tam gün olarak toplam 20 gün devamsızlığı olmayan, ancak görevden uzak kaldığı saatlerin toplamı 20 günü geçen bir memurun 657 sayılı DMK'nın 125.maddesinin E-d fıkrası uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmayacağı hk. (EK-1)

Kararın konusu, tam gün olarak 20 gün devamsızlığı olmayan ancak görevden uzak kaldığı saatlerin toplamı 20 günü geçen bir memurun 657 sayılı DMK'nın E-d fıkrası uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılıp cezalandırılmayacağıdır.

Danıştay kararını oluştururken öncelikle göreve devamsızlıkla ilgili 657 sayılı DMK'nın düzenlemelerini tespit etmiştir. Buna göre; özürsüz ya da izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev yerini terk etmek eylemlerinin uyarma cezasını, özürsüz olarak bir ya da iki gün göreve gelmemenin aylıktan kesme cezasını, özürsüz ve kesintisiz 3-9 gün göreve gelmemenin kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını, özürsüz olarak kesintisiz 10 gün ya da bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemenin devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektirdiğini belirtmiştir. Göreve devamsızlıkla ilgili hallerinin cezası böylece belirlendikten sonra, İzinsiz ve özürsüz olarak göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk hallerinde, yasanın öngördüğü disiplin cezasının uyarma olduğunu, oluş veya ortaya çıkış biçimleri ne olursa olsun, bu fiil ve hallerin, devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmayacağını belirtmiştir.

Göreve gelmeme eylemlerinin cezası ise, gün olarak süresine göre, aylıktan kesilme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet

memurluğundan çıkarma olarak belirlenmiş olduğundan, göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk halleriyle göreve gelmeme halini, disiplin cezaları yönünden farklı nitelikte olduğunu, bu nedenle, göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk hallerinin "göreve gelmemek" hali sayılmasının ve sürelerinin toplanıp çıkan sonuca göre, bu hallerin göreve gelmeme hali için öngörülen cezayla cezalandırılmasının olanaksız olduğunu belirtmiştir.

Danıştay; incelenen karara konu olan 657 sayılı DMK'nın 125.maddesinin E-d bendindeki, "özürsüz olarak kesintisiz 10 gün veya bir yılda toplam 20 gün göreve gelmeme" ibaresinde yer alan "gün" sözcüğünden tam bir çalışma gününün amaçlandığını, bunun hükmün anlatım biçiminden derhal ve açık olarak anlaşıldığını belirttikten sonra, tam gün olarak toplam 20 gün devamsızlığı olmayan, ancak görevden uzak kaldığı saatlerin toplamı 20 günü geçen bir memurun 657 sayılı Yasanın değişik 126.maddesinin E-d fıkrası uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmayacağına karar vermiştir.

657 sayılı DMK'nın 125. maddesinin E-d bendinde belirlenen disiplin suçunun gerçekleşmesi için "özürsüz olarak kesintisiz 10 gün veya bir yılda toplam 20 gün göreve gelmeme" eyleminin gerçekleşmiş olması şarttır. Bu şart disiplin suçunun maddi unsurunu oluşturmaktadır. Bu nedenle göreve gelmeme eylemi yasada belirtilen şekliyle gerçekleşmediğinde suçun maddi unsuru oluşmadığından, devlet memurluğundan çıkarmayı gerektiren disiplin suçu da gerçekleşmemiş olur.

Danıştay kararında suçun maddi unsurunu tartışmıştır. Göreve devamsızlık ile göreve gelmemek eylemlerini incelemiş, İzinsiz ve özürsüz olarak göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk hallerinde göreve devamsızlık, tam gün olarak görev yerinde bulunmamayı ise göreve gelmemek olarak kabul etmiştir. Bunun yanında devlet memurluğundan çıkarmayı gerektiren disiplin suçunun maddi unsurunun özürsüz olarak kesintisiz 10 tam çalışma günü veya bir yılda toplam 20 tam çalışma günü

göreve gelmemek olduğunu tespit etmiştir. Bu tespit sonucunda, görevden uzak kaldığı saatlerin toplamı 20 günü geçen bir memurun 657 sayılı Yasanın değişik 126.maddesinin E-d fıkrası uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmayacağına karar vermiştir. Bu kararında suçun maddi unsurunun oluşmamasını esas almıştır.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Beşinci Daire	1983	8557	1982	3080	21/12/1983

KARAR ÖZETİ:

Bir gün ders yapmama fiilinin başka bir disiplin cezasını gerektirip gerektirmediği araştırılmaksızın grev olarak nitelendirilmesinde hukuki isabet bulunmadığı hk. (EK-2)

Kararın konusu; öğretmenlerin okula gelse bile ders yapmaması ve il dahilinde diğer okulların bir kısmında da aynı eylemin aynı anda oluşmasının grev olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

Danıştay kararını oluştururken öncelikle grev kavramının Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'na göre yasal tanımını yapmıştır. Buna göre "İşçilerin topluca çalışmamak suretiyle bir iş kolunda veya iş yerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir teşekkülün aynı amaçla topluca çalışmamaları için verdiği bir karara uyarak işi bırakmalarına grev denilir" şeklinde tanıma yer vermiştir. Daha sonra; bir eylemin grev olarak nitelendirilebilmesi için, işçilerin işverenle olan ilişkilerinde iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla yapılmış olması, aralarında

bu hususta anlaşma bulunması veya bir kuruluşun kararına uyulması, işin durdurulması veya önemli ölçüde aksatılması şartlarının birlikte bulunması gerektiğini tespit etmiştir.

Danıştay bu tespitinden sonra karara konu olan disiplin suçunun unsurları bakımından konuyu ele alarak, öğretmenlerin okula gelse bile ders yapmamasının, il dahilinde diğer okulların bir kısmında aynı eylemin aynı anda oluşmasının grev olarak nitelendirilemeyeceğini, bir eylemin grev olarak nitelendirilebilmesi için yukarıda belirtilen niteliklerin bulunmasının gerektiğini belirterek, bir gün ders yapmamak fiilinin başka bir disiplin cezasını gerektirip gerektirmediğinin araştırılması gerektiğine karar vermiştir.

Danıştay bu kararında, karara konu disiplin suçunun maddi unsuru olan grev yapmak eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediğini tartışarak, disiplin suçunun unsurları bakımından konuyu ele almıştır.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2004	4148	2004	4209	20/12/2004

KARAR ÖZETİ:

Öğretmen olan davacının, bağlı olduğu sendikanın aldığı karar uyarınca bir gün göreve gelmemesi eylemi sendikal faaliyet kapsamında olduğundan, bu eyleminden dolayı aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmayacağı hk. (EK-3)

Kararın konusu; sendikal faaliyet kapsamında bir gün göreve gelmemek fiilinin mazeret olarak kabul edilip edilmeyeceği ve 657 sayılı

DMK'nın 125/C-b maddesinde öngörülen "özürsüz olarak bir gün göreve gelmemek" fiilinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğidir.

Danıştay kararını oluştururken öncelikle, 657 sayılı DMK'nın 125/C-b maddesinde; özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek fiilinin aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller arasında sayıldığını tespit etmiş; ancak, sendikal faaliyet kapsamında bir gün göreve gelmemek fiilinin mazeret olarak kabul edilmesi gerektiğini belirterek, 657 sayılı kanunun 125/C-b maddesinde öngörülen "özürsüz olarak bir gün göreve gelmemek" fiilinin gerçekleşmediğine karar vermiştir.

Danıştay bu kararında suçun maddi unsurunu değerlendirmiştir. 657 sayılı DMK'nın 125/C-b maddesinde öngörülen disiplin suçunun maddi unsuru Devlet memuru veya kamu görevlisinin kabul edilebilir bir özrü olmaksızın bir veya iki gün görevine gelmemesidir. Danıştay, sendikal faaliyet kapsamında bir gün göreve gelmemek fiilinin mazeret olarak kabul edilmesi gerektiğini belirterek karara konu disiplin suçunun maddi unsurunun gerçekleşmediğini tespit etmiştir.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2004	1846	2002	2363	25/05/2004

KARAR ÖZETİ:

Müsteşar yardımcısı olan davacının, "uygun görüşle arz" yazısı ve ilgili onaydaki parafının bulunmasının yalan ve yanlış beyan olarak kabul edilemeyeceği, bu nedenle de 657 sayılı kanunun 125/c-d maddesi gereğince aylıktan kesme cezası verilemeyeceği hk. (EK-4)

Kararın konusu; devlet memurunun, "uygun görüşle arz" yazısı ve ilgili onaydaki parafının bulunmasının yalan ve yanlış beyan olarak kabul edilip edilemeyeceğidir.

Danıştay bu kararında işin esasına hiç girmeden 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde belirtilen şartlar oluşmadığından temyiz talebinin reddine karar vermiştir. Ancak onaylanan İdare Mahkemesi kararında; 657 sayılı Yasanın 12/C-d maddesine göre disiplin cezası verilebilmesi için öncelikle bir beyanın varlığı ve bu beyanın da yalan ve yanlış olduğunun tespitinin zorunlu olduğu, devlet memurunun "uygun görüşle arz" yazısı ve ilgili onaydaki parafıyla sınırlı olan eyleminin amirlerine yalan ve yanlış beyan olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.

Mahkemenin bu kararı disiplin suçunun maddi unsurunu esas alan bir karardır. 657 sayılı Yasanın 12/C-d maddesinde belirtilen disiplin suçunun maddi unsurunu oluşturan hareket "yalan veya yanlış beyanda bulunmaktır. Maddi unsurun oluşması için, devlet memuru veya kamu görevlisinin; göreviyle ilgili bir konuda ve yükümlü olduğu kişilere karşı, gerçeğe aykırı olarak beyanda bulunması, beyanında yalan söylemesi, sorulan hususlarda bilgisini az veya çok saklaması, gerçeği inkar etmesi gereklidir. Mahkeme uygun görüşle arz yazısı ve paraf eylemlerini suçun maddi unsuru bakımından değerlendirip, suçun oluşmadığına karar vermiştir. Danıştay'da bu kararı onaylamıştır.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2004	807	2001	493	12/03/2004

KARAR ÖZETİ:

Hazine avukatı olan davacıya, mesai takip defterini imzalamadığı gerekçesiyle 657 sayılı kanunun 125/c-a maddesi uyarınca aylıktan kesme cezası verilemeyeceği hk. (EK-5)

Kararın konusu, hazine avukatı olarak görev yapan devlet memurlarının, mesleklerinin özelliği dolayısıyla sürekli masa başında görev yapan bir memur gibi bağlı oldukları idare içinde bulunmamalarının disiplin suçu oluşturup oluşturmayacağıdır.

Danıştay, işin esasına hiç girmeden 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde belirtilen şartlar oluşmadığından temyiz talebinin reddine karar vermiştir. Ancak onaylanan İdare Mahkemesi kararında; hazine avukatı olarak görev yapan davacının mesai takip cetvelini imzalamaması ve davranışını ısrarla sürdürmesi nedeniyle dava konusu işlemin tesis edildiğinin anlaşıldığını, hazine avukatlarının mesleğin özelliği dolayısıyla sürekli masa başında görev yapan bir memur gibi davalı idare içinde bulunmaları ve imza saatlerinde cetveli imzalamakla yükümlü tutulmalarının düşünülmemeyeceğini, hazine avukatlarının görevleri gereği çalışma saatlerinin bir kısmında duruşmalarda, icra dairelerinde, haciz ve keşiflerde bulduklarını, dava konusu işlemin davacının mesai saatlerine uymadığı ve mesai takip cetvelini imzalamaktan imtina ettiği nedeniyle tesis edildiğini, davacının dairede bulunmadığı zamanlarda görevli olmadığını, görevini aksattığını gösterir bir belge sunulmadığını belirterek, dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle iptaline hükmetmiştir.

Temyiz edilen kararı veren İdare Mahkemesi kararında; 657 sayılı DMK'nın 125/C-a maddesinde belirtilen "kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek" disiplin suçunun maddi unsurunun gerçekleşmediğini ortaya koymuştur. Kararın konusu olan disiplin suçunun maddi unsurunu yukarıda sayılan görev ve sorumluluklarını kasıtlı olarak yapmamak şeklindeki davranışlar oluşturur. Mahkeme; hazine avukatı olarak çalışan devlet memurlarının, mesleğin özelliği dolayısıyla sürekli masa başında görev yapan bir memur gibi davalı idare içinde bulunmalarının mümkün olmadığını belirterek, avukat olarak çalışan devlet memurları bakımından, mesai saatlerinde idarede bulunmamanın disiplin suçunu oluşturan davranışlardan olamayacağına karar vermiştir. Disiplin suçunun unsurlarının oluşmaması sebebiyle de dava konusu idari işlem iptal edilmiştir. Danıştay ise usul ve yasaya uygun bulunduğu kararı onaylamıştır.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onuncu Daire	1990	2297	1989	2100	23/10/1990

KARAR ÖZETİ:

Aynı kurumda çalışan, fakat amir- memur ilişkisi olmayan bir kişiye fiili tecavüzünden dolayı davacıya, 657 sayılı yasanın 125/e-f maddesine göre devlet memurluğundan çıkarma cezası verilemeyeceği hk. (EK-6)

Kararın konusu; aralarında astlık üstlük ilişkisi olmayan, eşdeğer görevlerde çalışan devlet memurlarının, birbirlerine karşı fiili tecavüzünün, 657 sayılı DMK'nın 125/E-f maddesi kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

Dava konusu olayda; eşdeğer görevlerde çalışan devlet memurlarından birinin diğerine karşı fiili tecavüzü nedeniyle açılan disiplin soruşturması sonucunda, 657 sayılı DMK'nın 125/E-f maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmiş, bunun üzerine ceza alan devlet memuru İdare Mahkemesi'nde iptal davası açmış ve İdare Mahkemesi davacının fiili tecavüzde bulunduğu sabit olduğu ve eylemine uyan cezanın 657 sayılı yasanın 125.maddesi E/f bendinde yer aldığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Davanın reddi üzerine ceza alan devlet memuru kararı temyiz etmiştir.

Temyiz incelemesini yapan Danıştay; davacı ile davacının fiili tecavüzde bulunduğu kişinin eşdeğer görevlerde çalıştığı, iş arkadaşı oldukları, aralarında amir-memur ilişkisi bulunmadığı, 657 sayılı Yasanın 125.maddesi 4.bendinde ise fiilin muhatabı olan kişilerin benzerliği değil, alta ve üste karşı yapılan eylemlerin benzerliği kastedildiği gerekçesiyle; davacının amiri durumunda olmayan memura ilişkin dava konusu işlemde ve bu davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmediğini belirterek İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

Danıştay'ın kararı suçun unsurlarına dayanmaktadır. 657 sayılı DMK'nın 125/E-f maddesindeki disiplin suçunun maddi unsurunu oluşturan hareket, fiili saldırı şeklinde ortaya çıkan her türlü harekettir. Mağdura yumruk atmak, üzerine herhangi bir eşyayı atmak, elbiselerini yırtmak, itelemek v.b. eylemler suçun hareketini oluşturur. Sayılan eylemler icrai hareketlerdir. Bunun yanında, yapılan fiili saldırı eyleminin madde de belirtilen kişilere karşı yapılması gerekir. Madde aralarında altlık üstlük ilişkisi olan kişilere karşı fiili tecavüzü düzenlediğinden, devlet memurunun altında çalışan veya amiri olan kişilere karşı fiili tecavüzü madde de belirtilen suç oluşturur. Dava konusu olayda; fiili tecavüz eşdeğer görev yapan iş arkadaşına karşı gerçekleştirildiğinden, suçun unsurları gerçekleşmemiştir. Danıştay'ın kararı da bu yöndedir.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Sekizinci Daire	1992	518	1991	1471	25/03/1992

KARAR ÖZETİ:

Ast ve üst konumundaki kişilere karşı yapılması halinde cezalandırılan eylemin, aynı konumdaki iş arkadaşına karşı yapılması durumunda cezasız bırakılmayacağı hk. (EK-7)

Kararın konusu; Kararın konusu; aralarında astlık üstlük ilişkisi olmayan, eşdeğer görevlerde çalışan devlet memurlarının, birbirlerine karşı fiili tecavüzünün, 657 sayılı DMK'nın 125/E-f maddesi kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

İncelenen bir önceki kararda Danıştay, devlet memurunun fiili tecavüzde bulunduğu kişinin eşdeğer görevlerde çalıştığı, iş arkadaşı oldukları, aralarında amir-memur ilişkisi bulunmadığı, 657 sayılı Yasanın 125.maddesi 4.bendinde ise fiilin muhatabı olan kişilerin benzerliği değil, alta ve üste karşı yapılan eylemlerin benzerliği kastedildiği gerekçesiyle; davacının amiri durumunda olmayan memura ilişkin dava konusu işlemde ve bu davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet olmadığı görüşündedir. Ancak bu kararında eski görüşünden tamamen dönmüş ve eski görüşüne zıt bir karar vermiştir. Danıştay bu kararının gerekçesini; saldırıda bulunan kişinin, eylemin, ast ve üst konumundaki, kişilere karşı yapılmış olması durumunda cezalandırılıp, aynı konumdaki iş arkadaşlarına karşı yapılması durumunda cezasız bırakılmasının düşünülemeyeceğini, yasanın 125.maddesinin (E/f) bendinde, iş arkadaşlarına karşı yapılan saldırının yer almamış olmasını, yasa koyucunun böyle bir davranışı cezasız bırakmak istediği şeklinde yorumlamanın doğru olmayacağını, 125.madde de, benzer eylemlerde bulunanlara aynı cezaların uygulanacağı belirtilmekte

olduğunu, maddede tek tek sayılmayan aynı nitelik ve ağırlıktaki eylemlerin de cezalandırılmasının amaçlanmış olduğunu belirterek oluşturmuştur.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onuncu Daire	1989	519	1988	1504	08/03/1989

KARAR ÖZETİ:

Basına bilgi ve demeç vermek olarak yorumlanmasına olanak bulunmayan bir yazıdan dolayı disiplin cezası verilemeyeceği hk. (EK-8)

Kararın konusu; devlet memurlarının basına verdiği; bilgi, demeç, yazı niteliğindeki açıklamaların hangilerinin; 657 sayılı DMK'nın 15. maddesinde düzenlenmiş olan, devlet memurlarının, kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermemek yükümlülüğünün kapsamında değerlendirileceğidir.

Dava konusu olayda; devlet memurunun bir gazetede yayınlanan yazıdaki bilgileri vermiş olması sebebiyle, idare tarafından 657 sayılı DMK'nın 125/D-g maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiş, bu karar üzerine ceza alan devlet memuru iptal talebiyle İdare Mahkemesi'nde dava açmıştır. İdare Mahkemesi, davacının, bir gazetede yayınlanan yazıdaki bilgileri verdiğinin açık olduğu, yetkisi olmadığı halde basına kamu görevi hakkında bilgi verdiği, bu nedenle davacının eylemine uyan disiplin cezasıyla cezalandırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

İncelenen karar 1989 yılında verilmiştir. Kararın dayanağını oluşturan 657 sayılı DMK'nın 125/D-g maddesi, 17.09.2004 tarih ve 5234 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 33/f maddesi ile ilga edilmiş ve aynı kanununun 1. maddesi ile, "Devlet Memurlarının Yetkili Olmadığı Halde Basına, Haber Ajanslarına veya Radyo ve Televizyon Kurumlarına Bilgi veya Demeç Vermek" disiplin suçu 657 sayılı DMK'nın 125/B maddesine (m) alt bendi olarak eklenmiştir.

Dava; bir gazetede çıkan yazının, kamu görevleri hakkında basına bilgi ve demeç vermek olarak yorumlanması nedeniyle disiplin cezası verilmesi üzerine açılmıştır. Danıştay; 657 sayılı DMK'nın 15. maddesinde düzenlenmiş olan, devlet memurlarının, kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermemek yükümlülüğünden hareket ederek, bir gazetede yayınlanan yazının, yukarıda yazılı maddede belirtilen anlamda, kamu görevleri hakkında basına bilgi ve demeç vermek olarak yorumlanmasına ve basına izinsiz bilgi ve demeç vermek suçundan dolayı disiplin cezası verilmesine olanak bulunmadığına karar vermiştir.

Danıştay kararında; karara konu olan gazete yazısı açık olarak verilmediğinden kararın yazıdan hareket edilerek değerlendirilmesi mümkün değildir. Bunun yanında kararın gazetede çıkan bir yazıyı suç unsuru olarak kabul etmediği de açıktır. Bu nedenle, Danıştay'ın kararını verirken suçun unsurlarının oluşmadığından hareket ettiğini söylemek mümkündür.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Sekizinci Daire	1992	322	1991	1695	25/02/1992

KARAR ÖZETİ:

Aynı ile bağılı ilçeye gidilmesinin, il sınırlarının terkedilmiş sayılması anlamına gelmeyeceği hk. (EK-9)

Kararın konusu; devlet memurunun; görev yaptığı İl'e bağılı ilçeye izinsiz olarak gitmesinin, 657 sayılı DMK'nın 125/C-g maddesinde düzenlenmiş olan "İkamet Ettiği İlin Hudutlarını İzinsiz Terk Etmek" disiplin suçu bakımından değerlendirilmesidir.

Danıştay'ın kararına konu olan dava; hastalık izni alan devlet memurunun izinsiz olarak çalıştığı İl'e bağılı başka bir ilçeye gitmesi üzerine, idarece 657 sayılı DMK'nın 125/C-g maddesi uyarınca cezalandırılması üzerine açılmış davadır. İdare Mahkemesi, Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Yönetmeliği'nin 5.maddesine göre, devlet memurlarının hastalık iznini görev yerinden başka yerde geçirmeleri için amirlerinden izin almaları gerektiğini, davacının ide amirinden izin almaksızın, hastalık iznini görev yerinden başka yerde geçirmiş olduğunu belirterek davayı reddetmiştir.

Danıştay kararında; 657 sayılı DMK'nın 125/C-g maddesinin il sınırlarını terk etmek durumunda uygulanabileceğini, aynı ilin ilçelerine izinsiz gitmenin disiplin suçunu oluşturmayacağını belirtmiştir. Karar açıkça suçun unsurlarının oluşmadığını belirten bir karardır. Kararın konusu olan disiplin suçunun maddi unsuru "il sınırlarını terk etmek" hareketidir. Danıştay'da kararında il sınırlarının terk edilmediğini belirterek, suçun maddi unsurun oluşmadığını ortaya koymuştur.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2005	4029	2002	5920	16/11/2005

KARAR ÖZETİ:

Davacıya isnat edilen fiilin somut olarak ortaya konulamadığından aksinin kabulü ile verilen disiplin cezasında hukuka uyarlık bulunmadığı hk. (EK-10)

Kararın konusu; devlet memuruna disiplin cezası verilebilmesi için, disiplin suçu sayılabilecek bir eylemde bulunduğu objektif bir şekilde ortaya konulması gerektiği hakkındadır.

Dava konusu olayın gelişimi şöyledir: Amir pozisyonundaki devlet memuru; çalıştığı idareye verdiği şikayet dilekçesinde; bir başka devlet memuru tarafından özel hayatı ile ilgili olarak asılsız ithamlarda bulunularak kişiliğinin rencide edildiğini ve bu nedenle şikayetçi olduğunu belirtmiştir. Şikayet üzerine idare yapmış olduğu disiplin soruşturması sonucunda ilgili devlet memuru hakkında aylıktan kesme cezası verilmiştir. Disiplin cezası alan devlet memuru işlemin iptali istemiyle İdare Mahkemesi'nde dava açmış ve idare Mahkemesi; davacının hangi eylemi ve fiili nedeniyle bu cezanın verildiği belirtilmediğinden işlemde hukuka ve usule uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar vermiştir. Bu kararı idare temyiz etmiştir.

Danıştay yapmış olduğu incelemede; davacının isnat edilen fiili işlediğinin, şikayetçinin tanık olarak gösterdiği iki kişi dışında soruşturma sırasında ifadesine başvuru alan altı kişiden hiçbirisince kabul edilmemesi nedeniyle gerçekleşmediği sonucuna varmış ve davacının disiplin suçu sayılabilecek bir eylemde bulunduğu objektif bir şekilde ortaya konulamamış olması nedeniyle tesis olunan işlemde hukuka uyarlık bulunmadığını tespit etmiştir.

Danıştay yapmış olduğu bu değerlendirmede, yapılan soruşturmada işlendiği iddia edilen disiplin suçunun bütün unsurlarının tamamlanmış olduğunun şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konulmadığını belirterek işlemin hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir. Bu durumda disiplin suçları bakımından cezalandırılabilme sonucunun doğması için; suçun unsurlarının gerçekleştiğinin ispat edilmesi zorunluluğu Danıştay tarafından da kabul edilmiştir.

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2003	3413	2003	1398	11/11/2003

KARAR ÖZETİ:

Disiplin kurulunca soruşturma raporunda belirlenen eylemin 657 sayılı kanunun 125/e-d maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği nedeniyle davacıya devlet memurluğundan çıkartma cezası verilmesi teklifinin reddedilmesi üzerine, aynı kanunun 126. maddesi gereğince amir tarafından verilen kademe ilerlemesinin durdurulması cezasında fiilin anılan cezayı gerektiren fiiller arasında sayılmasına gerek olmadığı hk. (EK-11)

Kararın konusu; devlet memuruna isnat edilen fiil ile verilen cezanın, fiile uyup uymadığı incelenerek karar verilmesi gerektiği hakkındadır.

Karar konusu olay, devlet memurunun özürsüz olarak işe gelmemesidir. Olay çok ayrıntılı olarak kararda verilmesine rağmen, suç işlendiği iddia edilen devlet memurunun kaç gün özürsüz ve kesintisiz işe gelmediği açık değildir. Ancak kararın gerekçesinde davacıya isnat edilen fiil ile verilen cezanın, fiile uyup uymadığı incelenerek karar verilmesi gerekirken

İdare Mahkemesi tarafından; fiilin, hangi maddeyi ihlal ettiğinin açıkça belirtilmediği nedeniyle işlemin iptaline karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir tespiti mevcuttur. Bu tespit disiplin suçu olarak iddia edilen eylemin tanımlanması ve kanunda bu eyleme karşılık gelen cezanın uygulanması gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

İncelenen kararda; devlet memurunun işlediği disiplin suçu “Özürsüz ve Kesintisiz 3-9 Gün Göreve Gelmemek” olarak değerlendirilmiş ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmiştir. Danıştay karar verilirken gerçekleştirilen eylemin tam olarak tespit edilmesi gerektiğini belirterek, suçun unsurlarını aramıştır. Devlet memurunun göreve gelmeme suçları, göreve gelmediği günlerin sayısına göre farklı disiplin cezalarını gerektiren disiplin suçlarındandır. Göreve gelinmeyen günlerin sayısı suçun maddi unsurunu oluşturur. Bu nedenle incelenen kararda devlet memurunun göreve gelmediği günlerin açıkça ortaya konulması gerektiği sonucuna ulaşan Danıştay, suçun maddi unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğini aramıştır.

DÖRDÜNCÜ KESİM

5. GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

Devlet tarafından, genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi ile görevlendirilen devlet memurları veya kamu görevlilerinin, etkili ve verimli olarak çalışabilmeleri için gerekli olan davranış ve düzenlemeler disiplin kuralları olarak tanımlanır. Bir başka ifadeyle disiplin kuralları, devlet memuru veya kamu görevlilerinin, görev esnasında veya görev dışında, birbirleriyle ve vatandaşlarla olan ilişkilerinde uymaları gereken kurallardır.

Kamu hizmetinin kendine özgü kuralları ve kurumları olması nedeniyle, kamu düzeninin toplum düzenini sağlayan Ceza Hukuku kurallarıyla korunması mümkün olmamıştır. Kamu hizmetinin etkili ve verimli olarak yerine getirilebilmesi için ayrı kurallara ihtiyaç duyulmuştur. İşte bu ihtiyaçtan da disiplin kuralları ortaya çıkmıştır. Belirlenen kamusal çalışma düzenine aykırı davranan devlet memuru veya kamu görevlisinin cezalandırılmasına ve çalışma düzeni içerisinde başarılı görülen devlet memuru veya kamu görevlisinin ödüllendirilmesine ilişkin kurallar memur disiplin kurallarıdır.

Devlet memurlarına veya kamu görevlilerine verilecek disiplin cezaları ve bu cezaların uygulama şekli, 657 sayılı DMK ile özel kanunlar ve bu kanunlara dayanılarak çıkarılmış tüzük ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Özellikle temel yasa olarak 657 sayılı DMK'daki disiplin suçları ve cezalarına ilişkin düzenlemede, ceza kanunlarının aksine, suçun unsurlarına yer verilmemiştir. Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi hakkında herhangi bir eğitimi veya deneyimi olmayan devlet memurları veya kamu görevlileri

tarafından yapılan disiplin soruşturmalarında, özellikle de disiplin suçları unsurlarının tespit edilmesi ve bu tespit ışığında disiplin cezasına karar verilmesi aşamasında çoğunlukla yanlışlıklar yapılmaktadır.

Tez çalışmasında öncelikle, kamu hizmeti ile disiplin hukukunun özneleri olarak kabul edilebilecek olan, devlet memuru ve kamu görevlisi kavramları konusunda var olan yasal düzenlemeler ve yargısal tartışmalar üzerinde durulmuştur; ayrıca, devlet memurları ve kamu görevlilerinin ödev ve sorumlulukları ile tabi oldukları yasakların nelerden ibaret olduğu ele alınmıştır. Bunların yanında disiplin suçu, disiplin cezası, disiplin soruşturması kavramları genel olarak tanımlanmış ve 657 sayılı DMK uyarınca disiplin soruşturmasının aşamaları ve yöntemi kısaca açıklanmıştır.

Devamında Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi ile suçun kanunilik unsuru, maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru üzerine bilimsel görüşler ve yargısal tartışmalar ele alınmış ve suç genel teorisine uygun bir biçimde, genel olarak disiplin suçlarının kanunilik unsuru, maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru üzerine detaylı bir inceleme yapılmıştır. Ayrıca 657 sayılı DMK 125. maddesinde düzenlenmiş olan disiplin suçları, Ceza Hukuku'ndaki suç genel teorisi ile incelenmiş ve bu disiplin suçlarının kanunilik unsuru, maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru tespit edilmeye çalışılmıştır.

Konunun uygulama açısından somutlaştırılabilmesi amacıyla, Danıştay'ın değişik tarihlerde vermiş olduğu kararlar, Danıştay internet sitesi ve Danıştay Dergisi taranarak elde edilmiş ve bunlar üzerine araştırmayla ilgili olarak çözümlenmeler yapılmıştır.

Tez çalışmasının sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Ceza kanunlarında her suç ayrı ayrı tanımlandığı halde, disiplin suçlarını düzenleyen kanunlarda genel tanımlara yer verilmiş ve idareye suçun tanımlanması konusunda takdir yetkisi tanınmıştır. İdareye tanınan bu

takdir yetkisi sınırsız değildir. Ancak, suç niteliği taşıyan eylemlerin ve bunlara uygulanacak cezaların önceden belirlenmiş olması hukuk devletinin gereğidir. Bu nedenle idarenin takdir yetkisinin sorgulanması, yeniden ele alınarak sistemli bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun yanında disiplin hükümleri, kanunlarda yeterli biçimde düzenlenmediğinden hukuki boşluklar oluşmuştur. Bu boşlukların bir ölçüde idari yargı kararları ile giderilmiş olması uygulamada farklı yorum ve tereddütlerin ortaya çıkmasını engelleyememiştir. Bu yorum ve uygulama farklılıklarının giderilmesi için, mevzuattaki boşlukların sistemli bir şekilde yasal düzenlemelerle giderilmesinin yanında, içtihat yoluyla ortaya çıkan kuralların kanunlara taşınması gereklidir.

Disiplin cezaları kişilerin özgürlükleri ve hakları üzerinde doğrudan ve ağır sonuçlar doğurduğundan, Ceza Hukuku'nun genel ilkelerinin disiplin suçları için de uygulanabilmesini sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Özellikle "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin disiplin suç ve cezaları bakımından uygulanması, insan hakları ve hukuk devleti açısından önemli katkılar sağlayacaktır.

Mevzuattaki disiplin hukuku ile ilgili normların belirsizliği, dağınıklığı ve systemsizliğinin giderilmesi için, disiplin hukuku normlarının belirli bir bütünlük içerisinde sistemli bir hale getirilmesi gereklidir.

Disiplin soruşturmaları, çoğunlukla hukuk eğitimi almamış olan devlet memurları tarafından yapılmaktadır. Bu durum uygulamada farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Bu problemin ortadan kaldırılması ve devlet memurlarının hukuki güvenliğinin sağlanması için; idare örgütü içerisinde, disiplin soruşturması yapacak merkezi birimler oluşturulmalı ve buralarda hukuk eğitimi almış olanlar istihdam edilmelidir.

Disiplin yargılamasında, evrensel geçerliliği olan ilke ve kuralların olmaması doğaldır. Her ülke kendi hukuk yapısına göre disiplin yargılaması sistemleri oluşturmaktadır. Buna rağmen ülkemizdeki mevcut disiplin

yargılaması sistemini Ceza Hukuku'nun genel ilkeleri ile donatıp; idaren takdir ve kıyas yetkisini ortadan kaldırıp, devlet memuru veya kamu görevlisine daha fazla güvence sağlanması mümkündür. Hukuk devleti ve insan haklarının geliştirilmesi amacıyla; sistemli, kapsamlı ve bütünlüklü değişikliklerin yapılması kaçınılmaz bir ihtiyaçtır.

EKLER :**EK-1**

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Birinci Daire	1983	323	1983	309	15/12/1983

KARAR METNİ

TAM GÜN OLARAK TOPLAM 20 GÜN DEVAMSIZLIĞI OLMAYAN, ANCAK GÖREVDEN UZAK KALDIĞI SAATLERİN TOPLAMI 20 GÜNÜ GEÇEN BİR MEMURUN 657 SAYILI YASANIN DEĞİŞİK 125. MADDESİNİN E-d FIKRASI UYARINCA DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARMA CEZASIYLA CEZALANDIRILAMAYACAĞI HK.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 2670 sayılı Yasayla değiştirilen 125.maddesinin birinci fıkrasında, "Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır" denildikten sonra, göreve devamsızlıkla ilgili bentlerinde, özürsüz ya da izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev yerini terk etmek eylemlerinin uyarma cezasını, özürsüz olarak bir ya da iki gün göreve gelmemenin aylıktan kesme cezasını, özürsüz ve kesintisiz 3-9 gün göreve gelmemenin kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını ve nihayet E-d bendinde, "özürsüz olarak, kesintisiz 10 gün ya da bir yılda toplam 20 gün göreve gelmeme"nin Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektirdiği hükme bağlanmış; maddenin ikinci fıkrasında ise disiplin cezası verilmesine neden olmuş bir fiil ya da halin cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde yinelenmesinde bir derece ağır ceza uygulanacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi, 125.maddenin A-b bendinde özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev yerini terk etmek uyarma cezasını gerektiren fiil ve hallerden sayılmıştır. Ayrıca, aynı maddenin disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve halin, cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde yinelenmesinde bir derece ağır ceza uygulanacağına ilişkin hükmü gereğince, öngörüldüğü biçimdeki yinelenme halinde kınama cezası verilebilmektedir. İzinsiz ve özürsüz olarak göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk hallerinde, Yasanın öngördüğü disiplin cezaları bunlardan ibarettir. Şu durumda, oluş veya ortaya çıkış biçimleri ne olursa olsun, bu fiil ve halleri, Devlet Memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırmak, ilk önce bu yönden Yasaya uygun düşmez.

Öte yandan, göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk hallerinin cezası böylece belirlendikten sonra, yukarıda belirtildiği gibi, göreve gelmeme eylemlerinin cezası, gün olarak süresine göre, aylıktan kesilme, kademe ilerlemesinin durdurulması olarak belirlenmiş, "özürsüz olarak kesintisiz 10 gün veya bir yılda toplam 20 gün göreve

gelmemek" için ise Devlet memurluğundan çıkarma cezası öngörülmüştür. Görülmektedir ki, yasa koyucu göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk halleriyle göreve gelmeme halini, disiplin cezaları yönünden, farklı nitelikte kabul etmiştir. Şu hale göre, göreve geç gelme, erken ayrılma, görev yerini terk hallerinin "göreve gelmemek" hali sayılması ve sürelerinin toplanıp çıkan sonuca göre, bu hallerin göreve gelmeme hali için öngörülen cezayla cezalandırılması bu bakımdan da olanaksızdır. Esasen, sözü edilen 125.maddenin E-d bendindeki, "özürsüz olarak kesintisiz 10 gün veya bir yılda toplam 20 gün göreve gelmeme" ibaresinde yer alan "gün" sözcüğünden tam bir çalışma gününün amaçlandığı, hükmün anlatım biçiminden derhal ve açık olarak anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle, tam gün olarak toplam 20 gün devamsızlığı olmayan, ancak görevden uzak kaldığı saatlerin toplamı 20 günü geçen bir memurun 657 sayılı Yasanın değişik 126.maddesinin E-d fıkrası uyarınca Devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmayacağı mütalaa kılındı.

(İdari İşler Kurulundan geçmemiştir.)

EK-2

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Beşinci Daire	1983	8557	1982	3080	21/12/1983

KARAR METNİ

BİR GÜN DERS YAPMAMA FİİLİNİN BAŞKA BİR DİSİPLİN CEZASINI GEREKTİRİP GEREKTİRMEDİĞİ ARAŞTIRILMAKSIZIN GREV OLARAK NİTELENDİRİLMESİNDE HUKUKİ İSABET BULUNMADIĞI HK.

Öğretmen olan davacı iki ay geçici olarak görevden çıkarma cezası verilmesine ilişkin İl Millî Eğitim Disiplin Kurulu kararının iptalini ve kesilen iki aylık maaşının ödenmesini istemektedir. 657 sayılı Kanununun 125.maddesinin D bendi (b) fıkrasında Devlet Memurları Kanunu ile öngörülen "grev yasağı" kapsamına giren eylemleri yapmak fiilini geçici olarak görevden çıkarma cezasını gerektirdiği hükme bağlanmış, 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 17. maddesinde grev; "İşçilerin topluca çalışmamak suretiyle bir iş kolunda veya iş yerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir teşekkülün aynı amaçla topluca çalışmamaları için verdiği bir karara uyarak işi bırakmalarına grev denilir" şeklinde tanımlanmış bulunmaktadır. Bu tanıma göre bir eylemin grev olarak nitelendirilebilmesi için işçilerin işverenle olan münasebetlerinde iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla yapılmış olması, aralarında bu hususta anlaşma bulunması veya bir teşekkülün kararına uyulması, işin durdurulması veya önemli ölçüde aksatılması şartlarının birlikte bulunması öngörülmüştür.

Her ne kadar davalı idare savunmasında davacının 19.12.1979 tarihinde okula gelse bile ders yapmadığını, il dahilinde diğer okulların bir kısmında aynı eylemin aynı anda oluşmasının tesadüf sayılamayacağını bu sebeple söz konusu durumun grev olarak nitelendirilmesi gerektiğini ileri sürmekte ise de; bir eylemin grev olarak nitelendirilebilmesi için yukarıda belirtilen niteliklerin bulunmasının gerekmesi muvacehesinde davacıya isnat edilen fiilin bu nitelikleri haiz bulunmadığı anlaşıldığından bir gün ders yapmaması fiilinin başka bir disiplin cezasını gerektirip gerektirmediği araştırılmaksızın grev olarak nitelendirilmesi hakkında dava konusu işlemin tesisinde hukuki isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline karar verildi.

EK-3

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2004	4148	2004	4209	20/12/2004

KARAR METNİ

ÖĞRETMEN OLAN DAVACININ, BAĞLI OLDUĞU SENDİKANIN ALDIĞI KARAR UYARINCA BİR GÜN GÖREVE GELEMESİ EYLEMİ SENDİKAL FAALİYET KAPSAMINDA OLDUĞUNDAN, BU EYLEMİNDEN DOLAYI AYLIKTAN KESME CEZASI İLE CEZALANDIRILAMAYACAĞI HK.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davacı): ?

Vekili : Av. ?

Karşı Taraf : Salihli Kaymakamlığı

İsteğin Özeti : Manisa İdare Mahkemesinin 16.9.2004 günlü, E:2004/446, K:2004/771 sayılı kararının dilekçede yazılı nedenlerle temyizen incelenerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Temyizi istenen kararın usul ve kanuna uygun olduğu, bu nedenle istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Aydın Kurtuluş

Düşüncesi : Davacının sendikal faaliyet kapsamında bir gün göreve gelmemesi fiilinin mazeret olarak kabulü gerektiğinden, dava konusu işlemin iptali istemi ile açılan davayı reddeden İdare Mahkemesi kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı : Erkan Cantekin

Düşüncesi : İdare ve vergi mahkemelerince verilen kararların temyizen incelenerek bozulabilmesi için, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin bulunması gerekmektedir.

Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, söz konusu maddede yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından, istemin reddi ile temyiz edilen Mahkeme kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, öğretmen olan davacının bir gün göreve gelmemesi nedeniyle 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali ve maaşından kesilen miktarın yasal faizi ile tazmini istemi ile açılmıştır.

Manisa İdare Mahkemesinin 16.9.2004 günlü, E:2004/446, K:2004/771 sayılı kararıyla; olayda, öğretmen olarak görev yapan davacının üyesi bulunduğu sendika ile bu sendikanın bağlı olduğu konfederasyon kararı uyarınca, kamu çalışanlarının sosyal ve ekonomik durumlarının iyileştirilmesi amacıyla yaptığı 11.12.2003 tarihinde bir gün süre ile göreve

gelmeme çağrısına katılarak göreve gelmediği anlaşılmakta olup, hukuken geçerli sayılabilecek bir özürlü olmaksızın iş saatleri içinde görevine gelmeyen davacının aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasında, Türkiye'nin de imzaladığı Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ile diğer ilgili milletlerarası sözleşmelere ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 18. maddesi ile 657 sayılı kanunun 125. maddesinin C-b maddesine aykırılık görülmediği gerekçesiyle dava reddedilmiştir.

Davacı, bağlı bulunduğu sendikanın aldığı karar uyarınca göreve gitmediğini, sendikal faaliyetin özür olarak kabul edilmesi gerektiğini öne sürmekte ve İdare Mahkemesi kararının temyizden incelenerek bozulmasını istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/C-b maddesinde; özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek fiili aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller arasında sayılmıştır.

Olayda; davacının, üyesi bulunduğu sendikanın yetkili kurullarınca alınan karara uyarak kamu görevlilerinin içinde bulunduğu mali sıkıntıların kısmen düzeltilmesi ve kamuoyunca bilinen bu sıkıntıları yine kamuoyuna anlatarak desteğinin sağlanması amacıyla 11.12.2003 tarihinde 1 gün göreve gelmemek eylemini gerçekleştirdiği anlaşılmıştır. Bu durumda, sendikal faaliyet kapsamında bir gün göreve gelmemek fiilinin mazeret olarak kabulü gerektiğinden, 657 sayılı kanunun 125/C-b maddesinde öngörülen "özürsüz olarak bir gün göreve gelmemek" fiilinin sübuta ermediği sonuç ve kanaatine varıldığından, disiplin suçu teşkil etmeyen eylem nedeniyle davacı hakkında tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davacının temyiz isteminin kabulüyle, Manisa İdare Mahkemesince verilen 16.9.2004 günlü, E:2004/446, K:2004/771 sayılı kararının, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49.maddesinin 1/b fıkrası uyarınca bozulmasına, aynı maddenin 3622 sayılı yasa ile değişik 3.fıkrası gereğince ve yukarıda belirtilen hususlar gözetilerek yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın adı geçen Mahkemeye gönderilmesine 20.12.2004 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

K A R Ş I O Y

Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

EK-4

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2004	1846	2002	2363	25/05/2004

KARAR METNİ

MÜSTEŞAR YARDIMCISI OLAN DAVACININ, "UYGUN GÖRÜŞLE ARZ" YAZISI VE İLGİLİ ONAYDAKİ PARAFININ BULUNMASININ YALAN VE YANLIŞ BEYAN OLARAK KABUL EDİLEMEYECEĞİ, BU NEDENLE DE 657 SAYILI KANUNUN 125/C-D MADDESİ GEREĞİNCE AYLIKTAN KESME CEZASI VERİLEMEYECEĞİ HK.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davalı): Milli Savunma Bakanlığı

Karşı Taraf : ?

Vekili : Av. ?

İsteğin Özeti : Dava, Savunma Sanayi Müsteşarlığında Müsteşar Yardımcısı olarak görev yapan davacının, 657 sayılı Kanunun 125/C-d maddesi uyarınca 1/16 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Ankara 10.İdare Mahkemesinin 27.2.2002 günlü, E:2001/1068, K:2002/264 sayılı kararıyla; dava dosyasının incelenmesinden, Savunma Sanayi Müsteşar Yardımcısı ve Eğitim Komisyonu Başkanı olan davacının, hakkında açılan soruşturma neticesinde; ?, ?, ? ve ? adlı personelin 1999 yılı Bütçe Kanunu, Bütçe Uygulama Talimatı ve Yetiştirilmek Amacıyla Yurt Dışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Yönetmeliğe aykırı olarak Yurt dışına gönderilmesinde yalan beyanda bulunarak amirlerini yanılttığı hususunun sübuta erdiğinden bahisle 657 sayılı Yasanın 125/C-d maddesi uyarınca 1/16 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırıldığı anlaşıldığı, 657 sayılı Yasanın 12/C-d maddesine göre disiplin cezası verilebilmesi için öncelikle bir beyanın varlığı ve bu beyanın da yalan ve yanlış olduğunun tespitinin zorunlu olduğu, dava konusu olayda, davacının başkanı olduğu komisyon kararı ve Yurt dışına gönderme onaylarındaki parafın beyan olarak nitelendirilmesinin mümkün görülmediği, bu durumda, kurumun en üst amiri olan Savunma Sanayi Müsteşarı tarafından onaylanarak yürürlüğe giren ve halen yürürlükte bulunan yönergede anılan şartları büyük çoğunlukla taşıyan personelin ilgili birim amirlerinin ve Müsteşarın teklifi ve bakanın onayı ile Yurt dışına gönderildiğinin anlaşıldığı, Yurt dışına gönderme işlemindeki eylemi sadece "uygun görüşle arz" yazısı ve ilgili onaydaki parafı sınırlı olan davacının, bu eylemi nedeniyle amirlerine yalan ve yanlış beyanın verildiğinden söz etmeye imkan bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Davalı idare, tesis edilen dava konusu işlemin hukuka uygun olduğunu, kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu öne sürmekte ve İdare Mahkemesi kararının temyizden incelenerek bozulmasını istemektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi : Egemen Devrim Durmuş

Düşüncesi : İdare Mahkemesince verilen karar ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup, bozulmasını gerektirecek bir neden de bulunmadığından anılan kararın onanması gerektiği düşünülmüştür.

Danıştay Savcısı : Efser Koçakoğlu

Düşüncesi : İdare ve vergi mahkemelerince verilen kararların temyizen incelenerek bozulabilmesi için, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin bulunması gerekmektedir.

Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, söz konusu maddede yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından, istemin reddi ile temyiz edilen Mahkeme kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

İdare ve Vergi Mahkemeleri tarafından verilen kararların temyiz yolu ile incelenerek bozulabilmeleri 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde belirtilen nedenlerden birinin bulunması halinde mümkündür. Ankara 10.İdare Mahkemesince verilen 27.2.2002 günlü, E:2001/1068, K:2002/264 sayılı karar ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup bozulmasını gerektirecek bir sebep de bulunmadığından temyiz isteminin reddi ile anılan kararın onanmasına, temyiz giderlerinin istemde bulunan davalı idare üzerinde bırakılmasına, 25.5.2004 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

EK-5

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2004	807	2001	493	12/03/2004

KARAR METNİ

HAZİNE AVUKATI OLAN DAVACIYA, MESAİ TAKİP DEFTERİNİ İMZALAMADIĞI GEREKÇESİYLE 657 SAYILI KANUNUN 125/C-A MADDESİ UYARINCA AYLIKTAN KESME CEZASI VERİLEMEYECEĞİ HK.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davalı): Akşehir Kaymakamlığı

Karşı Taraf : ?

Vekili : Av. ?

İsteğin Özeti : Hazine avukatı olarak görev yapan davacının, 657 sayılı Yasanın 125/C-a maddesi uyarınca 1/30 oranında aylıktan kesme cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

Konya İdare Mahkemesinin 20.11.2000 günlü, E:2000/1145, K:2000/1566 sayılı kararıyla; Mal Müdürlüğü bünyesinde hazine avukatı olarak görev yapan davacının mesai takip cetvelini imzalamaktan imtina ettiği ve bu tutum ve davranışını ısrarla sürdürdüğünden bahisle dava konusu işlemin tesis edildiğinin anlaşıldığı, hazine avukatlarının mesleğin özelliği dolayısıyla sürekli masa başında görev yapan bir memur gibi davalı idare içinde bulunmaları ve imza saatlerinde cetveli imzalamakla yükümlü tutulmalarının düşünülemeyeceği, zira hazine avukatlarının görevleri gereği çalışma saatlerinin bir kısmında duruşmalarda icra dairelerinde, haciz ve keşiflerde bulunduğu, dava konusu işlemin davacının mesai saatlerine uymadığı ve mesai takip cetvelini imzalamaktan imtina ettiği nedeniyle tesis edildiği, davacının dairede bulunmadığı zamanlarda görevli olmadığını, görevini aksattığını gösterir bir belge sunulmadığı gibi dosyada mevcut mahkeme kararlarında davacının her dosyanın duruşmasında saatinde hazır bulunduğu, yapılan keşiflere gittiği keşiflerin çokluğu nedeniyle mesai saatleri dışında da görev yaptığı görevini aksatmadığının belirtildiği, kaldı ki aynı nedenle verilen kınama cezasının da davacının itirazı üzerine üst disiplin amirince kaldırıldığı bu durumda dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle iptaline hükmedilmiştir.

Davalı idare, davacının aylık çalışma programına göre hangi gün, nerede duruşması ve keşif bulunduğu bilindiğini, saat 9:00'da başlayan duruşmadan önce saat 8:00'da dairesine gelip dosyaları alarak duruşmaya gitmesi gerektiğini, hazine avukatlarının da sabahları diğer memurlarla aynı saatte mesaiye başlamasının zorunlu olduğunu, görev yerinden hiç ayrılmasını, duruşmalara katılmasını denilmediğini, işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığını öne sürmekte İdare Mahkemesi kararının temyizen incelenerek bozulmasını istemektedir.

Savunmanın Özeti : Temyizi istenen kararın usul ve kanuna uygun olduğu, ileri sürülen nedenlerin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesine uymadığı, bu nedenle istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Demet Özen

Düşüncesi : İdare Mahkemesince verilen karar ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup, bozulmasını gerektirecek bir neden de bulunmadığından anılan kararın onanması gerektiği düşünülmüştür.

Danıştay Savcısı : Yaşar Uğurlu

Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

İdare ve Vergi Mahkemeleri tarafından verilen kararların temyiz yolu ile incelenerek bozulabilmeleri 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde belirtilen nedenlerden birinin bulunması halinde mümkündür. Konya İdare Mahkemesince verilen 20.11.2000 günlü, E:2000/1145, K:2000/1566 sayılı karar ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup bozulmasını gerektirecek bir sebep de bulunmadığından temyiz isteminin reddi ile anılan kararın onanmasına, temyiz giderlerinin istemde bulunan davalı idare üzerinde bırakılmasına, 12.3.2004 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

EK-6

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onuncu Daire	1990	2297	1989	2100	23/10/1990

KARAR METNİ

AYNI KURUMDA ÇALIŞAN, FAKAT AMİR- MEMUR İLİŞKİSİ OLMAYAN BİR KİŞİYE FİİLİ TECAVÜZÜNDEN DOLAYI DAVACIYA, 657 SAYILI YASANIN 125/E-F MADDESİNE GÖRE DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARMA CEZASI VERİLEMİYECEĞİ HK.

Tekel İşletmelri Genel Müdürlüğü Deniz Vasıtaları Şube Müdürlüğünde görevli olan davacı, görevle ilgili bir konu yüzünden yine aynı idarede İdari Araçlar Şube Müdürlüğünde görevli birine Grup Müdürünün odasında fiili tecavüzde bulunduğu ileri sürülerek, hakkında yapılan soruşturma sonunda 657 sayılı Yasanın 125.maddesi E/f bendi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmıştır.

Davalı idare Yüksek Disiplin Kurulu kararının iptali istemiyle açılan dava sonunda İdare Mahkemesince, davacının fiili tecavüzde bulunduğu sabit olduğu ve eylemine uyan cezanın 657 sayılı yasanın 125.maddesi E/f bendinde yer aldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Anılan İdare Mahkemesi kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

657 sayılı Kanununun 125.maddesinin E/f fıkrasında "Amirine veya maiyetindekilere fiili tecavüzde bulunmak eyleminin devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektirdiği hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin 4.bendinde de, bu maddede sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verileceği hükmü yer almıştır.

Dava ve temyiz dosyasının incelenmesinden, davacı ile davacının fiili tecavüzde bulunduğu kişinin eşdeğer görevlerde çalıştığı, başka bir anlatımla iş arkadaşı oldukları, aralarında amir-memur ilişkisi bulunmadığı anlaşılmaktadır. 657 sayılı Yasanın 125.maddesi 4.bendinde ise fiilin muhatabı olan kişilerin benzerliği değil, alta ve üste karşı yapılan eylemlerin benzerliği kastedildiğinden, davacının amiri durumunda olmayan İdari Araçlar Şube Müdürlüğünde görevli memura ilişkin dava konusu işlemde ve bu davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İdare Mahkemesi kararının 2577 sayılı Yasanın 49. maddesine göre bozulmasına, aynı maddenin 3.fıkrası uyarınca dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine karar verildi.

EK-7

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Sekizinci Daire	1992	518	1991	1471	25/03/1992

KARAR METNİ

AST VE ÜST KONUMUNDAKİ KİŞİLERE KARŞI YAPILMASI HALİNDE CEZALANDIRILAN EYLEMİN, AYNI KONUMDAKİ İŞ ARKADAŞINA KARŞI YAPILMASI DURUMUNDA CEZASIZ BIRAKILAMIYACAĞI HK.

Çarşı ve Mahalle bekçisi olan davacının, 657 sayılı Yasanın 125.maddesinin (E/f) bendi uyarınca devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin kararın iptali ve açıkta geçen süreye ilişkin parasal haklarının kendi sine ödenmesi istemiyle açtığı davada; davacının görevli bulunduğu sırada, önceden tartıştığı bir Çarşı ve Mahalle Bekçisini sırtından bıçaklayarak yaraladığı, ancak davacının saldırıda bulunduğu kişinin amiri durumunda bir kişi olmayıp arkadaşı olduğu oysa yasa koyucunun iş arkadaşlarına karşı yapılan saldırıyı Devlet Memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırma dışında bıraktığı, bu nedenle 657 sayılı Yasanın 125.maddesinin E/f bendi uyarınca cezalandırılmasında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemi iptal ederek ilişğinin kesildiği günden göreve başlatılacağı güne kadarki, maaş ve diğer parasal haklarının tazminine karar veren İdare Mahkemesi kararının bozulması istemidir.

Uyuşmazlık, Çarşı ve Mahalle bekçisi olan davacının Devlet Memurluğundan çıkarılmasına ilişkindir.

657 sayılı Yasanın 125.maddesinin (E/f) bendinde, ast ve üstlerine karşı saldırıda bulunmak eylemi Devlet Memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılacak eylemler arasında sayılmış, maddenin (E/k) bendinden sonra gelen üçüncü fıkrasında da yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren eylem ve durumlara nitelik ve ağırlık olarak benzer eylemlerde bulunanlara aynı türden disiplin cezaları verileceği belirtilmiştir.

Dosya içeriğinden, davacının görevli bulunduğu bir sırada, bir başka çarşı ve mahalle bekçisinin görev yaptığı yere giderek, daha önce tartıştıkları bu kişiyi sırtından bıçaklayarak yaraladığı, bu suç nedeniyle adli yargı yerince yapılan yargılaması sonucunda 17 ay 23 gün hapis cezası ile cezalandırıldığı, aynı eylemi nedeniyle 657 sayılı Yasanın 125.maddesinin (E/f) bendi uyarınca devlet memurluğundan çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Davacının, kendisi gibi çarşı ve mahalle bekçisi olan iş arkadaşına karşı saldırıda bulunduğu çekişmesizdir. Saldırıda bulunan kişinin, eylemin, ast ve üst konumundaki, kişilere karşı yapılmış olması durumunda cezalandırılıp, aynı konumdaki iş arkadaşlarına karşı yapılması durumunda cezasız bırakılması düşünülemez. Yasanın 125.maddesinin (E/f) bendinde, iş

arkadaşlarına karşı yapılan saldırının yer almamış olmasını, yasa koyucunun böyle bir davranışı cezasız bırakmak istediği şeklinde yorumlamak doğru değildir.

Nitekim 125.maddede, benzer eylemlerde bulunanlara aynı cezaların uygulanacağı belirtilmekle, maddede tek tek sayılmayan aynı nitelik ve ağırlıktaki eylemlerin de cezalandırılması amaçlanmıştır.

Bu durumda, davacının eylemine uyan devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle İzmir 1.İdare Mahkemesi kararının bozulması ve dosyanın anılan mahkemeye gönderilmesine karar verildi.

EK-8

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onuncu Daire	1989	519	1988	1504	08/03/1989

KARAR METNİ

BASINA BİLGİ VE DEMEÇ VERMEK OLARAK YORUMLANMASINA OLANAK BULUNMAYAN BİR YAZIDAN DOLAYI DİSİPLİN CEZASI VERİLEMEYECEĞİ HK.

Davacı tarafından, 657 sayılı Yasanın 125/D (g) maddesi uyarınca, bir yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan dava sonucunda İdare Mahkemesince davanın reddi yolunda verilen kararın temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

İdare Mahkemesince, davacının, bir gazetede yayınlanan yazıdaki bilgileri verdiği açık olduğu, yetkisi olmadığı halde basına kamu görevi hakkında bilgi verdiği sabit olan davacının eylemine uyan disiplin cezasıyla cezalandırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 15.maddesinde, "Devlet Memurları Kamu görevleri hakkında basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç veremezler. Bu konuda gerekli bilgi ancak bankanın yetkili kılacağı görevli; illerde valiler veya yetkili kılacağı görevli tarafından verilebilir." hükmü getirmiş, aynı Yasanın 125/D (g) maddesinde de, yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç verme fiilini işleyenlere fiilin ağırlığına göre 1 ile 3 yıl arasında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verileceği belirlenmiştir.

Davacıya disiplin cezası verilmesine neden olan ve bir gazetede yayınlanan yazının, yukarıda hükmü yazılı maddede belirtilen anlamda, kamu görevleri hakkında basına bilgi ve demeç vermek olarak yorumlanmasına ve davacıya basına izinsiz bilgi ve demeç vermek suçundan dolayı disiplin cezası verilmesine olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, yerinde bulunmayan İdare Mahkemesi kararının 2577 sayılı Yasanın 49.maddesi 1.fıkrası uyarınca bozulmasına, aynı maddenin 2.fıkrası uyarınca işin esasına inilerek aynı gerekçeyle dava konusu işlemin iptaline karar verildi.

EK-9

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Sekizinci Daire	1992	322	1991	1695	25/02/1992

KARAR METNİ

AYNI İLE BAĞLI İLÇEYE GİDİLMESİNİN, İL SINIRLARININ TERKEDİLMİŞ SAYILMASI ANLAMINA GELMEYECEĞİ HK.

Davacının 1/15 oranında aylık kesimi cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davayı; hastalık nedeniyle alınan 10 günlük raporun Konya İli Ayrancı İlçesinde geçirilmiş olması nedeniyle 657/C-g maddesi uyarınca, Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Yönetmeliğinin 5.maddesine göre davacının amirinden izin almaksızın, hastalık iznini görev yerinden başka yerde geçirmiş olduğu gerekçesiyle reddeden Konya İdare Mahkemesinin 8.11.1989 gün ve 1989/925 sayılı kararının; iznini geçirdiği yerin aynı ile bağlı Ayrancı İlçesi olduğu, İl hudutlarını terk etmediği ileri sürülerek 2577 sayılı yasanın 49.maddesi uyarınca temyizen incelenerek bozulması istemidir.

Uyuşmazlık Konya İlinde görevli olan davacının 10 günlük hastalık raporunun aynı il'e bağlı Ayrancı İlçesinde geçirmesi nedeniyle verilen disiplin cezasına ilişkindir.

Dava dosyasının incelenmesinden; Konya Köy Hizmetleri 2.Bölge Saymanlık Müdürlüğünde daktilografi görevinde olan davacının rahatsızlığı nedeniyle Konya Devlet Hastanesinden 10 gün rapor alarak eşinin yıllık izinde bulunduğu Konya-Ayrancı ilçesine gitmiş olduğu anlaşılmaktadır.

657 sayılı yasanın 125/C-g maddesi "İkamet ettiği ilin hudutlarını izinsiz terk etmek" kuralını getirmiştir. Ancak uyuşmazlık konusu olayda aynı il'e bağlı ilçeye gidilerek il hudutlarının terkedilmiş sayılamayacağı açıktır.

Bu durumda İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle İdare Mahkemesi kararının bozulmasına ve dosyanın anılan mahkemeye gönderilmesine karar verildi.

EK-10

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2005	4029	2002	5920	16/11/2005

KARAR METNİ

DAVACIYA İSNAT EDİLEN FİİLİN SOMUT OLARAK ORTAYA KONULAMADIĞINDAN AKSİNİN KABULÜ İLE VERİLEN DİSİPLİN CEZASINDA HUKUKA UYARLIK BULUNMADIĞI HK.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davalı): Zeytinburnu Belediye Başkanlığı
Zeytinburnu/İSTANBUL

Vekili : Av. ?

Karşı Taraf : ?

İsteğin Özeti : İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 10.9.2002 günlü, E:2001/1206, K:2002/1079 sayılı kararının dilekçede yazılı nedenlerle temyizen incelenerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi : M.Önder Tekin

Düşüncesi : İdare Mahkemesince verilen karar ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup, bozulmasını gerektirecek bir neden de bulunmadığından anılan kararın onanması gerektiği düşünülmüştür.

Danıştay Savcısı : Efser Koçakoğlu

Düşüncesi : İdare ve vergi mahkemelerince verilen kararların temyizen incelenerek bozulabilmesi için, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin bulunması gerekmektedir.

Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, söz konusu maddede yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından, istemin reddi ile temyiz edilen Mahkeme kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı'nda Zabıta Başkomiseri olarak görev yapan davacının "1/8 oranında aylıktan kesme" cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 10.9.2002 günlü, E:2001/1206, K:2002/1079 sayılı kararıyla; davacının çalıştığı Belediye'de Zabıta Müdür Yardımcısı olarak görev yapan bir kişinin davacının kendisi hakkında asılsız ve küçük düşürücü dedikodular yaydığı yolunda verdiği şikayet dilekçesi üzerine yapılan soruşturma sonucunda, iddia edilen fiillerin sübuta erdiği

kanaatiyle Zabıta Disiplin Yönetmeliği'nin 5/e maddesi hükmü uyarınca "sınıf indirilmesi" cezası ile cezalandırılmasının önerildiği bu teklifi değerlendiren Disiplin Kurulunun olaya 657 sayılı Kanunun uygulanması gerektiğinden bahisle teklifi reddettiği, Disiplin Kurulu kararının altına "Başkan takdiriyle 1/8 oranında aylıktan kesme cezası uygun görülmüştür." şerhi düşülerek dava konusu işlemin tesis edildiğinin anlaşıldığı; Disiplin Kurulunca önerilen cezanın reddedilmesi üzerine atamaya yetkili amirce 15 gün içinde başka bir disiplin cezası verilmesi mümkün ise de; Disiplin Kurulu kararının altına Belediye Başkanınca dipnot şeklinde düşülen yazı ile verilen cezanın hangi Yasa kuralı uyarınca tesis edildiği ve davacının hangi eylemi ve fiili nedeniyle bu cezanın verildiği belirtilmediğinden işlemde hukuka ve usule uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir.

Davalı idare, Disiplin Kurulu kararı ile davacının işlediği fiilin karşılığı olarak "sınıf indirilmesi" cezası ile cezalandırılmayacağını anlaşılmaması üzerine Başkanın yetkisini kullanarak davacıyı cezalandırdığını, cezanın dayanağı olan fiilin tutanakta açık bir şekilde gösterildiğini öne sürmekte ve İdare Mahkemesi kararının temyizden incelenerek bozulmasını istemektedir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 126. maddesinde; Devlet memurluğundan çıkarma cezasının amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verileceği, disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkilerinin bulunmadığı, cezayı kabul veya reddedeceği, ret halinde atamaya yetkili amirlerin 15 gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbest olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden; Zeytinburnu Belediye Başkanlığı'nda Zabıta Müdür Yardımcısı olarak görev yapan ?'ın 5.4.2001 tarihinde verdiği dilekçede, davacının özel hayatı ile ilgili olarak asılsız ithamlarda bulunarak kişiliğini rencide ettiğini bildirmesi üzerine yapılan soruşturma sonucunda; davacının asılsız bir şekilde Zabıta Komiser Yardımcısı olarak görev yapan ? hakkında iddialar ortaya atarak zabıta memuruna uymayan tutum ve davranışlarda bulunduğu kanaatiyle Zabıta Disiplin Yönetmeliği'nin 5/e maddesi hükmü uyarınca "sınıf indirilmesi" cezası ile cezalandırılması teklifinde bulunduğu, teklifi görüşen Disiplin Kurulunca davacıya 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun disiplin cezalarına ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiği gerekçesiyle teklifin reddedildiği, Disiplin Kurulu kararının altına Belediye Başkanı tarafından "1/8 oranında aylıktan kesme cezası uygun görülmüştür." notu yazılarak davacının bu işlem ile cezalandırıldığı, davacının işlediği iddia edilen haksız ithamlarda bulunarak dedikodu yaptığı yönünde şikayetçinin tanık olarak gösterdiği iki kişi dışında ifadelerine başvurulmuş ve davacının görev yaptığı yerde çalışan altı kişinin davacının işlediği iddia edilen fiili gerçekleştirdiği yönünde bir beyanlarının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Olayda, davacı hakkında yapılan soruşturma sonucunda Zabıta Disiplin Yönetmeliği'nin 5/e maddesi hükmü uyarınca cezalandırılması yönünde getirilen teklifin davacıya 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiği gerekçesiyle Disiplin Kurulunca reddi üzerine

yukarıda yer verilen kural uyarınca Belediye Başkanınca yapılacak değerlendirmeye göre fiilin sübuta erdiğinin anlaşılması durumunda disiplin cezası ile cezalandırılabilceği tartışmasıdır.Nitekim,teklifin Disiplin Kurulunca reddi üzerine Belediye Başkanı da bu yetkisini kullanarak dava konusu disiplin cezasını vermiştir.Dava konusu işlemde uygulanan Yasa kuralının gösterilmemesinin işlemi hukuken sakatlamayacağı ortadadır. Ancak; davacının isnat edilen fiili işlediğinin şikayetçinin tanık olarak gösterdiği iki kişi dışında soruşturma sırasında ifadesine başvurulmuş altı kişiden hiçbirisince kabul edilmemesi nedeniyle sübuta ermediği sonucuna varılmaktadır.

Bu durumda,davacının disiplin suçu sayılabilecek bir eylemde bulunduğunun objektif bir şekilde ortaya konulamamış olması nedeniyle tesis olunan işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, davacı hakkında getirilen teklifin reddine dair Disiplin Kurulu kararının altına Belediye Başkanınca düşülen yazıda cezanın hangi yasa kuralı uyarınca verildiği hususunun ve davacının eyleminin gösterilmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında isabet bulunmamakta ise de; karar sonucu itibariyle yerindedir.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarenin temyiz isteminin reddine, İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 10.9.2002 günlü, E:2001/1206, K:2002/1079 sayılı kararının yukarıda belirtilen gerekçe ile sonucu itibariyle onanmasına, temyiz giderlerinin istemde bulunan davalı idare üzerinde bırakılmasına, 16.11.2005 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

EK-11

Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
Onikinci Daire	2003	3413	2003	1398	11/11/2003

KARAR METNİ

DİSİPLİN KURULUNCA SORUŞTURMA RAPORUNDA BELİRLENEN EYLEMİN 657 SAYILI KANUNUN 125/E-D MADDESİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEMEYECEĞİ NEDENİYLE DAVACIYA DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARTMA CEZASI VERİLMESİ TEKLİFİNİN REDDEDİLMESİ ÜZERİNE, AYNI KANUNUN 126. MADDESİ GEREĞİNCE AMİR TARAFINDAN VERİLEN KADEME İLERLEMESİNİN DURDURULMASI CEZASINDA FİİLİN ANILAN CEZAYI GEREKTİREN FİİLLER ARASINDA SAYILMASINA GEREK OLMADIĞI HK.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davalı): Milli Eğitim Bakanlığı

Karşı Taraf : ?

İsteğin Özeti : Erzurum İdare Mahkemesinin 28.1.2003 günlü, E:2002/1487, K:2003/44 sayılı kararının dilekçede yazılı nedenlerle temyizen incelenerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Temyizi istenen kararın usul ve kanuna uygun olduğu, bu nedenle istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Zühal Öztaş

Düşüncesi : İdare Mahkemesince verilen kararda hukuk isabet bulunmadığından bozulması gerektiği düşünülmüştür.

Danıştay Savcısı : Yaşar Uğurlu

Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

? olan davacı, bir yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

Erzurum İdare Mahkemesinin 28.1.2003 günlü, E:2002/1487, K:2003/44 sayılı kararıyla; olayda, .. İlköğretim Okulu ? iken 12.1.2001 günlü işlemlerle ? Merkezi'ne geçici olarak görevlendirilen davacı, 18.1.2000 tarihinde görev yerinden ilişkisini keserek geçici görevine başladığı, geçici görevlendirme işleminde geçici görevin ne zaman sona ereceğine ilişkin

herhangi bir süre belirtilmediği gibi bu konuda davacıya yapılmış herhangi bir tebligat ya da bildirim de bulunmadığı, davacının geçici görevinin bitmesini takiben 11.3.2001 tarihinden itibaren doğum öncesine kadar ibaresi bulunan on günlük raporunun bulunduğu, 22.3.2001 tarihinden itibaren 21 günlük doğum öncesi izne ayrıldığı, doğum sonrası 1.6.2001 tarihine kadar 8 haftalık yasal izinli olduğu, doğumdan sonra hasta olan çocuğunun 6.4.2001 tarihinden itibaren anne refakatinde takip ve tedavi edildiğine dair 16.6.2001 günlük raporun olduğu, doğum izni sonrası çocuğunun ? Üniversite Hastanesi Polikliniklerinde anne refakatinde 1, 5, 9, 11, 13, 14.6.2001 günleri hizmet aldığı görüldüğü, bebeğin refakatçisi olarak 10.8.2001 tarihine kadar anılan Hastanede tedaviye devam olunduğu, ayrıca 22.6.2001 tarihinden itibaren 8 günlük istirahat raporu bulunduğunun açık olduğu, bu durumda davacının raporlu ve kanuni izinli olduğu dönemlerde göreve gelmediğinden bahisle 657 sayılı Kanununun 125/E-d maddesi uyarınca işlem tayinine hukuken olanak bulunmadığı gibi, diğer taraftan; 39 gün göreve gelmediği iddiası nedeniyle getirilen Devlet memurluğundan çıkarma cezası teklifinin Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu tarafından reddedilmesinden sonra onbeş gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbest olan atamaya yetkili amirce tesis olunan işlemde; fiilin, disiplin hukukunun hangi maddesini ihlal ettiğine ilişkin herhangi bir yasal gerekçeye de işaret edilmemiş olmakla, işlemin bu yönüyle de hukuka aykırı olduğunun görüldüğü gerekçesiyle dava konusu işlem iptal edilmiştir.

Davalı idare, davacı hakkında getirilen Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılması yolundaki teklifin Yüksek Disiplin Kurulunca reddedilmesinden sonra 657 sayılı Kanununun 126/3. maddesi uyarınca bir yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırıldığını, davacının rapora dayanmayan devamsızlık günleri gözardı edilerek salt fiilin disiplin hukukunun hangi maddesini ihlal ettiğinin belirtilmediği gerekçesiyle iptal kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğunu öne sürmekte ve İdare Mahkemesi kararının temyizen incelenerek bozulmasını istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 126. maddesinde; uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarının disiplin amirleri tarafından, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra atamaya yetkili amirler il disiplin kurullarının kararına dayanan hallerde Valiler tarafından verileceği, Devlet memurluğundan çıkarma cezasının amirlerin bu yoldaki isteği üzerine memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verileceği, disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisinin bulunmadığı, cezayı kabul veya reddedeceği, ret halinde atamaya yetkili amirlerin 15 gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbest olduğu hükmü yer almıştır.

Dosyanın incelenmesinden, ? olan davacı hakkında yapılan soruşturma sonucunda; 12.1.2001 tarihli valilik onayı ile geçici olarak görevlendirildiği ? Merkezindeki geçici görevinin sona ermesini okuluna bildirmediği, bu geçici görevi yürüttüğü sırada Eğitim Programının

sona ermesi nedeniyle 12.3.2001 tarihinde okuldaki görevine başlamayarak doğum öncesi izne ayrıldığı, 22.3.2002 tarihine kadar aralıksız on gün doğum sonrası izninin bitim tarihi olan 1.6.2001 tarihinden itibaren yaz tatili başlangıcına kadar aralıksız yirmidokuz gün olmak üzere toplam otuzdokuz gün görevine gelmediğinden bahisle 657 sayılı Kanun 125/E-d maddesi uyarınca Devlet memurluğundan çıkarma cezasının teklif edildiği, Yüksek Disiplin Kurulunun 12.6.2002 günlü, 2002/98 sayılı kararıyla; ilgilinin 11.3.2001 tarihinden itibaren doğum öncesine kadar 10 günlük raporunun bulunduğu, ayrıca bu sürede 21 günlük doğum öncesi iznine ayrılma hakkının olduğu, doğum izni sonrası çocuğun 6.4.2001 tarihten itibaren anne refakatine takip ve tedavi edildiğine dair 16.6.2001 günlü raporun olduğu, ? Üniversitesi Hastanesi Polikliniklerinde anne refakatinde 1, 5, 9, 11, 13, 14.6.2001 günlü hizmet aldığı görüldüğü, ayrıca ilgilinin 22.6.2001 tarihinden itibaren 8 günlük istirahat raporunun bulunduğu anlaşıldığı, geriye kalan devamsızlıkların Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektirecek nitelik ve derecede oluşmadığı görüldüğünden Devlet memurluğundan çıkarma teklifinin reddine karar verildiği, bunun üzerine 657 sayılı Kanununun 126. maddesinin 3. fıkrası uyarınca davacı hakkında 2.7.2002 günlü işlem ile bir yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezasıyla cezalandırıldığı anlaşılmıştır.

Olayda, disiplin kurulunca, soruşturma raporunda belirlenen eylemin, 657 sayılı Yasa'nın 125/E-d maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle Devlet memurluğundan çıkartma cezası verilmesi teklifi reddedildiğinden, soruşturmacı tarafından tanımlanmış olan kusurlu davranışın cezasız bırakılmaması amacıyla atamaya yetkili amir tarafından 657 sayılı Yasa'nın 126. maddesinin tanıdığı yetki doğrultusunda disiplin cezası verildiği açık olup, bu aşamada söz konusu kusurlu fiilin, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasıyla cezalandırılması gerektiren fiiller kapsamında tekrar tanımlanması konusunda yetkili amire yükümlülük yüklenemeyeceğinden, davacıya isnat edilen fiil ile verilen cezanın, fiile uyup uymadığı incelenerek karar verilmesi gerekirken Mahkemece; fiilin, hangi maddeyi ihlal ettiğinin açıkça belirtilmediği nedeniyle işlemin iptaline karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davalı idarenin temyiz isteminin kabulüyle, Erzurum İdare Mahkemesince verilen 28.1.2003 günlü, E:2002/1487, K:2003/44 sayılı kararın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1/b fıkrası uyarınca bozulmasına, aynı maddenin 3622 sayılı Yasa ile değişik 3. fıkrası gereğince ve yukarıda belirtilen hususlar gözetilerek yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın adı geçen Mahkemeye gönderilmesine, 11.11.2003 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

EK-12 : İncelenen Fakat Çözümlemeyen İlgili Danıştay Kararları

No	Dairesi	Karar Yılı	Karar No	Esas Yılı	Esas No	Karar Tarihi
1	İdari Dava Daireleri	2003	436	2003	67	20/06/2003
2	İdari Dava Daireleri	1985	5	1984	124	22/02/1985
3	İdari Dava Daireleri	1988	25	1988	20	01/04/1988
4	Birinci Daire	1983	236	1983	252	06/10/1983
5	Birinci Daire	1983	323	1983	309	15/12/1983
6	Birinci Daire	1997	173	1997	134	09/12/1997
7	Birinci Daire	1998	21	1997	181	09/02/1998
8	Birinci Daire	2000	59	2000	29	31/12/2000
9	Birinci Daire	2004	3	2003	170	13/01/2004
10	İkinci Daire	2005	3366	2004	4051	26/10/2005
11	Üçüncü Daire	1979	132	1979	86	27/02/1979
12	Üçüncü Daire	1979	490	1979	424	12/11/1979
13	Üçüncü Daire	1982	922	1982	1554	15/04/1982
14	Üçüncü Daire	1983	2568	1983	2516	07/11/1983
15	Üçüncü Daire	1983	2695	1983	2516	07/11/1983
16	Beşinci Daire	2005	4965	2002	4105	19/10/2005
17	Beşinci Daire	2003	2116	2000	2655	14/05/2003
18	Beşinci Daire	2001	2351	2000	1391	31/05/2001
19	Beşinci Daire	2001	375	1999	538	15/02/2001
20	Beşinci Daire	2000	1994	1999	2129	29/06/2000
21	Beşinci Daire	1999	2734	1997	428	30/09/1999
22	Beşinci Daire	1998	2760	1998	1979	24/11/1998
23	Beşinci Daire	1998	919	1995	2320	25/03/1998
24	Beşinci Daire	1997	966	1994	286	05/05/1997
25	Beşinci Daire	1996	954	1995	2344	06/03/1996
26	Beşinci Daire	1996	1282	1995	3829	26/03/1996
27	Beşinci Daire	1996	3278	1994	3722	31/10/1996
28	Beşinci Daire	1995	1015	1993	422	16/03/1995
29	Beşinci Daire	1991	239	1988	2550	19/02/1991
30	Beşinci Daire	1993	609	1992	5699	15/02/1993
31	Sekizinci Daire	2004	3548	2003	5531	30/09/2004
32	Sekizinci Daire	2004	4605	2004	2588	30/11/2004
33	Sekizinci Daire	2004	2507	2003	5391	28/05/2004
34	Sekizinci Daire	1999	2990	1998	2038	13/05/1999
35	Sekizinci Daire	1999	714	1996	4782	25/02/1999
36	Sekizinci Daire	1999	551	1996	2509	18/02/1999
37	Sekizinci Daire	1999	222	1998	6475	03/02/1999
38	Sekizinci Daire	1998	4166	1996	1213	10/12/1998
39	Sekizinci Daire	1998	4143	1998	4700	10/12/1998
40	Sekizinci Daire	1998	1927	1996	814	28/05/1998
41	Sekizinci Daire	1998	1846	1996	920	22/05/1998
42	Sekizinci Daire	1998	4372	1996	1380	16/12/1998
43	Sekizinci Daire	1998	1175	1996	807	30/03/1998
44	Sekizinci Daire	1998	3015	1998	4988	12/10/1998
45	Sekizinci Daire	1998	3623	1996	866	10/11/1998
46	Sekizinci Daire	1998	4563	1997	1959	24/12/1998
47	Sekizinci Daire	1997	1171	1995	4538	07/04/1997
48	Sekizinci Daire	1997	507	1995	5200	18/02/1997
49	Sekizinci Daire	1997	1778	1996	1793	22/05/1997
50	Sekizinci Daire	1997	3758	1995	5283	03/12/1997
51	Sekizinci Daire	1997	4048	1997	1535	18/12/1997
52	Sekizinci Daire	1996	2443	1996	3070	07/10/1996

53	Sekizinci Daire	1996	3408	1995	4627	26/11/1996
54	Onuncu Daire	1991	1002	1988	2495	20/03/1991
55	Onuncu Daire	1990	2953	1989	2135	06/12/1990
56	Onuncu Daire	1990	2544	1989	1717	12/11/1990
57	Onuncu Daire	1990	720	1988	1946	29/03/1990
58	Onuncu Daire	1990	2484	1990	81	07/11/1990
59	Onuncu Daire	1989	2583	1989	1736	21/12/1989
60	Onuncu Daire	1989	1877	1987	1637	26/10/1989
61	Onuncu Daire	1989	1182	1988	1621	31/05/1989
62	Onuncu Daire	1989	1097	1989	401	22/05/1989
63	Onuncu Daire	1989	734	1987	1476	05/04/1989
64	Onuncu Daire	1987	1891	1985	2824	25/11/1987
65	Onbirinci Daire	2005	5382	2003	3005	15/11/2005
66	Onikinci Daire	2006	1902	2003	4617	11/05/2006
67	Onikinci Daire	2006	473	2003	873	17/02/2006
68	Onikinci Daire	2006	207	2003	1159	03/02/2006
69	Onikinci Daire	2005	2793	2002	4822	04/07/2005
70	Onikinci Daire	2005	2795	2002	1245	05/07/2005
71	Onikinci Daire	2005	2956	2005	118	16/09/2005
72	Onikinci Daire	2005	200	2004	3795	04/02/2005
73	Onikinci Daire	2005	472	2002	3280	18/92/2005
74	Onikinci Daire	2005	763	2004	3953	14/03/2005
75	Onikinci Daire	2005	1603	2004	2625	26/04/2005
76	Onikinci Daire	2005	2510	2002	4325	15/05/2005
77	Onikinci Daire	2005	3130	2005	3061	07/10/2005
78	Onikinci Daire	2005	4113	2002	2424	18/11/2005
79	Onikinci Daire	2005	4443	2002	4710	07/12/2005
80	Onikinci Daire	2005	4513	2002	5797	13/12/2005
81	Onikinci Daire	2005	4728	2003	134	27/12/2005
82	Onikinci Daire	2004	34	2001	2504	21/01/2004
83	Onikinci Daire	2004	4092	2004	2725	15/12/2004
84	Onikinci Daire	2004	422	2001	1292	23/02/2004
85	Onikinci Daire	2004	807	2001	493	12/03/2004
86	Onikinci Daire	2004	1286	2001	2293	14/04/2004
87	Onikinci Daire	2004	1846	2002	2363	25/05/2004
88	Onikinci Daire	2004	2888	2003	1444	05/10/2004
89	Onikinci Daire	2004	4148	2004	4209	20/12/2004
90	Onikinci Daire	2003	1197	2002	3538	28/04/2003
91	Onikinci Daire	2003	1693	2003	1230	20/05/2003
92	Onikinci Daire	2003	672	2003	497	20/03/2003
93	Onikinci Daire	2003	638	2000	2067	19/03/2003
94	Onikinci Daire	2003	3853	2001	801	04/12/2003
95	Onikinci Daire	2003	3715	2000	241	21/11/2003
96	Onikinci Daire	2002	3875	2000	3935	28/11/2002
97	Onikinci Daire	2002	3345	2000	1641	31/10/2002
98	Onikinci Daire	2002	3189	2000	194	24/10/2002
99	Onikinci Daire	2002	3104	2000	1494	21/10/2002
100	Onikinci Daire	2002	2982	2000	2702	09/10/2002
101	Onikinci Daire	2002	1726	2000	1481	25/04/2002
102	Onikinci Daire	2001	3576	2000	2310	30/10/2001
103	Onikinci Daire	2000	4088	2000	958	21/11/2000
104	Onikinci Daire	2000	3834	2000	3109	08/11/2000
105	Onikinci Daire	1999	1785	1997	3319	11/10/1999

KAYNAKÇA

AKYILMAZ, Bahtiyar (2003), **İdare Hukuku**, Konya: Sayram Yayınları.

ARMAĞAN, Servet (2007), **En Son Değişikliklerle 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**, İstanbul: Çağrı Yayınları.

ASLAN, Zehredin (2001), **Disiplin Suç Ve Cezaları**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

AYDOĞDU, Emre (2005), "İdeoloji" F. Başkaya (Ed.), **Kavram Sözlüğü Söylem ve Gerçek**, Ankara: Maki Basın Yayın, s.211-217.

AYGÜN, Gökçen (2006), **Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezası**, Ankara: G.Ü. S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

CANATAN, Bilal (2008), **İdare Hukuku**, Ankara: Detay Yayıncılık.

CEVİZCİ, Ahmet (1996), **Felsefe Sözlüğü**, Ankara: Ekin Yayınları.

ÇAL, Sedat (2002), "Anayasa Değişikliği Sonrasında Kamu Hizmeti Kavramının İrdelenmesi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 51, Sayı 2, s. 163-197.

DİNÇER, Yıldız (1976), "Devlet Memurlarının Disiplin Hukuku", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 9, Sayı 1, s.71-94.

DİNLEN, Aziz (1987), **Devlet Memurları Kanununa Göre Disiplin Suç Ve Cezaları**, Ankara: G.Ü. S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

DOĞAN, İsmail (2000), **Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar**, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- EREN, Erdal (2007), "Türk Anayasalarında Memur Kavramı", **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Cilt 12, Sayı:5, s.13-16.
- EROĞLU, İrfan (1998), **Memur Hukukunda Disiplin Soruşturması**, Sakarya: S.Ü. S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- GİRİTLİ, İsmet, Pertev Bilgen, Tayfun Akgüner, (2006), **İdare Hukuku Dersleri**, İstanbul: Der Yayınları.
- GÖZLER, Kemal (2002), **İdare Hukuku Dersleri**, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref (2006), **Yönetim Hukuku**, Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan (2006), **Felsefe Sözlüğü**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İNAL, Mustafa (2006), **Sorularla Kamu Görevlileri Soruşturma El Kitabı**, Ankara: Muhesabat Kontrolörleri Derneği Yayınları.
- İZGİ, Ömer, Zafer Gören, (2002), **Türkiye Cumhuriyetinin Anayasasının Yorumu**, C.I., Ankara: T.B.M.M. Yayınları.
- KAMAN KARAN, Nur (2003), **Devlet Memurluğunun Sona Ermesi**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- KANLIGÖZ, Cihan (1993), "1982 Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlam ve Kapsamı", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 43, Sayı 1-4, s. 169-197.
- KAPANİ, Münci (1992), **Politika Bilimine Giriş**, Ankara: Bilgi Yayınevi.

- KARAHANOĞULLARI, Onur (1999), “Memur Disiplin Hukukunun Niteliği ve İlkeleri”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 8, Sayı 3, s.55-77.
- KAYA, Cemil (2005), “Memur Disiplin Suç ve Cezalarına ve Disiplin Soruşturmasına Hakim Olan Temel İlkeler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 38, Sayı 2, s.61-87.
- LİVANELİOĞLU, Ömer Asım (2003), **Memur Disiplin Hukuku**, Ankara: Türk Hukuk Enstitüsü Yayınları-1.
- MARSHALL, Gordon (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- METİN, Ayhan (2003), **Türkiyede Memurların Soruşturulması Ve Yargılanması Rejimi**, İstanbul: İ.Ü. S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ODYAKMAZ, Zehra; Ümit Kaymak, İsmail Ercan, (2006), **Anayasa Hukuku İdare Hukuku**, İstanbul: İkinci Sayfa Yayınları.
- ORHAN, Gökhan (2003), **Türkiye’de Memur Disiplin Suç ve Cezalarının Uygulanması**, Muğla: M.Ü. S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- OZANSOY, Cüneyt (1997), “Türkiye’de Kamu Hizmeti Tartışmaları: Bir Hamaset ve Habaset Alanı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 46, Sayı 1-4, s. 85-100.
- ÖZGENÇ, İzzet (2004), **Gerekçeli Türk Ceza Kanunu**, Ankara: Seçkin Yayınları.
- ÖZTÜRK, Bahri, Mustafa Ruhan Erdem, (2006), **Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

PINAR, İbrahim (2006), **Açıklamalı-İçtihatlı Devlet Memurları Kanunu Şerhi**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

PINAR, İbrahim (2003), **4483 Sayılı Kanuna Göre Memur Suçlarında İdari Ve Adli Soruşturma Usulleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

SAĞLAM, Mehmet (2003), **Disiplin Suç Ve Cezalarına İlişkin Esaslar Ve Uygulaması**, Konya: S.Ü. S.B.E., Yayınlanmamış Doktora Tezi.

SOYASLAN, Doğan (2005), **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Yetkin Yayıncılık.

SÖNMEZ, Nevzat (2007), **Polis Mevzuatı**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ŞAFAK, Ali (2005), **Ceza Hukuku Genel ve Özel Hükümler**, Ankara: Başkent Klîşe Matbaacılık.

ŞAFAK, Ali (2005), **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.

TAŞKIN, Ahmet (2006), **Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

TEKİN, D. Yılmaz (2007), **Hukuk Sözlüğü**, Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.

TEZCAN, Durmuş, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, (2007), **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

TOROSLU, Nevzat (2005), **Ceza Hukuku**, Ankara: Savaş Yayınevi.

YÜCE, Turhan Tufan (1994), "Ceza Hukuku İlkelerinin Disiplin Ceza Hukukunda Geçerliliği Sorunu ve Danıştay Kararlarının Bu Açıdan Tahlili", **Danıştay Dergisi**, Sayı: 88, s.5-13.

İNTERNET KAYNAKLARI

Anayasa Mahkemesi, (2008), Kararlar Bilgi Bankası, Ankara,

<http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1994/K1994-42.htm>, (01.02.2008).

Başbakanlık, (2008), Mevzuat Bilgi Sistemi, Ankara,

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=1.5.2709&sourceX=mlSearch=&MevzuatIliski=0>, (22.02.2008).

Danıştay, (2008), Danıştay Bilgi Bankası, Ankara,

<http://www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp>, (22.02.2008).

Enerji Hukuku Araştırma Enstitüsü, (2008), Yargı Kararları, Ankara,

<http://www.ehae.org.tr/karar/data/dan41.doc>, (22.02.2008).

Türk Dil Kurumu, (2008), Genel Türkçe Sözlük, Ankara,

<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=kamu%20hizmeti>, (22.02.2008).